

PROBLEMATICA INTRODUCERII ÎN PEDAGOGIE. CONCEPTE FUNDAMENTALE

1. **Termenul de pedagogie** este compus din grecescul *pais*, *paidos*, care înseamnă copil și *agô*, *gé*, care înseamnă acțiunea de a conduce. Din punct de vedere etimologic, pedagogie înseamnă acțiunea de a conduce copilul. Câteva întrebări pot fi formulate pornind de la această semnificație etimologică:

- a conduce copilul de unde până unde?
- cu ce metode și mijloace?
- cine realizează această conducere?

Ca urmare, semnificația etimologică a termenului de pedagogie este restrictivă și presupune anumite precizări:

a) A conduce copilul de la stadiul de ființă cu disponibilități largi dar latente, la stadiul de persoană formată, autonomă și responsabilă, este un proces complex, atât din punct de vedere teoretic, cât și practic. El presupune etape diferite cu particularități specifice de : *actualizare* a disponibilităților speciei umane (mersul biped, vorbirea, gândirea) de *dezvoltare funcțională* a organismului (văz, auz, specializarea emisferelor cerebrale), *de socializare* a copilului mic (rolul familiei) , *de culturalizare* în mica școlaritate, de “cucerire” a lumii prin cunoaștere și acțiune, de transformare a propriei persoane și a mediului socio-cultural.

Procesul educațional nu este doar acțional, practic, ci pornește de la acțiuni concrete, înlănțuite în activități complexe, care, selectate după anumite principii și criterii valorice, conduc la modelarea și dezvoltarea omului și societății.

b) Sensul etimologic al pedagogiei trebuie regândit, deoarece treptat, în evoluția societății omenești, a culturii și științei, s-a dezvoltat o *pedagogie a adulților, a schimbării, a educației permanente*. Pedagogia nu se adresează numai copiilor, ci tuturor categoriilor de vârstă: adolescenți, tineri, adulți, bătrâni. Semnificațiile teoretice și practice ale științei pedagogice nu sunt numai de *orientare, formare și dezvoltare* a personalității, ci și de *schimbare, adaptare, modelare*.

Pedagogia angajează în procesul educațional toate forțele și mediile educaționale ale societății: familia, grupul de joacă, de prieteni, școala, grupul profesional, instituțiile socio-culturale, mass-media, strada. Dacă ansamblul fenomenelor educaționale formează **domeniul de acțiune** al pedagogiei, **obiectul ei de studiu** este mai restrâns. El se referă la acele fenomene educaționale mai mult sau mai puțin conștiente, organizate sau difuze, formale sau informale care pot fi *cunoscute* cu anumite metode și mijloace specifice, fenomene care pot fi *transformate și modelate*.

2. Etapele evoluției pedagogiei

a) Societatea umană nu putea exista, nu se putea perpetua și dezvolta fără transmiterea de la o generație la alta a cunoștințelor acumulate, a deprinderilor și priceperilor formate. Treptat, societatea umană a selectat acele *observații* semnificative, pozitive, benefice care au dobândit statutul de *reguli*, demne de a fi respectate. De exemplu, “ai carte, ai parte”, sau “tot pățitu-i priceput”. Ansamblul acestor observații și generalizări transmise din generație în generație caracterizează etapa numită **pedagogie populară**.

Aceste idei și mentalități cu privire la educație nu formează un sistem, deoarece multe dintre ele sunt contradictorii (de exemplu, “bătaia-i rupă din rai”). Deși ele nu au fost confirmate de experiența ulterioară a omenirii, s-au păstrat în ceea ce s-a numit *inconștient colectiv* (C.G.Jung), fiind greu de schimbat. Perpetuarea lor în mod necritic până astăzi poate să creeze mari dificultăți în procesul educațional. De aceea, este necesară adaptarea unor concepte educaționale la noile perioade socio-culturale, la noile situații și medii educaționale.

b) O dată cu dezvoltarea primelor sisteme filozofice, pedagogia cunoaște o nouă etapă în dezvoltarea ei, **pedagogia filozofică**. Aceasta evoluează ea însăși în două subetape:

- cea în care ideile pedagogice erau încorporate în sistemul filozofic. De exemplu la Socrate, Platon, Aristotel;
- etapa inaugurată de J.A.Comenius (Komensky) în secolul al XVII-lea, în care pedagogia este elaborată ca *disciplină distinctă*, dar cu metode filozofice (deducția).

Marii gânditori ai omenirii din totdeauna, filozofii tuturor timpurilor au meditat asupra educației, au făcut constatări asupra faptelor educaționale, au selectat cele mai semnificative observații, le-au adunat în capitole despre educație și le-au introdus în lucrările lor. Socrate (469-399 î.Hr.), unul dintre cei mai înțelepți „învățători” ai omenirii prin întreaga sa activitate și viață a constituit un model viu de educație morală, care a acceptat moartea (a băut cucută) în loc să cedeze principiilor sale. Cele mai importante idei a lui Socrate cu puternic caracter pedagogic sunt : - cunoaște-te pe tine însuși; - scopul cunoașterii este dobândirea virtuții; - maieutica; - dezvoltarea inducției.

Platon (427+347 î.Hr.) urmașul lui Socrate a înființat școala filozofică numită ACADEMIA. A elaborat **teoria ideilor** sau **formelor** potrivit căreia adevărata realitate o constituie ideile (de exemplu ideea de frumos, de dreptate și ideea supremă de bine). Ideile sunt în viziunea sa esențe suprasensibile, imuabile, care fac parte dintr-o lume aflată în afara timpului și spațiului.

Aristotel (382-322 î.Hr.) filozof grec, întemeietor al logicii, discipol al lui Platon a întemeiat școala filozofică **peripatetică** numită LICEUL. El

arată că generalul, esența există numai prin lucrurile individuale, iar știința pornește de la percepția senzorială și se ridică la general.

- A doua subetapă în dezvoltarea pedagogiei filozofice este inaugurată de J.A.Comenius (Komensky). Gânditor umanist, ceh, concepția sa filozofică PANSOFIA este influențată de filozoful englez Francis Bacon. Bacon în lucrarea sa principală NOVUM ORGANUM (1620) pune bazele **metodei inductive** caracterizată prin folosirea analizei, comparației, observației și experimentului. Știința adevărată, arată Bacon se dobândește prin prelucrarea metodică a datelor senzoriale. Pornind de la Bacon, Komensky construiește o concepție pedagogică bazată pe **intuiție** (conformarea acțiunii pedagogice cu natura) și pe însușirea gradată și temeinică a cunoștințelor prin cele patru trepte:
 - școala maternă (1-6 ani);
 - școala elementară (6-12 ani);
 - gimnaziul (12-18 ani);
 - învățământul academic (18-24 ani).

Până în sec. al XIX-lea când debutează a treia etapă în dezvoltarea pedagogiei alți filozofi, scriitori, pedagogi continuă mișcarea pedagogică începută de Comenius. **J.J.Rousseau** în sec. al XVIII-lea elaborează lucrarea „Emil sau despre educație”, în care susține necesitatea întoarcerii la natura copilului. **Fr.Herbart** în 1806 elaborează lucrarea „Pedagogia Generală” în care deși susține o concepție intelectualistă, are o puternică influență asupra învățământului contribuind la sistematizarea acestuia. **J.Dewey** în lucrarea „Democrație și educație” ca reprezentant al instrumentalismului filozofic, arată că orice idee este un instrument de transformare al experienței dar și de adaptare la experiență. **Ellen Kay** prin lucrarea „Secolul copilului” ca și **M.Montessori** prin lucrarea „Descoperirea copilului” fac deschiderea către secolele XIX și XX dedicate din punct de vedere pedagogic copilului.

c) În secolul al XIX-lea în științele naturii și în unele științe sociale s-au introdus metodele experimentale care au condus la progrese importante. În științele educației demersul filozofic rămăsese predominant. Ca urmare se declanșează o puternică reacție împotriva pedagogiei filozofice și a învățământului centrat pe autoritatea profesorului. Cercetarea experimentală se apropie din ce în ce mai mult de cerințele practicii educaționale, verifică normele tradiționale și conduce la constituirea de noi școli experimentale în toate țările lumii.

d) **Pedagogia actuală** asociază tot mai mult demersul psihologic cu cel pedagogic în domenii cum ar fi: educarea creativității, identificarea și cultivarea talentelor. Educația este studiată din perspectiva unui mare număr de discipline sau științe ca: economia, cibernetica, ergonomia,

analiza sistemelor, teoria comunicării, sociologia, axiologia, psihologia, filozofia, logica.

Filozofia pune la dispoziția pedagogiei legile cele mai generale ale societății, psihologia, legile psihicului uman, sociologia, legile societății, psihosociologia legile grupurilor sociale, logica legile gândirii, ergonomia legile muncii, economia legile economiei, cibernetice legile comenzii și ale controlului, analiza sistemelor legile sistemelor și axiologia legile valorilor (frumos, bine, adevăr).

În actuala etapă de dezvoltare a pedagogiei se formulează problema definirii pedagogiei ca știință, artă sau tehnologie ajungându-se la concluzia că aceasta se situează la intersecția dintre ele.

Știința pedagogică se caracterizează prin:

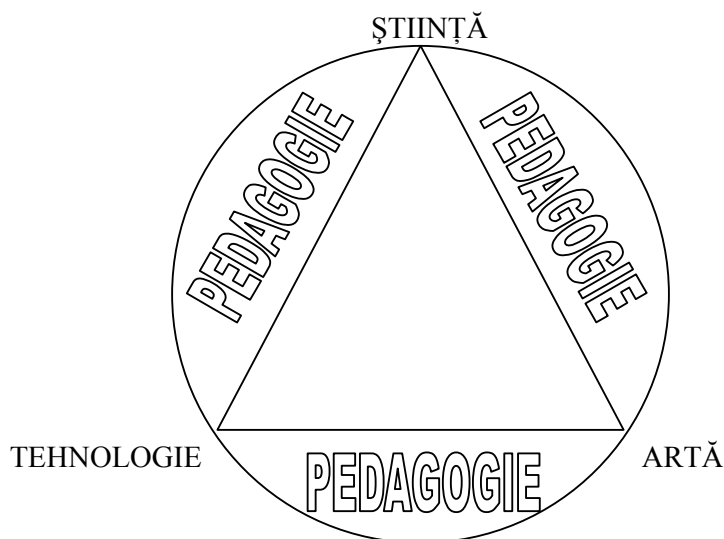
- domeniul de activitate determinat de ansamblul fenomenelor educaționale;
- obiectul de studiu (fenomenele educaționale care pot fi cunoscute prin metode specifice);
- metodologia specifică (observația, experimentul, analiza sistemică, etc.);
- legi specifice (ale instrucției, ale educației, ale învățământului).

Datorită acumulărilor teoretice și experimentărilor practice realizate de pedagogie până în prezent se poate vorbi despre statutul de știință al pedagogiei.

Tehnologia educațională desemnează ansamblul tehnicilor, metodelor, procedeele specifice domeniului de activitate al pedagogiei. Pedagogia poate fi considerată și tehnologie educațională deoarece și-a elaborat în timp un ansamblu coerent de metode de predare, de învățare, de evaluare, etc.

Pedagogia poate fi considerată și artă în ceea ce privește măiestria pedagogică, aplicarea diferențiată a tehnologiei pedagogice în sensul modelării celui mai complex obiect de activitate: omul.

Relația de interdependență între știință, artă și tehnologie definește statutul pedagogiei.

Astfel pedagogia a fost definită ca știință fundamentală și de sinteză a educației care studiază legile educației tinerii generații în special, ale formării și perfecționării omului în general. În lumina legilor educației, pedagogia studiază esența, scopul, conținutul, metodele, mijloacele și formele de organizare ale acțiunii educaționale.

Esența acțiunii educaționale este coordonarea conștientă și benefică a procesului de formare, de dezvoltare și modelare a personalității individuale și de grup printr-o metodologie educațională specifică.

Finalitățile procesului educațional sunt idealul, scopurile, obiectivele specifice unei anumite etape de dezvoltare socio-economică, unui anumit tip de școală, unui anumit nivel instituțional, unei anumite discipline de învățământ.

Tehnologia educațională răspunde la întrebarea „cum?”, „cu ce metode și mijloace” se realizează formarea și dezvoltarea personalității, „care” sunt tehnicile specifice de transformare a unui reprezentant al speciei umane în om, modalitățile maturizării socio-umane și ale devenirii omului pe parcursul existenței sale.

Formele de organizare a procesului educațional se referă la educația în familie, în școală, în societate, fiecare dintre ele având obiective, metode și mijloace specifice de realizare.

3. Caracteristicile pedagogiei

- a) Pedagogia este o știință socio-umană deoarece educația reprezintă un fenomen social specific uman. În lumea animală folosirea termenului de educație este inadecvată. Animalele își antrenează și dezvoltă caracteristicile speciei lor. Particularitățile individuale la animal se pot modela prin dresaj. Deosebirea dintre dresaj și educație se referă la *conștientizarea* transformărilor produse, la *anticiparea*, *proiectarea*,

planificarea, organizarea și realizarea conștientă a acestor transformări sub acțiunea unor factori specifici.

- b) Pedagogia este o știință cu *caracter teoretic și gnoseologic* care se referă la elaborarea în timp a unui corp de cunoștințe specifice despre educație care nu sunt contradictorii între ele, care formează un sistem și care conduc la elaborarea legilor educației. Gnoseologia ca teorie a cunoașterii își are specificul său educațional în sensul că arată modalitățile în care pedagogia selectează fenomenele educaționale din ansamblul fenomenelor sociale, le organizează în sistem, descoperă esența și legile lor.
- c) Pedagogia este știința cu caracter *acțional, praxiologic*, răspunzând la întrebarea cum?, prin ce mijloace?, care este eficiența procesului educațional. Praxiologia ca știință a acțiunii eficiente explică demersul tehnologic al pedagogiei.
- d) Pedagogia este artă deoarece vehiculează **mesaje** educaționale care au atât o structură cognitivă (cunoștințe) cât și una ectosemantică (afectiv-volitiv-comportamentală) susținută de emoții, sentimente, convingeri, atitudini culturale.
- e) Pedagogia este știința cu **caracter prospectiv** fiind deschisă cercetării, schimbării, pregătirii și adaptării subiecților educaționali pentru lumea de mâine.

Pedagogia rămâne o știință vie și actuală atâta timp cât își adaptează demersul pedagogic la fenomenele lumii contemporane, își selectează tehnologia dintre cele mai moderne și eficiente metode și tehnici pentru modelarea personalității individuale și de grup.

4. Categoriile pedagogiei sunt concepte fundamentale care exprimă notele esențiale și generale ale fenomenului educațional în ansamblul său sau ale unor laturi și aspecte ale acestuia. Categoriile pedagogiei sunt:

- Educația;
- Instrucția;
- Învățământul.

Educația este categoria cu cea mai largă sferă de generalitate incluzând notele esențiale ale procesului educațional în ansamblul său. Educația cuprinde următoarele **note esențiale**:

- dobândirea de *cunoștințe generale și de specialitate*;
- formarea *priceperilor și deprinderilor intelectuale și practice de specialitate*;
- dezvoltarea *capacităților și aptitudinilor generale și de specialitate*;
- formarea *concepției despre lume și viață*;
- formarea *conștiinței moral- civice și a comportării civilizate*;
- formarea *conduitei moral civice*;

- formarea *trăsăturilor de voință și caracter*.

Cu privire la prima notă esențială a educației observăm accentul care se pune nu pe transmiterea de cunoștințe generale și de specialitate ci pe dobândirea lor. Dobândirea cunoștințelor generale și de specialitate presupune atât transmiterea cunoștințelor de către o persoană specializată pentru aceasta cât și componenta de autoinformare, autoinstrucție prin studiul bibliografiei, prin studiu individual la școală, acasă, în alte medii educaționale.

Formarea priceperilor și deprinderilor intelectuale și practice de specialitate reprezintă unitatea între cele două componente.

Priceperile ca sisteme de cunoștințe și abilități pot fi atât intelectuale (de exemplu priceperea de a studia o anumită bibliografie, de a elibera un referat) cât și practice (de exemplu priceperea de a monta un motor). Dacă transmiterea și dobândirea cunoștințelor generale și de specialitate reprezintă componenta principală și de natură teoretică a educației, formarea priceperilor și deprinderilor intelectuale și practice reprezintă componente principală practică a educației.

Dezvoltarea capacităților și aptitudinilor generale și de specialitate reprezintă componenta cu puternic caracter formativ a instrucției. Dezvoltarea aptitudinilor generale și speciale, integrarea lor în sisteme mai complexe cum sunt capacitățile și actualizarea lor în competențe până la obținerea unor rezultate superioare mediei care sunt performanțele subliniază caracterul formativ atât al instrucției cât și al educației.

Formarea concepției despre lume și viață presupune în primul rând informarea despre lume și viață, apoi selectarea celor mai semnificative idei pentru construcția unei concepții proprii despre lume și viață. Aceasta este rezultatul maturizării personalității, al interiorizării experienței celorlalți și al dezvoltării experienței proprii de viață.

Formarea conștiinței moral-civice și a comportării civilizate presupune scăderea rolului instrucției pe măsură ce crește rolul educației propriu-zise. Astfel demersul formării conștiinței moral-civice poate fi reprezentat astfel: - informare moral-civică; - formarea deprinderilor de comportare civilizată; - dezvoltarea priceperilor de aplicare diferențiată a regulilor de comportare;- interiorizarea regulilor morale;- structurarea conștiinței morale;- exteriorizarea comportamentului moral.

Conduita moral-civică reprezintă unitatea dintre componenta exterioară a comportamentului și cea internă a motivației și a gândirii moral- civice. Conduita moral- civică are un caracter personalizat, este constantă și rezistentă la alienare. Deși reprezintă unitatea dintre componenta interioară și cea exterioară, conduita moral- civică este practică, aplicativă, creativă.

Formarea trăsăturilor de voință și caracter reprezintă o încununare a procesului educațional. Trăsăturile de voință și caracter: altruismul,

perseverența, hotărârea, forța, combativitatea, se disting prin persistența pe parcursul întregii vieți prin complexitatea lor și caracterul generalizat.

Dacă primele patru note esențiale sunt specifice mai ales instrucției următoarele trei sunt specifice mai ales educației. Subliniem faptul că educația și instrucția sunt indisolubile, relația dintre ele fiind de interdependență, accentul deplasându-se mai mult pe aspectele informativ-cantitative în instrucție și pe cele calitativ-formative în educație.

Categoria de învățământ are în vedere două semnificații:

- a) Sistem de învățământ ca ansamblul instituțiilor școlare și universitare;
- b) Proces de învățământ ca activitatea complexă de transmitere și dobândire a cunoștințelor.

Categoria de învățământ exprimă acțiunea de realizare a notelor esențiale ale celorlalte două categorii, punerea lor în operă ca proces instructiv-educativ-evaluativ.

Bibliografie

- 1. M.Carcea, E.Tiron, „Introducere în Pedagogie”. Curs multiplicat Ed.”Gh.Asachi”, Iași, 2001
- 2. G.Văideanu, „Pedagogie. Ghid pentru profesori”, EDP, București, 1990
- 3. I.Bontaș, „Pedagogie pentru învățământul superior tehnic”, EDP, București, 1992
- 4. I.Nicola, „Tratat de pedagogie”, EDP București, 2002
- 5. E.TIRON INTRODUCERE ÎN PEDAGOGIE Curs pentru studenți în format electronic, 2005.

Educația- obiect de studiu al pedagogiei

I. Diferențieri conceptuale

Termenul de educație este de origine latină - educo, educare, educere - care înseamnă „a crește”, „a cultiva”, „a îndruma”. Acest termen induce o analogie cu sădirea, cultivarea și îngrijirea plantelor. De altfel în istoria psihologiei omul însuși a fost comparat cu un arbore, în secolul XX fiind elaborate și teste pentru cunoașterea personalității pe baza interpretării unui arbore desenat de subiect.

Această semnificație etimologică este corectă în ceea ce privește atenția pe care cultivatorul trebuie s-o acorde plantei respective, complexitatea și durata muncii investite în cultivarea plantelor. Dar spre deosebire de plantă, care este pasivă, nu are intenție și nu conștientizează procesul său de creștere, omul are cel mai mare potențial

bio-psiho-socio-cultural, care prin intermediul educației se actualizează, se orientează, se transformă, se adaptează, se formează și se dezvoltă.

Sensul specific *educației* diferențiat față de cultivarea plantelor se referă la **activismul său, la intenția subiectului, la conștientizarea de către el a procesului educațional, la transformarea educației în autoeducație.**

Termenul de educație are două sensuri – unul extensiv, desemnând **fenomenul social** de formare și dezvoltare a oamenilor ca subiecți ai acțiunii, cunoașterii și valorilor prin comunicare și exercițiu, prin integrarea lor în activitățile și relațiile sociale; unul restrictiv care se referă la **sistemul de circumstanțe și acțiuni dirijate conștient și organizat** în vederea formării reprezentanților noilor generații în raport cu un obiectiv ideal, în raport cu cerințele actuale și de perspectivă.

Sensul restrictiv al educației include și fenomene precum *influența socială, comunicare, adaptare*. Influența socială poate fi conștientă dar și inconștientă, pozitivă și negativă cuprinzând și comportamente non-pedagogice cum ar fi manipularea. *Comunicarea* are sensul de schimb de informații în ambele sensuri, fiind prezentă în toate tipurile de comportamente și activități dar educația subliniază caracterul conștient și organizat al acestui schimb; schimbul poate fi și afectiv, atitudinal, comportamental.

Adaptarea este un ansamblu de activități prin care se trece de la un echilibru mai puțin stabil la un echilibru mai stabil între organism și mediu.

Relația adaptativă se realizează între organism și mediu și nu între două sau mai multe personaje umane ca în procesul educațional. De asemenea nu totdeauna această relație este conștientă și organizată ca în procesul educațional.

În procesul adaptării sociale, educația se produce spontan și implicit, mediul fiind astfel *educogen* (generator de educație).

În familie, școală, organizații, viața publică educația este tot mai intenționată, conștientă, organizată, deși mai păstrează forme difuze, accidentale.

Cele două semnificații ale fenomenului educațional sunt complementare dar **pedagogia** se ocupă de educația conștientă, organizată, dirijată, sistematică.

Educația a fost definită ca un fenomen social - uman specific care constă în transmiterea acumulărilor teoretice și practice obținute de omenire de-a lungul dezvoltării sale social- istorice către tânără generație în special, cu scopul formării personalității, a pregătirii pentru viață, pentru integrarea în activitatea social-utilă ca și pentru dezvoltarea societății.

Această definiție pune în evidență *circularitatea societate-educație*: educația se realizează prin transmiterea acumulărilor teoretice și practice către tânăra generație, iar aceasta contribuie la dezvoltarea societății.

De asemenea individul uman ca reprezentant al speciei umane nu devine om datorită zestrei ereditare ci datorită influențelor modelatoare ale mediului socio-cultural, datorită acțiunii sistematice, conștiente, organizate a factorilor educaționali.

În dezvoltarea ontogenetică a personalității relația ereditate-mediu-educație este indisolubilă.

Ereditatea ca ansamblu al predispozițiilor transmise de generațiile anterioare se referă la:

- potențele analizatorilor;
- particularitățile S.N.C. (sistemului nervos central) și ale .A.N.S.(activitate nervoasă superioară)
- instincte

Mediul ca ansamblu al condițiilor înconjurătoare în care omul trăiește este compus din:

- mediul natural;
- mediul social-global(instituții, mentalități,);
- mediul psiho-social(relații inter-umane).

Educația reprezintă fenomenul socio-uman specific de transmitere a ceea ce s-a numit ereditate socio-culturală, concretizată în valori, cunoștințe, priceperi, abilități, conduite,etc.

Dintre aceste trei componente ale formării și dezvoltării personalității în interacțiune permanentă și interdependență ereditatea, mediul și educația factorul cel mai dinamic este **educația**. Aceasta are rolul determinant în *actualizarea* unor potențe ereditare sau în inhibarea altora, în *selectarea* condițiilor favorizante ale mediului pentru dezvoltarea benefică a personalității, în *stimularea creativității individuale și de grup*, în *integrarea socio-profesională* și în dezvoltarea societății însăși.

Interacțiunea dintre ereditate,mediu și educație este indisolubilă, în așa fel încât întrebarea care dintre cele trei componente este principală este o întrebare rău formulată.

Relația de interdependență dintre ereditate, mediu și educație este permanentă accentul deplasându-se diferit pe una dintre componente în anumite etape de dezvoltare a personalității. Pe măsură ce copilul crește, el iese tot mai mult de sub dominația eredității și de sub influența mediului, educația devenind hotărâtoare.

În concluzie la problematizarea anterioară asupra educației putem spune că aceasta este:

- fenomenul social de mare complexitate de transmitere a celor mai valoroase achiziții teoretice și practice de către generațiile anterioare către generațiile prezente;
- procesul psihologic de actualizare a potențialului psiho-uman, de stimulare și de dezvoltare a acestuia;
- acțiunea instituționalizată, organizată, conștientă de formare, dezvoltare, modelare a personalității umane sub toate dimensiunile sale, pe parcursul întregii vieți.

II. Caracteristicile educației

1. Educația are un caracter *specific uman, intențional și conștient*.

Termenii cu care educația este în diferite grade de opoziție sunt cei de *dresaj, manipulare, sugestie*. Modelarea comportamentului în mod spontan, neintenționat, preluarea unor modele comportamentale în mod automat sau a unor modele negative nu intră în sfera educației. Modificările produse de educație sunt *selective, stabile și profunde*. Ele intră treptat în structurile profunde ale personalității (cognitive, afective, comportamentale) având o mare persistență în timp, coerență și stabilitate.

2. Caracterul *social-istoric* al educației este determinat de faptul că educația se dezvoltă odată cu istoria societății, fiind influențată de condițiile și realizările fiecărei perioade istorice. Astfel în antichitate educația spartană era militară și cea ateniană umanistă, în Evul Mediu educația religioasă se deosebea fundamental de cea cavalească, în Renaștere idealul educațional era cel de „om universal”, iar în epoca modernă se diferențiază pregătirea și specializarea pe anumite domenii de activitate.

Fiecare tip de societate generează un anumit tip de *om*, anumite idealuri educaționale, anumite scopuri și obiective pentru a fi realizate.

3. Educația este *în interacțiune cu procesele psihice*.

Procesele psihice se dezvoltă în cadrul procesului educațional, astfel încât educația trebuie să țină cont de caracteristicile proceselor psihice. Dar relația educație-procese psihice este biunivocă ceea ce înseamnă că pe măsură ce aceste procese psihice se dezvoltă ele permit o influență educațională crescută.

Procesele psihice cognitive se dezvoltă stadial, pornind de la cele concrete (percepție) evoluând spre cele concret-abstracte (reprezentările) și ajungând la cele

abstracte (gândirea). Atât procesele psihice cât și produsele lor –imaginația, rațiunea, judecata, raționamentul - se formează și se dezvoltă în cadrul procesului educațional în familie, în școală, în societate. Dar pe măsură ce copilul crește, el dezvoltă noi structuri psihice care pot asimila o cantitate mai mare de informații, care pot reacționa mai eficient la educație, care pot anticipa influențele educaționale, care pot transforma ele însele mediul socio-cultural. Educația realizează un echilibru din ce în ce mai stabil între asimilarea mediului de către copil și acomodarea acestuia la mediu.

4. Caracterul *național și universal al educației*.

Educația și pedagogia pe de o parte studiază și dezvoltă tradițiile și valorile națiunii române în domeniul educațional, iar pe de altă parte adaptează în mod creativ realizările valoroase ale educației și pedagogiei universale.

Pe măsură ce se accentuează caracterul național al pedagogiei, pe măsură ce acestea reprezintă tot mai mult specificul culturii și educației românești se accentuează și caracterul universal al educației. Caracterul național nu este în opoziție cu caracterul universal al educației, ci într-o relație de complementaritate și complementaritate. Educația românească în esența ei nu este în opoziție cu educația americană, maghiară sau germană.

Cele mai valoroase realizări ale cercetării teoretice și ale practicii educaționale dobândesc caracter universal, intră în patrimoniul cultural și educațional al lumii, procesul fiind reciproc.

5. Educația are un *caracter necesar, obiectiv și permanent*.

Formulăm câteva întrebări care reies din viața de toate zilele. Se poate trăi fără educație? Dacă privim educația ca intrinsecă existenței, existența însăși înseamnă educație. Dar la acest nivel minim al educației existența însăși este la limita umanului. Lipsa educației minime creează dependențe maxime ale omului de natura sa biologică, de instinctele sale agresive, de necesitățile sale primordiale de supraviețuire.

Educația are un caracter obiectiv în sensul în care se produce spontan, influența mediului socio-cultural fiind determinantă. Pe măsură ce crește copilul crește și caracterul subiectiv al educației, acesta definindu-se prin transformarea copilului din obiect al educației în subiect al educației.

Educația este obiectivă în măsura în care se realizează în instituții școlare, cu metode și mijloace educaționale, cu factori educaționali specifici. Educația este subiectivă datorită accentuării activismului elevului, datorită creșterii gradului său de participare la propria sa dezvoltare și transformare.

Educația are un caracter permanent, se realizează pe parcursul întregii vieți, vizează formarea și dezvoltarea întregii personalități, prin toate formele și mediile de organizare a procesului educațional (familie, școală, mass-media, societate).

III. Funcțiile educației

Educația are ca obiect de acțiune și transformare omul ca ființă completă, persoana vie și concretă, personalitatea ca întreg, grupul uman specializat pe diferite domenii de activitate: familial, profesional, social, societatea umană.

Personalitate umană este privită atât analitic din punct de vedere al formării structurilor sale cognitive, afective, volitiv-comportamentale cât și sintetic în ceea ce privește unitatea dintre aceste componente și structuri.

Educația grupului social se referă la formarea și dezvoltarea grupului cu caracteristicile sale în funcție de scopurile, obiectivele și modalitățile sale de acțiune.

Educația societății în general are indicatori legați de calitatea vieții, de gradul de interiorizare a normelor de cultură și civilizație.

Cele mai multe studii și cercetări cu privire la funcțiile educației se referă la următoarele funcții:

1. Creșterea și dezvoltarea fizică, armonioasă a tinerei generații, a omului în general.

Această funcție a educației ridică mai multe probleme: în ce măsură educația are efecte asupra dezvoltării fizice a tinerei generații; -dezvoltarea fizică nu reprezintă doar efectul evoluției biologice a organismului? -cum se îmbină evoluția biologică cu cea educațională în dezvoltarea copilului și a tinerei generații?

Specificul uman al educației este cu atât mai surprinzător cu cât educația se exercită și asupra naturii biologice a omului. Astfel dezvoltarea fizică a copilului este un rezultat al stării sale de sănătate și normalitate înăscută, al creșterii normale în funcție de particularitățile de vârstă și individuale ale lui dar este și efectul educației primite. Primele personaje semnificative din viața copilului :mama, tatăl, alte persoane din familie au un rol educațional deosebit pentru dezvoltarea fizică armonioasă a acestuia. *Antrenarea copilului mic, stimularea sa fizică contribuie la actualizarea tendințelor sale înăscute și la dezvoltarea primelor deprinderi psiho-motorii.* Una dintre cele mai importante cuceriri ale copilului mic este mersul biped. Acesta nu se realizează de la sine ca o prelungire firească a eredității umane. Copilul care nu trăiește în mediul socio-

uman, care are modelul mersului biped(de exemplu copiii crescuți de animale) care nu este îndrumat și susținut pentru a-si dezvolta mersul nu obține acest comportament psiho-motor. Treptat copilul își dezvoltă musculatura pentru a putea realiza coordonarea ochi-mână, pentru a-și putea forma și dezvolta alte deprinderi psiho-motorii ca apucatul, manevrarea obiectelor.

Intrarea copilului la școală, la vârsta de 6-7 ani este condiționată și de dezvoltarea sa fizică. Dacă aceasta este armonioasă , corespunzătoare vârstei sale copilul este admis într-o școală normală. Dacă această dezvoltare fizică nu corespunde anumitor parametri copilul este orientat către școli speciale care vor realiza un proces educațional adaptat nevoilor și cerințelor sale.

În școlaritatea mijlocie și mare crește rolul educației fizice asupra dezvoltării armonioase a puberului și adolescentului. Educația fizică are obiective din ce în ce mai specifice și mai diferențiate pentru stimularea întregului corp, pentru dezvoltarea unor trăsături fizice ca forța, rezistența, echilibrul organismului.

EDUCAȚIA FIZICĂ a fost neglijată în epoca și școala de tip comunist datorită unei viziuni înguste asupra importanței sale în procesul educațional. Astfel orele de educație fizică erau de multe ori înlocuite cu cele de matematică sau cu alte obiecte considerate mai importante. Subliniem faptul ca nu este corectă ierarhizarea științelor după criteriul importanței lor în sine sau subordonarea unor discipline de învățământ altor discipline .Fiecare disciplină de învățământ are rolul și importanța sa bine determinate în dezvoltarea complexă a personalității.

2. Însușirea limbajului și a relațiilor socio-umne necesare comunicării și conviețuirii constituie *FUNCTIA SOCIALA A EDUCȚIEI*.

Aceasta funcție are rolul de socializare primară a copilului , de dobândire a mecanismelor instrumentale specifice omului :limbajul si comportamentul social. Dacă limba este un fenomen social fiind produsul colectiv al unei culturi, limbajul este un fenomen psihologic de folosire a limbii.Ca mecanism psihologic limbajul se formează și se dezvoltă în prima copilărie, se specializează și se îmbogățește pe parcursul întregii vieți. Însușirea limbajului specific uman constituie o adevărată matriță funcțională după care se dezvoltă ființa umană , în care se concentrează întreaga realitate. Limbajul reprezintă mecanismul de integrare a experienței, de organizare a conduitei și a sistemului psihic uman. Dacă la început se formează limbajul exterior, pentru alții, treptat pe măsură ce se dezvoltă psihicul însuși se interiorizează limbajul exterior și se

dezvolă limbajul interior, pentru sine. Acesta este în strânsă legătură cu gândirea. Nedezvoltarea limbajului potrivit vârstei copilului atrage după sine și dificultăți de realizare a gândirii având consecințe negative asupra dezvoltării personalității în general. Limbajul nu are doar funcția de comunicare cu sine și cu alții ci și funcția de cunoaștere a lumii și a propriei persoane ca și funcția de reglare a activității. Ca urmare nedezvoltarea limbajului uman sau anumite întârzieri sau tulburări ale limbajului au efecte negative asupra dezvoltării gândirii, asupra reglării comportamentului și a conduitei.

Comunicarea și conviețuirea socio-umană presupune dezvoltarea relațiilor inter-umane pe baza însușirii limbajului uman. În procesul de dezvoltare a relațiilor socio-umane pot să apară de asemenea dificultăți de inter-relaționare ca: anxietatea socială, timiditatea, izolarea. etc.

FUNCȚIA SOCIALĂ A EDUCAȚIEI constă în dezvoltarea comportamentelor sociale pozitive, benefice, deschise de colaborare, de acceptare a propriei persoane și a celuilalt, a alterității.

3. Transmiterea tezaurului cultural-stiințific către tânără generație *este funcția COGNITIVĂ, INFORMATIV-FORMATIVĂ* care conduce la formarea a ceea ce s-a numit homo- cogitans sau omul care cugetă.

Această funcție este realizată în mod predominant prin componenta educației numită EDUCAȚIA INTELECTUALĂ. Educația intelectuală constituie baza celorlalte componente sau laturi ale educației având în același timp un rol coordonator al lor. Educația intelectuală are două componente în strânsă legătură: componenta informativă și componenta formativă.

Componenta informativă se referă la transmiterea și însușirea informațiilor și cunoștințelor din toate domeniile de activitate, cu metode și mijloace specifice în funcție de mediul educațional în care se realizează (familie, școală, societate.)

Componenta formativă se referă la formarea și dezvoltarea structurilor cognitive, a aptitudinilor, capacităților și competențelor pe baza interiorizării cunoștințelor teoretice și practice asimilate. Cele două componente ale educației intelectuale sunt într-o relație de interdependență. Cu toate acestea educația intelectuală a evoluat prin deplasarea accentului de pe aspectele sale informative spre aspectele sale formative. Aceasta constă nu în transmiterea unei cantități mari de cunoștințe ci a acelor cunoștințe fundamentale, de referință, idei ancoră, cu o mare capacitate de subordonare a altor idei și cunoștințe. De asemenea dezvoltarea

aptitudinilor și capacităților antrenate să recepteze, să prelucreze și să transforme cunoștințele asimilate într-un mod creator reprezintă componenta formativ-creativă a educației intelectuale. Societatea informației și a cunoașterii pe care o traversează omenirea în prezent generează cerințele formativ-creative la care trebuie să răspundă educația intelectuală și școala.

4. Transmiterea experienței de producție și a deprinderilor de muncă, formarea și dezvoltarea abilităților și a deprinderilor practice de muncă reprezintă *FUNCȚIA PRAXIOLOGICĂ, ACȚIONALĂ a educației*, realizată în mod special prin ceea ce se numește educație tehnico-economică și care conduce la formarea lui homo faber-economicus. Pedagogia nu este doar o știință teoretică ci și una praxiologică, a acțiunii eficiente. Acest statut al pedagogiei se realizează prin creșterea rolului aplicativ al cunoștințelor însușite în școală, prin formarea deprinderilor, a priceperilor, a abilităților practice. Dacă toate disciplinele pot avea un anumit rol aplicativ-praxiologic, disciplinele care au un rol esențial în formarea lui HOMO FABER sunt disciplinele tehnice care în relație cu cele economice conduc la formarea lui HOMO ECONOMICUS. Dezvoltarea fără precedent a tehnicii a condus la crearea de noi mijloace de producție, de noi tehnologii care necesită noi deprinderi și priceperi, noi abilități și noi atitudini față de muncă, față de tehnică și de producție. Toate acestea constituie obiective ale educației tehnice și profesionale. Transformările tehnice ale unei societăți se prelungesc în apariția unor meserii și profesii noi. Scăderea treptată a investiției în munca fizică și creșterea investiției în munca mecanizată, automatizată și robotizată este direcția principală de evoluție a profesiunilor. Aceasta solicită o pregătire din ce în ce mai complexă o specializare superioară, o viziune creativă asupra educației pentru obținerea unor performanțe deosebite.

5. Transmiterea normelor etice (ethos=moral), de conduită, de formare a unei atitudini corecte față de realitate și oameni aceasta este *FUNCȚIA AXIOLOGICĂ* a educației care contribuie la realizarea lui homo-estimans(omul care apreciază).

Funcția axiologică este funcția educației cu rol coordonator pentru întreaga activitate educațională deoarece omul nu este om în afara valorilor, el rămâne cantonat în teritoriul laturii sale biologice. Problema este care sunt aceste valori, cine le selectează, după ce criterii.? Se poate vorbi despre valori unice, general-valabile pentru orice societate sau despre valori diferite de la o societate la alta?

Etica fiind știința despre morală arată că în evoluția societății omenești se păstrează un nucleu tare al moralei echivalent celor 10 porunci biblice, acesta având gradul maxim de constantă și se dezvoltă normele și regulile morale care se schimbă în funcție de caracteristicile sistemice ale fiecărei societăți.. Ca urmare rolul educației este de a sprijini respectarea normelor morale cu cea mai mare generalitate și de a adapta normele și regulile morale cu un grad mai mic de generalitate la condițiile societății respective.

FUNCȚIA AXIOLOGICĂ a educației nu se realizează doar prin componenta educației numită educație morală ci și prin educația estetică și de asemenea prin acele laturi ale educației numite noile educații: educația pentru pace, educația pentru mediu educația pentru democrație ,pentru schimbare, educația religioasă etc.

Toate aceste laturi ale educației au un scop comun :formarea omului care apreciază și valorizează lumea construindu-și obiective specifice fiecărei laturi a educației în parte: -obiective cognitive (de cunoaștere, informative și formative);- afective(de trăire a realității); -psiho-motorii (de comportament și conduită);-volitiv-caracteriale de voință și caracter).

FINALITĂȚILE EDUCAȚIEI.

Ideal, scopuri și obiective educaționale

Dacă toate cunostintele științifice s-au desprins din filosofie, treptat până în secolele XVI – XVII, pentru a se integra în corpul științelor de sine stătătoare, filosofia continuă să-și păstreze în esență rolul coordonator și integrator al științelor și disciplinelor științifice deoarece ea are menirea de a elabora cele mai generale legi cu privire la natură, societate și om. Problematika finalității în general și a finalității educaționale în special este de natură filosofică. „O concepție pedagogică lipsită de fundamentare filosofică nu poate duce nici la construirea unui sistem unitar, nici la realizări practice serioase.” (G. G. Antonescu, 1940).

La interacțiunea dintre filosofie și pedagogie se dezvoltă filosofia educației care are ca obiect –remarcă pedagogul român D. Todoran –studiul scopurilor urmărite de educație, determinarea valorii programelor și metodelor implicate de urmărirea scopurilor, examinarea și evaluarea organizării instituțiilor educative în funcție de scopurile și idealurile fundamentale. (D. Todoran, 1974).

Landsheere (1992) realizează un tablou al filosofiei contemporane a educației în care subliniază evoluția acesteia de la *filosofia esențialistă* (școala tradițională) spre *filosofia reconstructivistă* (educația actuală). El arată că dacă în școala tradițională garanția valorii era dată de tradiție, elevul fiind văzut ca un receptor de cunoștințe, „educația nouă” se orientează spre acțiune, iar educația contemporană spre dezvoltarea individului în armonie cu valorile nobile ale societății în care trăiește.

I. Noțiunea de finalitate educațională

Finalitatea ca formă particulară a cauzalității (așa cum este înțeleasă de Aristotel – *cauza* materială, formală, eficientă, *finală*) poate fi naturală și intențională, conștientă. Specificul educației constă tocmai în caracterul ei *intenționat*, *conștient*, *activ*, iar pedagogia ca știință interdisciplinară și de sinteză a educației se evidențiază tocmai prin caracterul selectiv, dirijat, valoric al demersului ei educațional.

Formarea și dezvoltarea personalității este o finalitate intențională. În pedagogie este pusă în evidență finalitatea intențională a două tipuri de rezultate:

- rezultate anticipate și proiectate;
- rezultate obținute în fapt.

Ne putem întreba dacă totdeauna rezultatele anticipate și proiectate devin rezultate în fapt? Tot ceea ce se intenționează prin proiectul educațional, tot ceea ce se planifică ca obiective și scopuri se obține în finalul demersului educațional? Răspunsul este negativ. Dar pentru ca între cele două tipuri de rezultate educaționale să existe unitate J. Dewey stabilește următoarele *criterii de pertinență* ale finalităților educaționale:

- să reflecte *necesitățile* specifice ale educaților;
- să fie formulate în consens cu *resursele* dar și cu *dificultățile* educaționale;
- să poată fi *operaționalizate* și întruchipate în acțiuni și comportamente.

Pentru ca aceste condiții să fie îndeplinite este necesară cercetarea pedagogică aplicată fiecărei perioade socio-istorice în parte, cercetare experimentală care să identifice necesitățile educaților, să adapteze resursele educaționale la aceste necesități, să elaboreze cele mai eficiente metodologii de realizarea a produselor educaționale (cunoștințe, capacități, performanțe).

Finalitățile educației se situează pe axa **idealitate-realitate** printr-un dozaj optim între dezirabilitate și posibilitate. Pentru că nu tot ceea ce dorește societatea sau individul este posibil, eficient este să înbinăm cât mai echilibrat idealul cu realul, dorința cu posibilitatea.

În pedagogie finalitatea se configurează prin trei categorii de concepte: **ideal**, **scopuri** și **obiective**. Aceste categorii au atât sensuri comune cât și sensuri deosebite. *Sensurile comune*, asemănările între ideal, scop, obiective se referă la:

- toate vizează obținerea unor mutații, schimbări, ameliorări, *perfecționări* în ființa omului în formare și maturizare;
- aceste transformări privesc atât dezvoltarea *conștiinței*, cât și a *conduitei* umane;
- categoriile finalităților educaționale sunt *reciproc convertibile*.

Deosebirile dintre aceste categorii ale finalităților educaționale constau în:

- caracterul *concret*, acțional al obiectivelor;
- caracterul *abstract* al scopurilor;
- caracterul *general și unitar* al idealului.

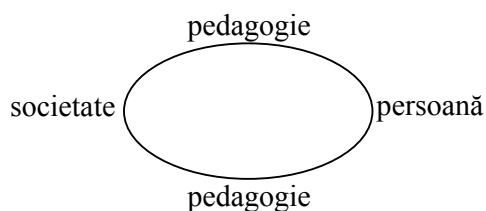
II. Ideal, scopuri, obiective educaționale

Idealul educațional privit ca o categorie centrală a teoriei și practicii pedagogice se caracterizează prin trei dimensiuni (Nicola, 1993):

- a. *dimensiunea socială* care se referă la congruența acestuia cu cerințele sociale;
- b. *dimensiunea psihologică* care răspunde necesităților dar și posibilităților persoanelor;
- c. *dimensiunea pedagogică* sau transpunerea în practică a sa în plan instructiv-educativ.

Sistemul educațional reprezintă un subsistem al sistemului social. În acest sens el are o anumită autonomie, dar este într-o puternică interdependență cu sistemul social. Idealul educațional care are un grad maxim de generalitate în sistemul educațional este cel care reflectă cel mai fidel cerințele sociale, unitatea dintre acestea și educație. Educația este chemată să răspundă în modul cel mai sintetic cerințelor sociale prin intermediul idealului educațional. Dar dacă în cazul idealului educațional societatea este cea care solicită un anumit tip de om, pentru realizarea practică a acestor cerințe este necesară și satisfacerea necesităților, dar și a posibilităților indivizilor.

Echilibrul între solicitările societății și ale indivizilor ei este chemat să-l realizeze pedagogia. Am putea reda interacțiunea dintre societate și individ, întâlnirea dintre solicitările acesteia și echilibrarea forțelor sociale cu cele individuale prin următoarea schemă:

Scopurile educației

Dacă idealul este unic, general, și unitar scopurile sunt multiple, variate: scopul unei lecții, al unei teme, al unei laturi educaționale. Între ideal și scopuri există atât continuitate cât și discontinuitate fiind posibilă o anumită autonomie a scopurilor.

Obiectivele educaționale sunt determinări concret- acționale ale scopurilor și idealului educațional îndeplinind mai multe funcții:

- a) funcție de *orientare-axiologică*;
- b) funcție de *organizare și reglare* a produsului didactic.
- c) Funcția *evaluativă* a procesului educațional.

Obiectivele educaționale sunt elaborate pentru fiecare lecție, temă, capitol, disciplină, an școlar, ciclu școlar. Ca urmare ele orientează, organizează și evaluează activitățile educaționale de la nivele școlare diferite.

Stabilind obiectivele concret- acționale profesorul își propune să realizeze anumite activități: își poate organiza activitățile în funcție de aceste obiective, corectează activitatea educațională prin feed-back-ul la obiectivele stabilite, realizează evaluarea în funcție de obiectivele stabilite anterior.

Idealul educational ocupă locul central în teoria și acțiunea pedagogică. El conferă acțiunii educaționale un caracter *conștient, creator și prospectiv*. Prin intermediul idealului educațional se proiectează integralitatea, complexitatea și multilateralitatea personalității umane în sensul formării ei sub raport intelectual, moral, profesional, estetic, fizic, etc. în funcție de criteriul social-istoric.

Idealul în general și idealul educațional în special conferă ființei umane în formare optimism, dinamism și încredere în forțele sale.

Idealul se formează treptat prin imitație și apoi prin interiorizare, modelele celorlalți (părinți, profesori, actori) fiind conștientizate și transformate pentru a deveni modele proprii originale.

Caracterul social- istoric al idealului educațional

În proiectarea modelului de personalitate umană, un rol important l-au avut nivelul și tendințele de dezvoltare ale societății sub raport material și spiritual, concepția despre om și lume la un moment dat istoric.

Astfel în *antichitate* idealul educațional al Spartei era dezvoltarea fizică și militară a cetățenilor liberi spre deosebire de cel al Atenei care consta în dezvoltarea armonioasă a personalității.

În *epoca feudală* idealul educativ al clericilor concretizat în studiul gramaticii, al retoricii, al dialecticii și astronomiei era deosebit de idealul educativ al feudalilor laici care erau preocupați de călărie, vânătoare, înot, cânt, mânguirea spadei, recitarea de versuri.

În timpul *Renașterii*(sec.XIV-XVI) idealul educațional era "**homo universale**"(omul universal, care știe totul).Leonardo da Vinci era reprezentantul genial al acestui tip de om, cu performanțe în aproape toate domeniile de activitate.

În *epoca modernă* (sec. XVII-XIX) idealul educativ a cunoscut diferite variante: formarea omului cu inițiativă în afaceri(J.Locke), a omului cu bune deprinderi(J.A.Comenius), a omului bun meseriaș(J.J.Rousseau).

Marxismul induce utopia egalitarismului, egalitatea forțată între oameni, masificarea omului , transformarea lui în omul -masă.Idealul educațional al comunismului exagerează dimensiunea socială a idealului reducând la maxim dimensiunea psihopedagogică a acestuia.Deși idealul educațional în comunism era exprimat printr-o formulă complexă ca “formarea personalității multilateral dezvoltate” între forma și conținutul idealului comunist s-a instalat treptat o adevărată ruptură.Notele esențiale ale idealului referitoare la unitatea, armonia și complexitatea personalității umane erau afectate în însăși substanța lor.Dacă în mod normal între ideal, scopuri și obiective există o anumită continuitate preponderentă , comunismul în fazele sale avansate a reușit să accentueze discontinuitatea între caracterul general al idealului și cel practic acțional al obiectivelor sau între ceea ce se spunea în mod oficial și ceea ce se realiza în mod practic.

În societatea informației și a cunoașterii în care evoluează lumea de azi , idealul educațional reflectă aceste schimbări, cu privire la necesitatea formării unui tip de om deschis spre schimbare, comunicare, creație, colaborare.

În România după decembrie 1989, răsturnarea violentă a dictaturii ceaușiste a generat un șir de alte mișcări violente bazate pe răsturnarea ierarhiei de valori comuniste.Ca urmare în această etapă de dezvoltare a societății post-comuniste , idealul educațional este în curs de elaborare, proces care constă în realizarea unității între aspectele sale formale” dezvoltarea liberă , integrală și armonioasă a individualității umane , formarea personalității autonome și creative(Legea învățământului, 1995) și aspectele sale de conținut.

În concluzia discuției despre idealul educațional se pot evidenția trăsăturile generale ale idealului:

a.**obiectivitatea** sau relația idealului cu dezvoltarea socio-economică , cu tendințele evoluției sociale;

b.**subiectivitatea** sau relația idealului cu interesele , aspirațiile și exigențele dezvoltării persoanei;

c.**caracterul dinamic** al idealului, acesta modificându-și semnificațiile în funcție de criteriul istoric și ontogenetic al dezvoltării personalității;

d.caracterul pedagogic în relație cu posibilitățile reale de care dispun teoria și practica educațională.

Idealul educațional este obiectiv în măsura în care reflectă dezvoltarea socio-economică a unei societăți și subiectiv în măsura în care reflectă interesele, aspirațiile și exigențele dezvoltării persoanei. Astfel în actuala etapă de dezvoltare a societății românești- formarea și dezvoltarea omului de tip universal, renașcentist nu mai este nici posibilă nici dezirabilă. Dezvoltarea fără precedent a științei , tehnicii, culturii determină imposibilitatea acumulării cunoștințelor din toate domeniile de activitate. Pe de altă parte aceste obiective cantitative nu mai sunt nici dezirabile odată cu extinderea culturii digitale cu posibilitatea folosirii calculatorului și internetului, cu generalizarea educației informaționale.

Idealul educațional pentru a îmbina elementele sale de obiectivitate și subiectivitate specifice epocii actuale trebuie să proiecteze și să realizeze acele structuri mentale și comportamentale capabile să recepteze , să prelucreze și să redea în mod creativ cele mai actuale și specifice cunoștințe teoretice și practice. Această armonizare între componenta obiectivă și cea subiectivă a idealului educațional este realizată de teoria și practica educațională. Cercetarea pedagogică diagnostică și mai ales prognostică are capacitatea de a facilita întâlnirea dintre cerințele și posibilitățile societății pe de o parte și cerințele și posibilitățile educației pe de altă parte.

III Taxonomia pedagogică. Clasificarea obiectivelor educației

Idealul educațional este în esență unic și unitar. El se realizează însă treptat, stadial sub forma obiectivelor educaționale.

Obiectivele educaționale reprezintă proiecte anticipative, relativ restrânse ale idealului educațional. Știința care se ocupă cu stabilirea, ierarhizarea și clasificarea obiectivelor educaționale se numește taxonomie pedagogică.

Clasificarea obiectivelor educaționale

Obiectivele educaționale au fost clasificate după mai multe criterii. Astfel sub raport stadial obiectivele au fost clasificate în:

a. obiective generale (ideal, scopuri);

b.obiective intermediare(medii) în funcție de nivelul școlar, de tipul de școală(primară, gimnaziu, liceu, facultate);

c.obiective particulare, specifice unor laturi, componente sau dimensiuni ale educației ca educația intelectuală.morală, tehnologică.)

d.obiective operaționale, care sunt concret-acționale, specifice lecției.

Sub raport psiho-pedagogic cea mai cunoscută clasificare aparține Școlii de la Chicago.B.Bloom propune o clasificare a obiectivelor pe trei dimensiuni:cognitivă, afectivă și psiho-motorie.

Obiectivele cognitive în viziunea lui Bloom sunt: 1.MEMORAREA; 2.INTELEGHERA; 3.APLICAREA; 4.ANALIZA; 5.SINTEZA, 6.EVALUAREA.

Taxonomia lui Krathwohl distinge obiectivele afective ca: 1.RECEPTAREA; 2.REACTIA, 3.VALORIZAREA. 4CONCEPTUALIZAREA, 5CARACTERIZAREA.

Pentru **domeniul psiho-motor** modelul lui Simpson clasifica: 1.PERCEPTIA, 2DISPOZITIA; 3.REACTIA DIRIJATA; 4AUTOMATISMUL; 5.REACȚIA COMPLEXĂ.

În concluzie obiectivele cognitive se referă la dobândirea de cunoștințe, la formarea de capacități și de abilități intelectuale.Obiectivele cognitive specifice actualei etape de dezvoltare a societății românești nu constau în memorizarea mecanică a cunoștințelor ci în înțelegerea acestora, în dezvoltarea capacității de aplicare a cunoștințelor în situații educaționale diferite, la perfecționarea capacităților analitico-sintetice și evaluative ale persoanei.

Obiectivele afective se referă la modelarea emoțiilor și la formarea sentimentelor superioare, la dezvoltarea conștiinței și conduitei morale.

Obiectivele psiho-motorii, acționale, practice de aplicare și creație se referă la formarea priceperilor, a deprinderilor și obișnuințelor.

O categorie de obiective neglijată o constituie **obiectivele volitiv-caracteriale** care constau în formarea trăsăturilor de voință și caracter.

IV.Operaționalizarea obiectivelor educației

Operaționalizarea vizează adaptarea obiectivelor generale și medii la condițiile situațiilor de predare-învățare, la unitățile didactice, la specificul conținutului de predat și la nevoile dezvoltării sau maturizării elevului.

Operaționalizarea presupune elaborarea obiectivelor educaționale în termeni de comportamente observabile și posibil măsurabile.

Cea mai eficientă tehnică de operaționalizare îi aparține lui R. Mager și prezintă trei cerințe:

1. indicarea **comportamentului observabil și măsurabil**;
2. indicarea **condițiilor** pentru realizarea comportamentului;
3. indicarea **performanțelor** de obținut.

Procedeul lui Landsheere cuprinde cinci indicatori pentru elaborarea obiectivului operațional:

1. **CINE** va produce comportamentul dorit?
2. **CE** comportament observabil va dovedi că este atins obiectivul?
3. **CARE** este produsul acestui comportament?
4. În ce **CONDIȚII** trebuie să aibă loc acest comportament?
5. În temeiul căror **CRITERII** ajungem la concluzia că produsul este satisfăcut?

De exemplu în cazul studenților de la facultățile tehnice care urmează a doua specializare cea psiho-pedagogică. La întrebarea **cine** va produce comportamentul dorit precizăm studentul din anul I, II, III SAU IV în funcție de disciplina la care este înscris. La întrebarea ce **comportament observabil** va dovedi că este atins obiectivul răspundem în funcție de obiectivul respectiv: cognitiv, afectiv sau psiho-motor și de operația pe care subiectul trebuie s-o realizeze: să analizeze, să înțeleagă un anumit concept sau relație sau sistem de cunoștințe. La întrebarea în ce **condiții** trebuie să aibă loc comportamentul răspundem la lecția despre educație sau la o anumită temă, descriind situația respectivă. La întrebarea care este **produsul** acestui comportament ne referim la cunoștințele, la deprinderile, la priceperile, la **competența** sau chiar la **performanța** obținută prin dezvoltarea acestui produs. Pentru a satisface toți indicatorii precizăm și **criteriile** în temeiul cărora ajungem la performanța respectivă.

Deși este extrem de importantă pentru toate secvențele procesului instructiv-educativ operaționalizarea nu trebuie să fie rigidă. Închisă, ci dimpotrivă valoarea ei este optimă dacă este deschisă și flexibilă. Mai mult obiectivele de complexitate superioară : creativitatea, independența gândirii, atitudinile, convingerile, sensibilitatea nu pot fi tratate integral din perspectiva unei programări complete.

BIBLIOGRAFIE

1. GAGNE R. 1975; Condițiile învățării , E.D.P.Bucuresti,
2. BLOOM B, 1976, Probleme de tehnologie didactică, E.D.P.Bucuresti,

3. DEWEY J. – 1990, Démocratie et éducation, Armand Colin, Paris
4. POTOLEA D., 1985, Teoria si metodologia obiectivelor educationale, E.D.P., București
4. NICOLA I. – 1998, Pedagogie, E.D.P., București
5. NECULAU A., 1983, A fi elev, Editura Albatros, Iași
5. Bontaș, Ioan – 1994, Pedagogie, Ed. All, București
6. Grigoraș, Ioan – 1995, Finalitățile educației și operaționalizarea obiectivelor pedagogice în Psihopedagogie – pentru examenul de definitivat și gradul didactic II, Ed. Spiru Haret, Iași
7. Landsheere, V. de, Landsheere, G. de – 1979, Definirea obiectivelor educației, E.D.P., București
8. Nicola, Ioan – 2000, Tratat de pedagogie școlară, Ed. Aramis, București

MEDII EDUCATIONALE.

TIPURI ȘI FORME ALE EDUCAȚIEI

Mediul educațional reprezintă acea componentă cu caracter predominant psiho-social a mediului în care se desfășoară un proces educațional mai mult sau mai puțin intenționat, conștient, organizat, planificat.

Pornind de la această definiție de lucru putem identifica în structurarea și evoluția mediului educațional grupuri psiho-sociale ca: familia, grupul de prieteni, de joacă, de vecini, instituții ca: școala cu toate nivelele ei și chiar societatea ca sistem, în totalitatea subsistemelor sale integrale.

În aceste medii educaționale se desfășoară tipuri și forme specifice de educație. Cele mai cunoscute forme ale educației sunt considerate:

- I. EDUCAȚIA FORMALĂ
- II. EDUCAȚIA NON-FORMALĂ
- III. EDUCAȚIA INFORMALĂ

O modalitate supraordonată acestor forme ale educației poate fi considerată **EDUCAȚIA PERMANENTĂ**.

- I. EDUCAȚIA FORMALĂ

Termenul provine din latinescul *formalis*, care înseamnă formal, oficial, legal, organizat.

Educația formală reprezintă procesul complex și oficial de transmitere a cunoștințelor teoretice și practice, de asimilare a acestora de către tânăra generație în special și de către om în general, într-un CADRU INSTITUȚIONALIZAT în instituțiile de învățământ de toate gradele: preșcolare, școlare, post-școlare, universitare, post-universitare.

Educația formală fiind un proces complex, intenționat, conștient și organizat, care asigură predarea-învățarea-evaluarea cunoștințelor teoretice și practice are

PONDEREA, IMPORTANȚA și EFICIENȚA cea mai mare în formarea personalității, în pregătirea și perfecționarea pregătirii profesionale.

Educația formală poate fi caracterizată prin următoarele caracteristici:

1. *complexitate*, deoarece are în viziunea sa toate dimensiunile sau componentele educației:
 - educația intelectuală
 - educația morală
 - educația estetică
 - educația religioasă
 - educația tehnică
 - educația profesională
 - educația fizică
 - educația sexuală
 - educația economică
 - noile educații: pentru mediu, pentru pace, pentru democrație, pentru schimbare, pentru eficiență etc.
2. *unitate și integralitate*, deoarece se realizează prin intermediul PLANULUI CADRU, al programelor analitice predominant unitare, al manualelor cu conținut unitar;
3. *interacțiune* între caracterul teoretic și cel practic-aplicativ, care tinde spre echilibru;
4. *dinamica* între caracterul instructiv și cel educativ al educației formale se realizează într-o circularitate permanentă;
5. disciplinele de învățământ reprezintă *modalitățile principale* de realizare a educației formale;
6. este *proiectată, planificată, organizată și evaluată* după criterii comune, specifice școlii;
7. este *orientată științific și pedagogic* după curente, școlile, cercetările științifice și pedagogice cele mai noi și mai eficiente pentru o anumită perioadă social-istorică și culturală;
8. este *fundamentală* pentru realizarea celorlalte forme ale educației;
9. are rol *coordonator și integrator* față de celelalte forme ale educației;

10. este *sistemică*, dar și *deschisă* interacțiunilor cu celelalte forme ale educației și înnoirilor permanente, ca urmare a reformei științifice, culturale, profesionale etc.

II. EDUCAȚIA NON-FORMALĂ

Termenul provine din latinescul *non-formales*, care înseamnă în afara formelor organizate în mod oficial, pentru un anumit gen de activitate.

Acest termen „desemnează o realitate educațională mai puțin formalizată sau neformalizată, dar întotdeauna cu efecte formative”(C. Moise). În pedagogie, educația non-formală exprimă sensul vechii sintagme de educație extrașcolară. Educația non-formală există de mult timp. La începutul secolului al XX-lea s-a constituit în Germania o asociație a tinerilor ca o reacție împotriva caracterului livresc al școlii și care îndemna pe tineri să iasă din cadrul formal, pentru a călători, pentru a cunoaște natura, țara.

În România, educația non-formală cuprinde o gamă largă de activități: olimpiade, cercuri de discipline cu caracter tematic sau pluridisciplinar, competiții sportive, sesiuni de comunicări științifice, vizite, excursii, drumeții, tabere. Spre deosebire de educația formală, EDUCAȚIA NON-FORMALĂ se caracterizează prin următoarele trăsături:

1. Are un caracter facultativ sau opțional;
2. Elevii sunt implicați în proiectarea, organizarea și desfășurarea acestor activități;
3. Nu se pun note, nu se face o evaluare riguroasă;
4. Permite punerea în valoare a atitudinilor și intereselor copiilor și tinerilor;
5. Permite o varietate de forme cu structuri flexibile;
6. Cunoaște modalități diferite de finanțare;
7. Facilitează promovarea muncii în echipă și a unui demers pluri- sau interdisciplinar;
8. Accentuează obiective de tip formativ-educativ. În ceea ce privește desfășurarea educației non-formale, L. Sirinivasan (1985) distinge patru mari opțiuni metodologice generale:
 - a. centrată pe conținuturi (sănătate, planing familial, formare agricolă);
 - b. centrată pe probleme (ale vieții cotidiene);

- c. pentru conștientizare (în vederea cunoașterii și respectării drepturilor și libertăților individuale);
- d. educație umanistă, cultivarea unei imagini corecte despre sine, a încrederii în capacitățile de inițiativă, de creație și decizie.

EDUCAȚIA NON-FORMALĂ poate fi influențată de teorie și de legitățile și strategiile pedagogice ale educației formale, care îi asigură o orientare științifică eficientă.

III. EDUCAȚIA INFORMALĂ

Termenul provine din latinescul *informis*, *informalis*, care înseamnă involuntar, spontan, pe neașteptate. Educația informală nu exprimă o educație fără caracter formativ, ci caracterul spontan al acestei influențe educative. Educația informală este determinată de o serie de acțiuni socio-umane și culturale, care includ efecte educaționale spontane, involuntare, fără a fi conștientizate în mod expres.

EDUCAȚIA INFORMALĂ este realizată prin următoarele subcomponente:

1. educația în familie;
2. educația în grupul mic: de prieteni, de joacă, de vecini, de stradă;
3. educația prin mass-media;
4. educația prin activitățile socio-culturale sportive;
5. educația prin activități desfășurate în muzee, expoziții.

În Franța s-a dezvoltat spectaculos după 1980 “mișcarea rețelelor de schimburi reciproce de cunoaștere”. De asemenea, în cadrul asociațiilor de cartier, s-a dezvoltat școala după școală, care are ca obiectiv realizarea educației civice.

Caracteristicile educației informale:

1. *Conținuturile* educației informale sunt *diverse, neunitare, neorganizate*, se caracterizează prin discontinuitate și valoare inegală.
2. *Metodologia* folosită pentru realizarea educației informale este *specifică* tipului de activitate desfășurată și nu educației.
3. *Autonomia crescută* a educației informale față de celelalte forme ale educației.

EDUCAȚIA ÎN FAMILIE

Familia reprezintă mediul educațional primar, de bază și crucial – am putea spune – pentru educație, care asigură prima socializare a copilului.

Ca grup mic, restrâns psiho-social, familia are câteva caracteristici, printre care comunicarea directă, față-n față, predominant afectivă este esențială.

Familia reprezintă grupul psiho-social care îndeplinește mai multe funcții: economică, de perpetuare a speciei, afectivă, educațională. Dintre funcțiile familiei cea mai importantă este cea legată de creșterea și educarea copiilor, formarea acestora pentru viață, dezvoltarea personalității lor pentru integrarea în activitatea social-utilă.

Funcția economică a familiei suportă transformările economice ale societății în general, dezvoltându-și totuși o anumită autonomie și specificitate. În condițiile societății post-comuniste, funcția economică a familiei românești este influențată de fenomene nou-apărute ca:

- schimbarea meseriilor și profesiunilor
- apariția șomajului și creșterea ratei sale
- dezvoltarea elementelor economiei de piață

În aceste condiții social-economice noi, funcția economică a familiei are un nou profil, mai dinamic, mai flexibil și mai eficient decât în etapa de dezvoltare a economiei de stat. Statul își păstrează anumite pârghii economice de susținere a familiei: protecția socială a familiei, legiferarea învățământului gratuit, sprijinirea financiară a sănătății. Dar accentul se deplasează de pe grija statului pentru familie pe creșterea autonomiei familiei în realizarea funcțiilor sale.

Funcția economică a familiei constă în asigurarea bazei materiale necesare satisfacerii trebuințelor de alimentație, îmbrăcăminte, încălțăminte ale tuturor membrilor familiei. Dar această funcție economică nu se reduce la nivelul bazal al piramidei trebuințelor (A.Maslow), ci are și o componentă de educație economică: - pentru chibzuirea fondurilor financiare; - pentru dezvoltarea respectului față de muncă; - pentru gestionarea eficientă a capacității de muncă, dar și a timpului liber etc.

Una dintre cele mai speciale funcții ale familiei este funcția de **SOCIALIZARE**.

Familia reprezintă primul mediu socio-educațional al copilului. Relațiile dintre părinți, dintre părinți și copii, relațiile familiei cu alte familii, sau cu alte persoane exterioare familiei, generează primele modele comportamentale, primele repere valorice ale copilului. Ca urmare, este necesar ca aceste comportamente și relații intra și inter-

familiale să fie predominant pozitive, de colaborare și cooperare, și nu negative, conflictuale și insecurizante.

Familia actuală se confruntă cu noi probleme ca: planificarea familială, educația sexuală, educația pentru viața în cuplu, în familie, în grup.

Funcția socială a familiei este prioritară pentru dezvoltarea imaginii și conștiinței de sine, pentru descoperirea și antrenarea Eului social în relație cu Eul pentru alții, pentru antrenarea unor capacități și abilități sociale cum ar fi: empatia, întraajutorarea, congruența socială etc.

Funcția educativă a familiei se manifestă prin actualizarea tuturor funcțiilor mentale specifice omului, prin formarea și dezvoltarea deprinderilor, a priceperilor, a abilităților motrice, intelectuale, afective, volitiv-caracteriale, elementare (mersul, vorbirea, relaționarea) prin însușirea primelor cunoștințe, prin dezvoltarea capacității copilului de a se supune unei reguli de a înțelege și respecta un anumit cod moral și comportamental.

Specificul educației în familie constă în caracterul ei predominant afectiv (prin intermediul unei metodologii specifice cum ar fi: metoda model-imitație; metoda persuasiunii, metoda explicație-înțelegere, procedeul creditului personal).

Dacă familia este predominant dezorganizată, dezechilibrată, dacă ea nu-și poate îndeplini funcțiile sale, apar efecte diferite de gravitate diferită, care uneori se pot prelungi pe perioada întregii vieți (conflicte, complexe, frustrații, manifestate în dificultăți mai mici sau mai mari de adaptare și de integrare social-utilă).

Luând în considerare aceste dificultăți reale de realizare a funcțiilor familiei este necesar ceea ce se numește “școala părinților” cu câteva direcții importante:

- a. conștientizarea necesității de a-și ridica nivelul pregătirii culturale și profesionale pentru ca părinții să poată deveni “modele potrivite” pentru copiii lor.
- b. edificarea unui colectiv familial unit și încheat pentru care să aibă forța socio-economică necesară pentru îndeplinirea misiunii sale.
- c. cunoașterea de către părinți și de către alți membri ai familiei a îndatoririlor socio-educative ce le revin, pentru a acționa cu

eficiență în modelarea personalității copiilor lor.

d. contribuția părinților, în funcție de posibilitățile lor de pregătire, la realizarea tuturor dimensiunilor educației:

- intelectuală
- profesională
- moral-civică
- estetică
- fizică etc.

EDUCAȚIA PRIN MASS-MEDIA

Mass-media reprezintă un mediu socio-educational mult mai vast, diversificat și neuniform, comparativ cu familia. El este reprezentat (I.Bontaș) de mijloacele de comunicare în masă ca: radio, T.V., ziare și reviste, cărți, muzee, expoziții științifico-tehnice și cultural-artistice etc. cu funcții specifice și implicit-educationale.

Receptarea informațiilor transmise prin aceste mijloace se face pe trei căi principale, separat sau combinat: audio, video, prin scris, căi prin care se transmit mesaje: științifico-tehnice, culturale, artistice, politice, etice, juridice, sportive, religioase, recreativ-distractive.

FUNCȚIILE MASS-MEDIA

În corelație cu aceste conținuturi care se vehiculează prin mass-media aceasta îndeplinește următoarele funcții (I.Bontaș):

- *Funcția de informare* a populației.

Una dintre necesitățile intelectuale de bază ale populației este cea de a se informa, de a fi la curent cu noile informații din toate domeniile de activitate, de a se situa în mijlocul evenimentelor, de a fi în cursul vieții. Acestei necesități îi răspunde funcția informativă a mass-media. Ea este necesară și posibilă datorită exploziei informaționale care caracterizează societatea informației și a cunoașterii în care am intrat.

- *Funcția de socializare.*

Mass-media, deși reprezintă un ansamblu de mijloace inerte, reci, ea vehiculează elemente “vii” (opinii, stări de spirit, informații), mijlocește în acest fel relațiile inter-umane, facilitând socializarea și integrarea persoanelor în grup, în organisme și instituții. Caracterul inter-activ al emisiunilor T.V. și chiar al diverselor articole din presă determină creșterea funcției de socializare a mass-mediei.

- *Funcția de compensare.*

Viața, munca, educația implică numeroase dificultăți și probleme. Mass-media are rolul nu numai de a informa pe oameni și de a le facilita socializarea, ci și de a compensa efortul depus de aceștia prin intermediul emisiunilor distractive, de umor și divertisment, de a compensa neîmplinirile din viața reală cu realizările proiective din filme, spectacole de teatru, cărți. Mass-media are și o misiune anticipativ-proiectivă, prin modelele pe care le oferă: personalități din domenii diferite de activitate, actori, oameni de știință și cultură, reprezentanți ai vieții politice, economice, juridice etc.

- *Funcția educativă a mass-media.*

Mass-media nu are o funcție educativă predominantă, ci în strânsă relație cu celelalte funcții ale sale. Misiunea sa nu este de a face educație, ci de a transmite informații în anumite condiții, de a facilita anumite relații sociale, de a compensa într-un anumit fel dificultățile existențiale. Selecția informațiilor, a relațiilor sociale, a condițiilor de prezentare a lor, a modalităților de compensare a dificultăților existențiale face trimitere la fenomenul educațional. Criteriile valorice, de accesibilitate, de larg interes, de autenticitate și adevăr, de competență și prestigiu, se aplică conținuturilor în mod necesar predominant pozitive și unor scopuri constructive și modelatoare. Conținuturile vehiculate prin mass-media trebuie să fie corecte, actuale, obiective, variate, dinamice, reflectând dinamismul realității.

Aceasta nu înseamnă copierea sau fotografierea realității, ci prezentarea acelor conținuturi semnificative pentru majoritatea populației în mod echilibrat și constructiv. Varietatea categoriilor de vârstă cărora li se adresează mass-media impune emisiuni specializate pentru copii, tineri, adulți, bătrâni. Diferitele

nivele și grade de calificare, profesionalizare și specializare care sunt vizate de mass-media impune accesibilitatea informațiilor, fără a le scădea valoarea și prestigiul științific.

Profesionalismul mass-media înseamnă evitarea improvizației și amatorismului, respectarea deontologiei profesionale, argumentarea mesajelor transmise, evitarea metodelor de manipulare a opiniei publice.

Specificul educației mass-media constă în formarea și dezvoltarea opiniilor, convingerilor, stimularea aspirațiilor, obiective complexe predominant atitudinale cărora școala nu le poate răspunde satisfăcător.

EDUCAȚIA PERMANENTĂ. CONCEPTUL ȘI INCIDENTELE EDUCAȚIEI PERMANENTE ASUPRA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI.

I. Conceptul de educație permanentă

Ideea permanenței educației nu este nouă, însă în sec XX ea a depășit etapa filozofică devenind după cel de-al doilea război mondial un principiu activ al proiectelor de reformă sau al legilor privitoare la învățământ.

Educația permanentă sau continuă **nu este o simplă educație continuată**, unde se adaugă noi trepte ale educației adulților ci reprezintă un sistem integrat de nivele flexibile, deschise spre autoeducație.

În elaborarea conceptului de educație permanentă sunt necesare anumite precizări(G.Văideanu)

a. educația permanentă este **continuă** devenind modul de a fi, de a munci, de a se adapta al omului. Dreptul la educație devine dreptul la educația permanentă.

b. educația permanentă este **globală** integrând într-un continuum toate nivelurile și tipurile de educație constituite sau existente în cadrul unei colectivități naționale. Ea nu reprezintă deci un nou tip sau nivel de educație și nu poate fi redusă la educația adulților.

c. educația adulților este **integrală** asigurând tineretului și adulților o formație multilaterală și echilibrată care să le permită să abordeze cu succes problemele complexe, interdisciplinare.

d. educația permanentă este **pentru participare și dezvoltare** în spiritul inițiativei și responsabilității pentru sine și pentru alții.

În concluzie educația permanentă este un **sistem educațional deschis** , compus din obiective, continuturi, forme și tehnici educaționale care asigură întreținerea și dezvoltarea continuă a potențialului cognitiv, afectiv și acțional al personalității, formarea capacităților și deprinderilor de **auto-educatie**, formarea de personalități independente și creative.

OBIECTIVELE EDUCAȚIEI PERMANENTE sunt(I.BONTAS): **înțelegerea** necesității educației permanente atât la nivelul factorilor de decizie , al unităților de învățământ cât și al individului tânăr și adult; **perfecționarea** capacităților, a competențelor, a deprinderilor intelectuale , profesionale iar pentru educatori și a celor pedagogice, metodice; **-adaptarea** pregătirii profesionale, a calificării la schimbările și mutațiile științifico-tehnice, profesionale-**scientizarea și culturalizarea** vieții sociale etc.

FACTORII EDUCAȚIEI PERMANENTE sunt considerați:

1.școala de toate gradele este primul și cel mai important factor de educație și în același timp de educație permanentă.Dar pentru ca școala să-și îndeplinească rolul sau integral trebuie să asigure : pregătirea pentru auto-educație, pentru educația permanentă.

2.factorii instituționali peri și extra-scolari.ca:=mass-media(radioul, TV.teatrul, cinematograful,)=universitățile populare; =expozițiile, muzeele, simpozioanele, sesiunile științifice, =cluburile, cenaclurile, casele copiilor și tineretului =excursiile.

3.factorii generali (obiectivi și subiectivi): progresul social, mutațiile socio-profesionale, restructurarea educației și învățământului.

II ȘCOALA-ETAPA FUNDAMENTALĂ A EDUCAȚIEI PERMANENTE

În perspectiva educației permanente, rolul școlii se modifică.Educația permanentă pune capăt unei serii întregi de monopoluri.Astfel procesul educativ nu mai are loc în mod exclusiv într-o instituție specializată cum este școala sau universitatea ci într-un număr nelimitat de locuri, de situații.De asemenea educatorul nu se mai confundă cu învățătorul, cu profesorul sau cu animatorul de profesie.Dar aceasta nu înseamnă că rolul școlii scade ci dimpotrivă devine tot mai complex și mai important.

Evaluarea educației școlare în lumina educației permanente conduce la regândirea obiectivelor educaționale, a conținuturilor, a metodelor de învățare și a tehnicilor de evaluare.

În domeniul **obiectivelor educaționale** accentul se va deplasa de pe transmitere și asimilarea cunoștințelor pe formarea capacităților intelectuale și a atitudinilor superioare. Aceste achiziții educative se dovedesc esențiale pentru învățarea continuă.

În **domeniul conținuturilor** incidențele principiului educației permanente îi privesc atât pe autorii programelor și a manualelor cât și pe educatori care organizează procesele învățării selectând, dozând și ilustrând conținuturile cu exemple adecvate. Accentul va trebui să cada pe **codurile de referință** (conceptele de bază, idei și teorii fundamentale) și pe **codurile de interpretare** (criterii, principii) astfel încât elevul să dobândească mijloacele necesare pentru dominarea, selecționarea și sistematizarea masei informaționale din ce în ce mai vaste pe care o percep și o analizează.

În domeniul **tehnologiei pedagogice**, educația permanentă se caracterizează prin: a. renunțarea la magistrocentrism și sporirea **răspunderii elevilor** în alegerea metodelor de învățare; b. stabilirea ponderii și a relației optime între **diferite categorii de metode**: clasice-moderne; verbale-active; c. elaborarea și utilizarea criteriilor pentru identificarea faptelor **purtătoare de viitor**, d. sporirea **coerenței procesului educațional** și inclusiv al randamentului de învățare la elevi.

FORMELE DE EDUCAȚIE PERMANENTĂ

În funcție de obiectivele și factorii care contribuie la educația permanentă se cunoaște o gamă variată de forme astfel: a. organizate de **școală**; b. organizate de sistemul de **educație permanentă**; c. **libere, spontane**.

Formele organizate de școală se concretizează în: -participarea activă a elevilor /studenților în predarea noilor cunoștințe, -lucrări de laborator și cabinete de specialitate; -practica de producție; studiul individual, independent al bibliografiei recomandate; -referate, comunicări.

Formele organizate de sistemul de educație permanentă constau în -cursuri postșcolare și post-universitare, -cursuri de **perfecționare**, -cursuri de **management și marketing**, -cursuri de perfecționare științifică în țară și în străinătate, -**doctoratul**.

Formele libere, spontane de educație permanentă se concretizează în: educația pe teme libere prin mass-media; -activități culturale, științifice, -cercuri, cluburi, școli populare, universități populare, -lectura liberă.

TEHNICI DE EDUCAȚIE PERMANENTĂ: a.tehnica de a învăța singur cu cartea
b.tehnica de a investiga și cerceta singur sau în echipă; c.tehnica de a reînvăța sau a reinvestiga singur sau cu echipa.

Educația permanentă trebuie să se caracterizeze prin: flexibilitate, dinamism, diversitate, universalitate și creativitate pentru a asigura sporirea valențelor și eficienței formării personalității.

III PREGĂTIREA ELEVILOR PENTRU EDUCAȚIA CONTINUĂ

Specialiștii sunt de acord ca instituționalizarea educației permanente presupune pe lângă eforturi financiare și decizii pertinente , o transformare profundă a mentalităților în materie de educație și a stilului de muncă al educatorilor .În ce privește pregătirea elevilor pentru educația continuă câteva aspecte sunt importante:

1.În timpul școlarității obligatorii elevii trebuie să-și însușească concepția avansată despre **educație ca factor de cultură și civilizație.**

2.Concepția despre educație și rolul ei în dezvoltarea societății trebuie să se exprime într-o **atitudine pozitivă față de auto-educație.**

3.A asimila învățarea adică **a învăța să înveți** constituie un obiectiv deosebit de important și de o deosebită complexitate(coduri de referință, coduri de interpretare, însușirea și utilizarea tehnicilor de evaluare și autoevaluare)

4.**Autoeducația continuă.**

CONCEPTUL DE CURRICULUM

Sensul inițial al termenului de curriculum atât de **cursă** cât și de **car de luptă** ca și evoluțiile ulterioare pe care le-a suportat acest termen reflectă relațiile dintre **conținuturile vehiculate** în procesul educațional (cunostinte, priceperi, deprinderi, atitudini) și **forma de transmitere** sau obiectivare a acestor conținuturi (programe, proiecte, cursuri, manuale).

Trecerea de la sensul restrâns (discipline de învățământ, conținuturi didactice) la sensul larg (programul activității educaționale) subliniază relația dintre:

a.obiectivele-specifice unui domeniu (nivel de învățământ, profil, disciplina școlară) sau activitate educativă;

b.conținuturile informaționale și educaționale necesare pentru realizarea obiectivelor urmărite;

c.condițiile de realizare (metode, mijloace, activități) care se concretizează în programarea și organizarea sistemului de instruire și educație.

d.evaluarea activității, a conținuturilor și a rezultatelor educaționale.

Termenul de curriculum apare pentru prima dată cu sensul de **standardizare** a tematicii educaționale universitare în secolul al XVI-lea. În 1902 pedagogul și filozoful american J. DEWEY prin lucrarea **Copilul și curriculum** realizează o adevărată revoluție copernicană în plan educațional **centrând curriculum-ul pe copil**. El consideră că școala trebuie să devină habitatul copilului, să se alăture vieții, să nu fie ruptă de aceasta. În 1918 F. BOBBIT prin lucrarea sa intitulată **THE CURRICULUM** a fost primul care a propus o **metodă de elaborare a obiectivelor educaționale** (V.G. DE LANDSHEERE, 1979). În acest sens curriculum-ul cuprindea întreaga gamă de **experiențe directe și indirecte conștient proiectate** de școală pentru a completa și perfecționa aptitudinile elevilor. R.W. TYLER a realizat prima **formulare modernă** a concepției despre curriculum. El identifica în acest sens patru probleme fundamentale:

1. CE OBIECTIVE EDUCATIONALE trebuie să urmărească școala ?
2. CARE SUNT EXPERIENȚELE EDUCATIVE susceptibile să permită atingerea acestor obiective?
3. CUM pot fi aceste experiențe educative efectiv suscitute?
4. CUM se poate ști dacă experiențele au fost atinse?

CONCEPȚII DESPRE CURRICULUM

M. Stanciu prezintă în lucrarea **Reforma conținuturilor învățământului** (1999) următoarele concepții despre curriculum:

a. învățarea sistematică a disciplinelor școlare;

b. curriculum centrat pe elev Este important să observăm din acest punct de vedere atât aspectele pozitive ale acestei viziuni cât și aspectele negative ale ei care se referă la caracterul posibil aleatoriu al învățării centrate pe elev, atunci când nu pot fi uniformizate criteriile de selecție a intereselor comune ale elevilor.

c. curriculum focalizat asupra comprehensiunii și ameliorării societății Această concepție pune accentul pe rolul educațional, pe acele structuri, procese, funcții și capacități care să-i permită elevului adaptarea la cerințele vieții sociale.

d. curriculum centrat pe elaborare. Din această perspectivă curriculum este un program de activități care trebuie conceput astfel încât să le permită elevilor să atingă anumite **finalități** sau anumite **obiective educaționale**. Curriculum development

înseamnă programare deliberată, organizare metodică cu scopul adaptării instituțiilor, a programelor și practicilor învățământului la cererile unei societăți moderne.

e.perspectiva sistemico-holistică asupra curriculum-ului se referă la multitudinea componentelor curriculum-ului (obiective, conținuturi, metode, mijloace de învățare și de evaluare.

Toate aceste concepții ar putea fi integrate într-o schemă cibernetică prin care să punem în evidență intrările în sistem, transformările, ieșirile din sistem și feed-back-ul.

În acest sens obiectivele didactice și educaționale, care sunt anticipări ale rezultatelor finale constituie intrările în sistemul curricular. Elevul și învățarea sistematică, învățământul centrat pe elev constituie transformările sistemului curricular. Comprehensiunea și ameliorarea societății reprezintă ieșirile din sistemul curricular fiind totodată feed-back-ul de corectare sau întărire a intrărilor în sistemul curricular.

Obiective----elev + învățare sistematică----ameliorarea persoanei și societății----
obiective

CATEGORII DE CURRICULUM

A. După criteriul organizării curriculum-ului la nivel național sau local curriculum-ul a fost clasificat în :

I. CURRICULUM-NUCLEU (TRUNCHI COMUN) ȘI CURRICULUM LA DECIZIA ȘCOLII

Conceptul de trunchi comun a apărut ca răspuns la necesitatea unei educații generale corespunzătoare. TRUNCHIUL COMUN ar trebui să circumscrie acel *ansamblu de cunoștințe fundamentale, capacități, competențe, modele atitudinale și comportamentale necesare pregătirii tuturor indivizilor.*

Conceptul de trunchi comun mai este cunoscut sub denumirea de CORE CURRICULUM SAU CURRICULUM NUCLEU.

În România începând cu 1998-1999 **curriculum național** este format din două segmente:

1. curriculum nucleu;

2 curriculum la decizia școlii.

Curriculum nucleu poate fi completat cu următoarele variante: a. **curriculum nucleu aprofundat** care se alege pentru elevii care întâmpină **dificultăți** în însușirea elementelor din trunchiul comun. Pentru acești elevi se acordă un nr. de ore în plus până la acoperirea nr. maxim de ore din plaja orară; b. **curriculum extins** care presupune parcurgerea și a elementelor neobligatorii din programă (marcate prin asterisc) pentru elevii care manifestă **interes** pentru anumite discipline, valorificându-se orele acordate în afara trunchiului comun. c. **curriculum elaborat în școală** implică disciplinele opționale alese din lista sugerată de Ministerul Educației Naționale sau propuse de instituția școlară. Aceste discipline se pot proiecta într-un cadru monodisciplinar, -la o singură disciplină-la nivelul ariei curriculare- limbă și comunicare, matematică și științe, om și societate, tehnologii, arte, educație fizică și sport, consiliere- sau la nivelul mai multor arii curriculare.

Curriculum elaborat în școală răspunde necesităților diferențierii învățământului în funcție de zona geografică, de nivelul de dezvoltare socio-economică, de capacitățile și interesele elevilor.

II.CURRICULUM FORMAL-CURRICULUM REAL

Curriculum formal sau oficial este reprezentat de totalitatea documentelor școlare și universitare fiind rezultatul activității unei echipe interdisciplinare de lucru și este aprobat în urma unei decizii din partea factorilor educaționali de conducere (Ministerul educației). El asigură o anumită coerență și unitate efortului educativ realizat de ceilalți factori educaționali. Deși constituie o modalitate de **control** asupra învățământului curriculum formal rămâne prea vag și prea abstract pentru a ghida în mod eficient practica educațională. Educatorii sunt cei care realizează transpunerea pragmatică a curriculum-ului formal în **curriculum real**. Modul în care curriculum formal prinde viață depinde de habitusul profesional al educatorilor (ceea ce va determina diferențieri de realizare chiar în aceeași școală) și în al doilea rând de particularitățile elevilor cărora le este destinat un anumit curriculum.

III . CURRICULUM OFICIAL(MANIFEST)-CURRICULUM ASCUNS

CURRICULUM OFICIAL este în același timp manifest, deschis, fiind același pentru aceeași categorie de elevi.

CURRICULUM ASCUNS reprezintă acea componentă a curriculum-ului cu **efecte perverse** (Boudon, 1977) care nu sunt orientate spre învățarea relevantă. M. Stanciu prezintă următoarele ipostaze ale curriculum-ului ascuns:

a. **poziția** culturală, politică și religioasă a autorilor curriculum-ului ;

b. **necomunicarea** de către educatori a intențiilor lor și a obiectivelor pedagogice urmărite;

c. **rutina cotidiană** în funcționarea clasei și a școlii.

Dacă aceste aspecte ale curriculumului ascuns sunt negative cercetarea pedagogică a descoperit și aspecte pozitive ale curriculumului ascuns.

În acest sens Eggleston a decelat mai multe tipuri de achiziții care favorizează funcționarea școlii fără ca ele să figureze ca obiective în curriculum-ul formal:

a. a trăi într-o mulțime sau a te izola,

b. dezvoltarea deprinderii de a asculta;

c. a te supune evaluării altora ;

d. a trăi într-o societate ierarhizată și stratificată; etc

B. Din perspectiva cercetării fundamentale au fost identificate următoarele tipuri de curriculum:

1. CURRICULUM GENERAL, DE BAZĂ, SAU NUCLEU alcătuit din cunoștințe, abilități și comportamente comune și **obligatorii** pentru toți cursanții.

2. CURRICULUM SPECIALIZAT -diferențiat pe **categorii de cunoștințe**, deprinderi, aptitudini de exp. pentru literatură, științe exacte, artă, în funcție de filiera, profilul și specializarea elevilor.

3. CURRICULUM ASCUNS -experiența de învățare din mediul psiho-social și cultural al clasei (climatul de studiu, personalitatea profesorilor, relațiile inter-personale, sistemul propriu de valori.)

C. Din perspectiva **cercetării aplicative** au fost identificate următoarele tipuri de curriculum:

1. CURRICULUM RECOMANDAT care reprezintă **ghidul pentru profesori**, elaborat de experți ai autorității educaționale centrale.

2. CURRICULUM SCRIS-OFICIAL specific unei instituții educaționale concrete;

3.CURRICULUM PREDAT sau experiența de învățare oferită direct de educatori elevilor în activitatea curentă.

4.CURRICULUM SUPORT sau materiale curriculare adiționale, culegeri de texte, de probleme , software educațional.

5.CURRICULUM EVALUAT(TESTAT) sau experiența de învățare concretizată în teste, probe de evaluare, instrumente de apreciere a progresului școlar,

6.CURRICULUM ÎNVĂȚAT sau ceea ce elevul învață ca urmare a acțiunii cumulate a celorlalte tipuri de curriculum.

În concluzie CURRICULUM a fost definit în sens larg ca **ansamblul proceselor educative și al experiențelor de viață provocate intenționat și organizate** prin care trece elevul pe durata **parcursului său școlar**.

În sens restrâns CURRICULUM cuprinde ansamblul acelor **documente de tip reglator** în cadrul cărora se consemnează datele esențiale privind procesele educative și experiențele de învățare pe care școala le oferă elevului. Această ultimă accepțiune a termenului acoperă ceea ce numim CURRICULUM OFICIAL sau FORMAL și are următoarele componente:

1.Documentele de **politică educațională** care consemnează idealul educațional și finalitățile sistemului de învățământ.(Legea învățământului)

2.Finalitățile pe **nivel de școlaritate**(primar,gimnazial,liceal) **sau ciclu curricular** (1-2, 3-6, 7-10, 11-12-13) care reprezintă o concretizare a finalităților sistemului de învățământ.

3.**Planul-cadru** pentru fiecare **ciclu de școlaritate**.

4.**Programele școlare** pentru fiecare **disciplină de învățământ**.

5.**Manuale și mijloace auxiliare** pentru uzul elevilor.

6.**Ghiduri** și alte materiale complementare pentru profesori.

CURRICULUM DE BAZA SAU NUCLEU cuprinde **ariile curriculare, disciplinele aferente, numărul de ore proiectate reunind următoarele componente:**

1.**idealul educațional** și finalitățile educației;

2.**obiectivele generale** ale învățământului obligatoriu și neobligatoriu;

3.sistemul **obiectelor de studiu și schemele orare** destinate parcurgerii acestora(nr. de ore);

4.**obiectivele terminale** ale diferitelor arii curriculare,

5.**conținuturile** aferente acestor obiective;

6.**standardele de competență**.

CURRICULUM DE BAZĂ este obligatoriu sub forma propusă de M.E.N. pentru întreg sistemul de învățământ indiferent de nivelul de școlaritate, filiera, profilul și specializarea școlii.

PLANUL-CADRU cuprinde următoarele arii curriculare:

1.Limbă și comunicare; 2.Matematică și științe; 3.Om și societate, 4.Arte; 5.Tehnologii;6.Eucație fizică,7.Consiliere și orientare.

Aplicarea planurilor- cadru în școli și transformarea acestora în scheme orare concrete, și specifice presupune o succesiune de operații manageriale care vizează interacțiunea și cooperarea între școală, elevi, părinți, autorități locale- rezultatul acestui complex de acțiuni fiind CURRICULUM LA DECIZIA ȘCOLII.Conform legislației în vigoare fiecare școală elaborează în acest scop un proiect curricular al școlii în care se stabilesc:filiera, profilul, specializarea pe care școala dorește să le ofere sau să le dezvolte.

Proiectul curricular al școlii trebuie să fie realist, să cuprindă rezultatul negocierilor cu autoritățile locale care cunosc situația socio-economică a județului, orașului,

comunei. Dacă autoritatea locală are interese și nevoi vizând sprijinirea unui anumit domeniu al activității socio-economice atunci aceasta poate solicita școlilor de pe aria sa de gestionare administrativă cuprinderea unor discipline cu un conținut specific. Această ofertă specifică unei arii teritorial-administrative și care este cuprinsă în oferta tuturor unităților de învățământ cu aceeași pondere reprezintă CURRICULUM LOCAL.

Prin PROIECTUL CURRICULAR al școlii elaborat de Comisia pentru curriculum - școala își poate construi propria identitate și poate informa comunitatea căreia i se adresează care este tipul de **formare și educație** pe care îl oferă și care sunt avantajele frecventării școlii respective. Există în acest sens trei direcții de acțiune :

1. Decizia asupra modului de administrare și gestionare a PLANULUI-CADRU de învățământ la nivelul școlii stabilește **dimensiunea procentuală** a curriculum-ului de bază și a celui opțional fără a depăși în jos limitele fixate în trunchiul comun.

2. Opțiunea pentru recurgera la benzile de toleranță ale CURRICULUM-ULUI NUCLEU:-CURRICULUM-NUCLEU-EXTINS ȘI CURRICULUM-NUCLEU-APROFUNDAT.

3. Constituirea și conceperea efectivă de curriculum care se referă la propunerea temelor de opționale și luarea deciziei asupra disciplinelor opționale sau temelor opționale originale.

CURRICULUM LA DECIZIA ȘCOLII se poate realiza prin următoarele modalități:

1. **Curriculum-extins**-școala urmează sugestiile oferite de autoritatea centrală (temele notate cu asterisc în programele școlare naționale pentru fiecare școală.

2. **Curriculum aprofundat** prin care școala aprofundează zona curriculum-ului de bază prin dezvoltarea unor teme /capitole din conținuturile prevăzute de programele școlare, dacă această dezvoltare răspunde nevoilor reale ale elevilor.

3. **Curriculum elaborat de școală** prin care școala proiectează și construiește în zona inter și transdisciplinară.

OPȚIONALUL deschide noi perspective creativității la nivelul practicii școlare astfel încât învățătorul/profesorul devin conceptori de curriculum. Se pot concepe mai multe tipuri de opțional:

1. OPȚIONAL LA NIVELUL DISCIPLINEI care se poate realiza prin ;

a. activități, module, teme, care nu fac parte din programele școlare propuse de autoritatea centrală;

b. disciplina care nu este prevăzută pentru o anumită clasă sau ciclu curricular.

2. OPȚIONAL LA NIVELUL ARIEI CURRICULARE care se poate realiza prin:

a. alegerea unei teme interdisciplinare care implică cel puțin două discipline dintr-o arie curriculară;

b. obiectivele de referință ale noii teme vor respecta obiectivele- cadru ale fiecărei discipline component

3. OPȚIONAL LA NIVELUL MAI MULTOR ARII CURRICULARE care se poate realiza prin mai multe modalități;

a. o temă proiectată pornind de la un obiectiv transdisciplinar sau interdisciplinar,

b. conținuturi inter și transdisciplinare.

Aplicarea PLANURILOR CADRU pentru toate nivelurile de școlaritate permite decongestionarea și flexibilizarea programului școlar prin:

a. creșterea progresivă în funcție de vârstă a ponderii disciplinelor și activităților cuprinse în CURRICULUMUL LA DECIZIA ȘCOLII care permit elevilor să-și dezvolte acele abilități și deprinderi pe acele arii curriculare care reprezintă interesul lor major.

- b.creșterea caracterului practic-aplicativ al cunoștințelor și activităților,
- c.atingerea obiectivelor în și prin activitățile desfășurate în clasă;
- d.stimularea motivației elevilor pentru învățare;
- e.creșterea responsabilității elevilor și a școlii pentru calitatea și finalitățile procesului de educație în școală.

Diferențierea curriculară vizează adaptarea procesului de predare-învățare la posibilitățile aptitudinale, la nivelul intereselor cognitive, la ritmul și stilul de învățare al elevului. Această strategie complexă, diferențiată și flexibilă are misiunea de a facilita trecerea de la școala pentru toți la școala pentru fiecare.

BIBLIOGRAFIE

- 1.Landsheere,G. de, Definirea obiectivelor educației, E.D.P., București, 1979,
- 2.Crețu, C., Teoria curriculumului și conținuturile educației,Ed.Universității, 1999, Iași,
- 3.Stanciu M., Reforma conținuturilor educaționale, Ed.Polirom, Iași, 2000
- 4.Tiron E., Pedagogie,Curs în format electronic pentru studenți, Iași, 2005

CONȚINUTURILE CURRICULARE

Conținuturile educaționale propriu-zise reprezintă un sistem de valori gnoseologice și de abilități practice, obiectivate în sistemul de cunoștințe, priceperi și deprinderi, selectate din tezaurul cunoașterii și practicii umane care se transmit și se dobândesc cu scopul dezvoltării personalității, al profesionalizării tinerei generații, în vederea integrării ei socio-profesionale. **Conținutul învățământului** se exprimă în **disciplinele sau obiectele** de învățământ și constituie componenta fundamentală și esențială a procesului educațional.

Conținutul învățământului are două dimensiuni sintetice: CANTITATEA ȘI CALITATEA.

CANTITATEA evidențiază **volumul** de cunoștințe teoretice și practice ce se selectează pentru o disciplină de învățământ, în funcție de nivelul școlar, profilul și obiectivele instructiv-educative. Prin cantitate conținutul învățământului răspunde la întrebarea CÂT anume trebuie transmis și însușit pentru o disciplină de învățământ determinând **caracterul informativ** al conținutului.

CALITATEA conținutului evidențiază **valoarea**, esența, profunzimea, durabilitatea și eficiența formativă a cunoștințelor în dezvoltarea personalității și în profesionalizare. Calitatea răspunde la întrebarea CE anume se transmite. Cel mai bun răspuns la această întrebare este NON MULTA SED MULTUM (NU MULTE CI MULT).

Cele mai importante **caracteristici** ale conținuturilor educaționale sânt considerate următoarele: 1. STABILITATEA care asigură constanța și valabilitatea în timp a cunoștințelor teoretice și practice. De exemplu Teorema lui Pitagora elaborată în anul 500 î.H.s-a păstrat până în prezent. 2. MOBILITATEA este caracteristica conținuturilor de a se înnoi în permanență ca urmare a progresului științific, tehnic, cultural dar și a uzurii morale a anumitor cunoștințe teoretice și practice. De exemplu viziunea sistemică asupra psihicului uman. 3. DIVERSIFICAREA ȘI SPECIALIZAREA conținuturilor răspunde diversificării științelor, apariției de noi științe și noi discipline de învățământ. Această diversificare și specializare a dus la apariția științelor de cultură generală, de specialitate generală și de specialitate. 4. AMPLIFICAREA treptată a conținutului educațional de la cel primar spre cel secundar și superior prin modalități diferite: liniară -prin adăugarea de noi cunoștințe sau spiralată -prin întoarcerea la vechile cunoștințe prezentate la un nivel superior.

Sursa informativă și formativă globală a conținuturilor educației este însăși cultura societății omenești.

După aria curriculară în care valorile societății se grupează **sursele conținuturilor** educației au fost clasificate în:

1. Evoluția ȘTIINȚELOR EXACTE;
2. Evoluția TEHNOLOGIEI;
3. Evoluția LUMII MUNCII ȘI A PROFESIUNILOR,
4. Evoluția ȘTIINȚELOR SOCIALE ȘI UMANISTE.
5. Evoluția CULTURII ȘI ARTEI;
6. Dezvoltarea SPORTULUI ȘI TURISMULUI;
7. VIITOROLOGIA SAU ȘTIINȚA DESPRE VIITOR,
8. ASPIRAȚIILE TINERETULUI;
9. MASS-MEDIA ȘI EXIGENȚELE COMUNICĂRII;
10. ACHIZIȚIILE CERCETĂRII PEDAGOGICE;
11. PROBLEMATICA LUMII CONTEMPORANE.

Sursele care alimentează conținuturile educației și învățământului au cunoscut în ultimele decenii un dublu proces: a. **de multiplicare**, deoarece au apărut noi surse cum

sunt științele de graniță, problematica lumii contemporane, problematica mediului;b.de creștere a rolului lor în viața societății contemporane și a fiecărei națiuni.Ca răspuns la acest proces educația și școala au elaborat noi metodologii de elaborare a programelor școlare, a manualelor școlare din perspectiva educației permanente.

1.EVOLUȚIA ȘTIINȚELOR EXACTE Dacă toate științele s-au desprins din filozofie, treptat ele au evoluat spre definirea obiectului propriu de activitate , a specificului lor spre o specializare din ce în ce mai îngustă.Această diversificare și specializare a răspuns evoluției lumii și necesității cunoașterii ei dar a avut și efecte negative în sensul pierderii din vedere a întregului, a interacțiunii dintre științe.Ca urmare științele exacte , în perioada actuală sunt în faza de creștere a **interdependențelor** dintre ele cu scopul refacerii pe un plan superior a unității inițiale.In acest fel au apărut a..noi **concepte**;b.noi **ramuri ale științei**,noi **științe de graniță** care au condus la mutații de ordin epistemologic și metodologic în evoluția științelor exacte.De exemplu în fizica cuantică, în genetică, în pedagogie(descoperirea de noi particule, clarificarea structurii A.D.N. - ului-dezvoltarea caracterului interdisciplinar al pedagogiei).

2.EVOLUȚIA TEHNOLOGIEI este cea care a determinat profilul societății și al tipului uman generând trei valuri (A.Toffler):societatea și omul agricultor , societatea industrială și omul -mașină , societatea informatizată și omul robotizat.Tehnica și tehnologia au avut un impact decisiv asupra urbanismului și a transporturilor, asupra vieții de familie, a stilurilor de viață și a opțiunilor profesionale.Dar viteza de producere a noutăților tehnice și tehnologice a crescut din ce în ce mai mult iar capacitatea oamenilor de a face față acestor schimbări a început să întâmpine dificultăți din ce în ce mai mari.Și în acest caz educația este cea care are misiunea de a susține omul să se adapteze în mod eficient schimbării prin ceea ce s-a numit EDUCAȚIA PENTRU SCHIMBARE.

3.EVOLUȚIA LUMII MUNCII ȘI A PROFESIUNILOR De la vânătoare și agricultură munca a cunoscut fazele de **mecanizare** și **automatizare** iar în prezent traversează etapa de informatizare.Evoluția muncii a influențat și lumea profesiunilor care au devenit din ce în ce mai numeroase și diferite, din ce în ce mai specializate.O caracteristică a evoluției muncii în prezent este **informatizarea** care a avut ca efect asupra sistemului educațional introducerea și treptat **generalizarea** învățării asistate de calculator.Efectele negative ale acesteia se referă la creșterea distanței comunicării inter-umane directe.Folosirea calculatorului în școală dar și în afara școlii ca mijloc de educație este benefic dar poate avea și efecte negative.Petrecerea unui timp îndelungat în fața calculatorului poate afecta vederea ,comunicarea verbală , poate conduce la creștere introversiunii elevilor iar în final la ceea ce s-a numit deja **dependența de calculator**.Aceasta este la fel de periculoasă ca orice dependență prin dificultatea sau chiar imposibilitatea renunțării la ea.Folosirea calculatorului este utilă și recomandată pentru dezvoltarea gândirii spațiale , în imagini ,pentru stimularea emisferei stângi a creierului, pentru reducerea distanței informaționale între oamenii din diferite zone de dezvoltare a lumii cu mai multe condiții:-să nu devină singurul mijloc de învățare și educație;-să nu înlocuiască relațiile inter-umane vii și concrete ;-să nu ocupe în întregime timpul liber al elevilor.

4.EVOLUȚIA ȘTIINȚELOR SOCIALE ȘI UMANISTE

Deși s-au format mai târziu decât științele exacte datorită complexității obiectului lor de studiu ele nu au o importanță mai mică în evoluția societății și în modelarea ființei umane.La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea științele socio-umaniste traversează procesul de definire al specificului lor științific.**Sociologia** își elaborează legitățile grupurilor umane mari și ale societății în general, **psiho-sociologia**

își diferențiază legile micro-grupurilor iar **psihologia** își definește legile specifice psihicului uman și ale personalității. Pătrunderea științelor socio-umaniste în școală a determinat transformarea lor în discipline de învățământ. În acest sens ele au cunoscut roluri crescând în ceea ce privește formarea **ATITUNILOR SUPERIOARE, A CAPACITĂȚILOR MORALE ȘI INTELLECTUALE** ale elevilor : respectul față de valori și talente, patriotismul, deschiderea față de problematica lumii contemporane. Științele și disciplinele socio-umane sunt cele care situează omul în centrul dezvoltării societății și nu tehnica sau tehnologia. Scopul dezvoltării societății umane nu este progresul tehnologic ci desăvârșirea omului ca ființă valorizatoare .

5.EVOLUȚIA CULTURII ȘI ARTEI

Cultura reprezintă **ansamblul valorilor** create de omenire de-a lungul dezvoltării istorice a societății , atât în plan **ideatic** cât și **practic** și care evidențiază nivelul și stadiul de dezvoltare a societății la un moment dat. Cultura are atât un **aspect obiectiv** care se referă la ansamblul bunurilor create ca valoare materială existențială pentru om (piramide, poduri, temple, catedrale)cât și un **aspect subiectiv** care privește ansamblul bunurilor spirituale(idei, teorii filozofice, științifice, juridice, estetice) ce alcătuiesc cultura spirituală.(I.Bontas).Dar un fenomen atât de complex cum este cultura nu are o singură definiție .Dacă ne raportăm la dicționarele de specialitate vom identifica peste 160 de definiții ale culturii.Aceste definiții pun accentul fie pe ansamblul **mijloacelor**, fie pe totalitatea **structurilor** , fie pe cea a **proceselor**- toate subliniind prin noțiunea de cultură **transformarea naturii și emanciparea omului** față de aceasta.

Din punct de vedere educațional cultura a cunoscut alte clasificări:-cultura generală-cultura generală școlară -cultura de specialitate.**Cultura generală** constituie ansamblul valorilor materiale și spirituale selectate din tezaurul cultural al omenirii la un moment dat.Astfel în antichitate cultura generală avea ca obiectiv umplerea în mod plăcut și folositor a timpului liber.În Renaștere cultura generală era de tip enciclopedic, iar în prezent ea presupune dezvoltarea integrală și armonioasă a personalității.**Cultura generală școlară** este selectată din cultura generală a societății la un moment dat și reprezintă ansamblul de cunoștințe teoretice și practice necesare în școală.**Cultura de specialitate** reprezintă ansamblul de cunoștințe teoretice și practice dintr-un domeniu cum ar fi: științific, tehnic, economic, medical, pedagogic.

Evoluția culturii și artei se pot reflecta în educația estetică, în educația morală, religioasă în noile educații: pentru democrație, pentru valoare, pentru cultură.Aceste dimensiuni ale educației se concretizează în studiul literaturii , al istoriei, al filosofiei , al religiei și al altor discipline socio-umaniste .De asemenea educația în sensul ei cel mai profund și adevărat este cea care dezvoltă la elevi respectul față de cultură , capacitatea de selecție a valorilor, bunul gust, bunul simț etc..

6.DEZVOLTAREA SPORTULUI ȘI A TURISMULUI

este necesar să se reflecte în educația pentru sport, turism și sănătate.Dacă una dintre ariile curriculare se referă la educația fizică, pentru turism și sănătate nu există o arie determinată a curriculum-ului național .Dezvoltarea sănătății elevului poate fi considerată o preocupare supra-ordonată disciplinelor de învățământ dar poate constitui și obiectul de studiu al unei discipline la decizia școlii.În acest sens sănătatea trebuie înțeleasă ca un produs al interacțiunii dintre educația formală, educația non-formală și cea informală având în vedere toate aspectele ei : fizice, psihice, sociale etc.Sportul și turismul au un rol deosebit în dezvoltarea și menținerea stării de sănătate a persoanei în general și a elevului în special.Conștientizarea acestui rol este una dintre datoriile mereu actuale ale educației și școlii.

7..VIITOROLOGIA

este știința viitorului și a influenței sale asupra prezentului.Lumea în care trăim are o viteză de schimbare din ce în ce mai accelerată .Pentru a putea evita

efectele negative ale accelerării vitezei de schimbare a lumii asupra personalității este imperios necesară anticiparea acestor fenomene și pregătirea pentru ele. Viitorologia este una dintre modalitățile de anticipare a principalelor tendințe ale viitorului lansând semnalele de alarmă pentru științele și disciplinele științifice. Unul dintre viitorologii cunoscuți la noi A. Toffler în două lucrări de referință ale sale **Șocul viitorului și Al treilea val** prezintă câteva dintre efectele negative ale viitorului asupra prezentului: rezistența la schimbare, alienarea ființei umane datorată stressului, disfuncțiile comunicării. Educația poate să răspundă provocărilor viitorului prin pregătirea elevilor pentru a face față schimbării, pentru a rezista la stress, pentru a se antrena în metodele și tehnicile comunicării eficiente.

8. ASPIRAȚIILE TINERETULUI spre comunicare, spre democrație și egalitatea șanselor, înțelegere, toleranță.

Identificarea aspirațiilor tineretului de către **cercetarea psiho-pedagogică** conduce la elaborarea unor laturi ale educației ca: **educația pentru viață, educația sexuală, educația pentru familie, educația democratică, educația pentru timpul liber**. Aceste noi dimensiuni ale educației erau realizate în mod implicit până acum în procesul educațional clasic. Dar problematica lumii contemporane marcată de noi conflicte și violențe, de războaie, crime, tulburări la nivelul individului, a grupurilor umane și a întregii societăți pun sub semnul întrebării valori fundamentale și până acum imbatabile ca: viața, familia, relațiile inter-umane. Reducerea drastică a natalității, creșterea mortalității infantile, înmulțirea sinuciderilor și coborârea vârstei la care se realizează acestea generează o nouă problemă pentru societatea contemporană cu privire la viața și la percepția ei de către tineri în primul rând. Sexualitatea umană a constituit o problemă în toate timpurile dar societatea contemporană traversează o nouă criză a sexualității concretizată în fenomene cum ar fi creșterea ratei incestului, a perversiunilor sexuale, a violurilor, etc. De aceea școala și educația formală, non-formală și informală au misiunea de a răspunde acestor semnale de alarmă cu privire la valorile fundamentale ale omului și ale societății. Tinerii sunt nepregătiți în fața acestor noi probleme și pericole și au nevoie de educație, de sprijin și de ajutor.

9. MASS-MEDIA ȘI EXIGENȚELE COMUNICĂRII

Descoperirea tiparului, a telegrafului, a ziarului, a telefonului, a radioului și a televiziunii a generat în etape diferite ale evoluției societății omenescii noi exigențe ale comunicării inter-umane. **Tiparul** a făcut posibilă multiplicarea cărții și pătrunderea ei în medii din ce în ce mai largi. Acesta este considerat momentul apariției **omului modern** (McLuhan Marshall). Toate celelalte mijloace de comunicare au contribuit la reducerea distanțelor informaționale între oameni, la răspândirea științei de carte, la **democratizarea societății**. Pentru societatea actuală **internetul** reprezintă unul dintre cele mai eficiente mijloace de comunicare în masă, care ar putea fi numit simbolul trecerii către mileniul III. Internetul și computerul în general constituie modalitățile principale de realizare a **globalizării surselor de informare**. Descoperirile științifice, noutățile semnificative din toate domeniile de activitate pot fi cunoscute prin intermediul internetului din momentul apariției lor facilitând comunicarea membrilor comunității respective, stimulând schimbul de informații, colaborarea internă și internațională. Pe plan educațional dezvoltarea mijloacelor de comunicare în masă reprezintă calea de creștere a **interacțiunii dintre educația formală și cea informală**. Dacă prin statutul său mass-media nu are în mod explicit funcții educative: școala este cea care este chemată să coordoneze relația cu mass-media, apropiindu-se mai mult de aceasta, în așa fel încât influențele non-educative ale mass-mediei să fie

reduse la maxim. Prin rolul său ca subsistem al societății școala este chemată să promoveze criterii de analiză și selecție a informațiilor difuzate prin mass-media , să stimuleze gândirea critică a educaților , bunul simț și bunul gust prin intermediul cărora aceștia să poată alege valoarea de non-valoare.

10. ACHIZIȚIILE CERCETĂRII PEDAGOGICE

În etapa actuală de dezvoltare a pedagogiei a crescut caracterul experimental al cercetării pedagogice , interacțiunea dintre pedagogie și alte științe socio-umaniste ca psihologia, sociologia, psiho-sociologia, apropierea pedagogiei de noi științe și discipline științifice ca cibernetica, teoria sistemelor , științele comunicării etc. Rezultatele cercetării pedagogice contemporane au subliniat avantajele unei **pedagogii activ-participative, creative, non-directive**. Creșterea caracterului formativ al învățământului rămâne o aspirație mereu actuală a pedagogiei. Pedagogia modernă este cea care a răsturnat piramida clasică a achizițiilor școlare: cunoștințe pe primul loc , capacități pe locul doi și atitudini pe locul trei, aducând în centrul obiectivelor educaționale **atitudinile**. Dacă subiecții educaționali își vor forma **atitudinile de receptivitate la nou, de prelucrare critică a informațiilor , de participare și responsabilitate , de colaborare , respect fata de muncă, adevăr, cultură și educație** ei vor fi în măsură să asimileze acele cunoștințe de valoare și utile să-și dezvolte acele structuri mentale și comportamentale complexe și flexibile care să le permită obținerea performanțelor și a succesului.

11. PROBLEMATICA LUMII CONTEMPORANE

Lumea contemporană caracterizată prin **schimbare, conflict și incertitudine** a pus în evidență următoarele noi fenomene : desființarea sistemului socio-politic comunist, poluarea, dezvoltarea terorismului, globalizarea, războiul civilizațiilor etc., la care educația are misiunea de a face față, de a răspunde. Modalitățile în care educația a răspuns acestor fenomene ale lumii contemporane s-au concretizat în elaborarea **noilor educații**: educația pentru pace, educația pentru democrație, pentru toleranță, pentru mediu, pentru schimbare, pentru marketing, pentru management. Deși pacea reprezintă condiția fundamentală de dezvoltare și progres pentru omenire ea nu a fost realizată niciodată și probabil va rămâne o aspirație perpetuă. După încheierea războiului rece au izbucnit războaie care deși mai scurte și mai restrânse ca arie au pus sub amenințare omenirea prin mijloace de luptă mai sofisticate și mai perverse. **Educația** în general și școala în special au rolul de pregăti elevii de la cele mai mici vârste **pentru pace**, ca valoare comună a umanității și împotriva războiului ca una dintre cele mai mari amenințări ale lumii în care trăim. Desființarea sistemului politic comunist s-a produs în cele mai multe state socialiste mai mult sau mai puțin pașnic. România și în această situație a devenit un caz deoarece răsturnarea sistemului socio-politic comunist s-a făcut în mod violent, cu sacrificii umane. Revoluțiile contemporane au deschis calea societății democratice în țările foste comuniste. Dar o societate democratică nu se construiește numai prin revoluție, democratizarea este un proces îndelungat cu etape specifice, cu frământări la nivel individual și societal. **Educația pentru democrație** începe de la relațiile dintre membrii unei familii, se dezvoltă în școală pe baza relațiilor profesor-elev, se amplifică în societate , la locul de muncă , în diferite grupuri sociale. Una dintre cele mai mari amenințări actuale atât la adresa păcii cât și a democrației este dezvoltarea fără precedent a terorismului. Cauza principală a acestui nou flagel al lumii contemporane este intoleranța pentru alteritate, pentru altă presoață, pentru altă cultură, pentru altă civilizație. Dacă interesele economice ale grupurilor de putere din lume nu pot fi influențate de educație , modelarea personalității umane pentru acceptarea celuilalt poate să se constituie ca o barieră împotriva intoleranței, a terorismului, a crimei generalizate.

Dezvoltarea economică fără precedent a societății omenești a generat una dintre cele mai mari probleme ale mediului, poluarea. Dacă societățile mai avansate din punct de vedere economic au luat măsuri de reducere a poluării odată cu dezvoltarea economică, societățile foste comuniste au probleme vitale în legătură cu poluarea. Dictatura comunistă s-ar putea spune ca s-a manifestat și asupra mediului nu numai asupra oamenilor. **Educația pentru mediu** în noua societate este chemată să restructureze schemele mentale și comportamentale ale copiilor, tinerilor și chiar a adulților cu privire la protecția mediului ambiant contribuind astfel la apărarea vieții individului și a grupului, a societății sau chiar a omenirii.

CREȘTEREA VITEZEI DE SCHIMBARE a societății omenești datorată accelerării dezvoltării tehnice și tehnologice în primul rând a făcut necesară și stringentă **educația pentru schimbare**. Aceasta se referă la dezvoltarea structurilor flexibile ale personalității, de acceptare a schimbării, de gândire pozitivă față de schimbare, de implicare în procesele schimbării, de acțiune hotărâtă și responsabilă.

Dar problematica lumii contemporane nu are numai aspecte negative, ea se caracterizează și prin noi fenomene pozitive ca: **marketing-ul, managementul** societății actuale. Mai ales în țările foste comuniste noile economii de piață, noile probleme de gestiune și conducere impun noi studii și cercetări cu privire la marketing și management. Și de această dată educația și școala este chemată să pregătească elevii pentru o societate eficientă, dinamică, bine gestionată și condusă.

În elaborarea și reelaborarea conținuturilor educaționale se parcurg mai multe etape:

1.EVALUAREA conținuturilor existente, etapă care este necesară pentru eliminarea conținuturilor îmbătrânite, depășite, neadecvate, atunci când apar dezacorduri evidente între vechile cunoștințe și noile achiziții ale științei, tehnicii și culturii. De exemplu informațiile despre socialismul științific au fost eliminate din corpul de cunoștințe predate la școală odată cu trecerea țării noastre la un nou sistem socio-politic. În acest sens cei mai importanți **indicatori de pertinență a conținuturilor educaționale** sunt considerați: a. **deschiderea** față de progresele și achizițiile științifice, tehnice și culturale și selecționarea acelor componente importante în lumina finalităților educației general-obligatorii; b. **acordul axiologic** al conținuturilor cu valorile din domeniul culturii și artei; c. **echilibrul** între problematica universală și trebuințele specifice comunității locale și naționale; d. **adecvarea** continuă a conținuturilor față de necesitățile educațiilor; e. **echilibrul** între conținuturile centrale și instituționale, între grupurile de obiective, grupurile de discipline, între elementele teoretice și practice, f. **coerența conținuturilor** în capitole, discipline, cicluri școlare; g. **dozarea** conținuturilor și a modurilor de organizare a învățării în sensul creșterii **valorii formative** a acestora., k. **orientarea prospectivă** și democratică a conținuturilor educaționale.

2.INVENTARIEREA surselor generatoare de noi conținuturi educaționale(știința, tehnica, arta, cultura). Cercetarea pedagogică actuală a identificat 11 surse generatoare de noi conținuturi: evoluția științelor exacte, evoluția tehnicii și tehnologiei, evoluția lumii muncii și a profesiunilor, evoluția științelor sociale și umaniste, evoluția culturii și artei, dezvoltarea sportului și turismului, viitorologia, aspirațiile tineretului, mass-media și exigențele comunicării, achizițiile cercetării pedagogice și problematica lumii contemporane.

3.STABILIREA CRITERIILOR pentru selecționarea și organizarea conținuturilor în lumina finalităților și obiectivelor educaționale în acord cu principiile didactice și științifice.

4. SELECTIA ȘI ORGANIZAREA CONȚINUTURILOR în funcție de obiectivele și criteriile acceptate de structura învățământului și de achizițiile științelor educaționale(interdisciplinaritate, transdisciplinaritate, modularitate).

BIBLIOGRAFIE

- 1. Bontaș, I., Pedagogie, Ed.ALL, București, 1999**
- 2. Cucoș, C., Pedagogie, Ed.Polirom, Iași, 2002,**
- 3. Stanciu. M., Reforma conținuturilor educației, Ed.Polirom, Iași. 2001,**
- 4. Tiron, E. Pedagogie ,Curs pentru studenți-în format electronic, Iași, 2005**
- 5. Văideanu, G., Pedagogie-Ghid pentru profesori, E.D.P., 1985**

SELECȚIA ȘI ORGANIZAREA CONȚINUTURILOR CURRICULARE

Cele mai importante **criterii de selecție a conținuturilor** curriculare sunt considerate:

1. **EXIGENȚELE SOCIETĂȚII CONTEMPORANE** pe plan economic, politic, cultural, educațional care se referă la : a. **trecerea** de la societatea industrială la cea post-industrială și **informatizată**; b. **descentralizarea politică** și creșterea autonomiei educației; c. trecerea de la elitism la **egalitarism** (școala pentru toți), d. **interacțiunea** între calitatea și cantitatea cunoștințelor.

Societatea informatizată actuală impune necesitatea informatizării sistemului educațional și de învățământ. Aceasta se concretizează în prezența calculatoarelor în orice școală de la orașe și sate, folosirea acestora ca principale mijloace didactice, dezvoltarea culturii digitale, lărgirea sferei de comunicare între beneficiarii sistemului educațional din diferite zone ale țării sau chiar ale lumii. Dar informatizarea sistemului de învățământ pentru a fi eficientă trebuie să rămână în domeniul metodologiei didactice și să se realizeze în relație cu celelalte mijloace de învățământ, fără a se substitui acestora. Calculatorul este un mijloc de a obține informațiile mai facil și nu scopul educației. El nu poate înlocui nici celelalte mijloace didactice și educaționale nici profesorul. Educația rămâne o activitate vie și dinamică al cărei specific este relația profesor-elev indiferent de metodologia folosită.

Descentralizarea politică reprezintă un câștig mai vechi al societăților capitaliste și o nouă achiziție a societăților post-comuniste. Pe plan educațional descentralizarea politică se manifestă în creșterea **autonomiei educației**. Dar acest efect nu se produce în mod automat și liniar ci în etape diferite, caracterizate prin disfuncții și probleme, prin avantaje de durată și dezavantaje de moment. Cele mai importante probleme ale autonomiei educaționale din România sunt legate de : insuficiența resurselor financiare locale, folosirea lor în mod discreționar, formarea managerilor locali educaționali. Dar autonomia locală are și avantaje care se pot evidenția prin elaborarea unui curriculum educațional în funcție de necesitățile locale, contribuind în acest fel la creșterea eficienței școlii și la dezvoltarea zonei respective.

Trecerea de la elitism la egalitarism reprezintă tendința evoluției educației și școlii din antichitate unde acestea erau rezervate elitelor spre actualitate care asigură șanse educaționale egale pentru toți. Dar această trecere nu s-a realizat fără framântări și sacrificii. În antichitate erau avantajați cetățenii liberi, în evul mediu clericii, în epoca modernă copiii reprezentanților burgheziei. Revoluția franceză din 1789 este cea care se situează sub semnul egalității, fraternității și solidarității punând pentru prima dată problema egalității de șanse educaționale. Mișcările protestatare care au urmat, revoluțiile ulterioare au contribuit la traducerea în fapt a problematicei egalității de șanse educaționale. În România înainte de 1989, egalitatea de șanse educaționale se realiza după criterii politice iar după 1989 criteriile economice tind să le înlocuiască pe cele politice. Egalitatea reală de șanse educaționale este o aspirație a societății moderne greu de realizat, dar nu imposibil. **ÎN MOD PARADOXAL AM PUTRA SPUNE CĂ EGALITATEA DE ȘANSE SE POATE REALIZA PRIN DIFERENȚIEREA EDUCAȚIEI ȘI A ÎNVĂȚĂRII.** Pentru a putea obține o școală pentru toți trebuie să realizăm școala pentru fiecare.

Interacțiunea între calitatea și cantitatea cunoștințelor este un criteriu mereu actual al selecției și organizării conținuturilor educaționale. O cantitate excesivă de cunoștințe conduce la supraîncărcarea programelor și manualelor, la reducerea calității conținuturilor și la scăderea eficienței procesului educațional. O cantitate prea mică de

cunoștințe nu este în măsură să asigure înțelegerea, aprofundarea, prelucrarea și redarea originală a cunoștințelor. Ca urmare se poate observa necesitatea unui echilibru permanent între cantitatea și calitatea cunoștințelor teoretice și practice obținute.

2. GRADUL ȘI PROFILUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI care se referă la adaptarea conținuturilor educaționale la : a. caracteristicile de **vârstă** ale subiecților educaționali; b. caracteristicile **individuale** ale acestora (inteligența, aptitudini, interese, personalitate); c. **profilul școlii**: tehnic, științific, umanist; d. **nivelul școlar**. primar, gimnazial, liceal, universitar.

Caracteristicile de vârstă ale educațiilor sunt criterii de selecție a conținuturilor predominant concrete pentru învățământul primar, a celor concret-abstracte pentru învățământul gimnazial și a celor abstracte pentru învățământul liceal și superior. **Caracteristicile individuale** ale educațiilor sunt cele care pot determina elaborarea unor manuale alternative cu conținuturi relativ deosebite pentru educații cu aptitudini și interese deosebite. dar și diferențierea conținuturilor pentru clase diferite: de matematică, de limbi străine, de biologie etc. **Profilul școlar** realizează o diferențiere a tipurilor de școli și de clase. tehnice, științifice, umaniste și ca urmare a conținuturilor diferite pentru fiecare tip de școală. **Nivelul școlar** este criteriul de selecție cu privire la anumite discipline școlare a unor anumite obiective educaționale etc.

3. RELAȚIA DINTRE CARACTERUL INFORMATIV ȘI CEL FORMATIV AL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI subliniază deplasarea accentului de pe aspectele informativ-cantitative pe cele formativ-calitative ale conținutului educațional. Scopul ultim al educației nu este transmiterea informațiilor ci **formarea** cu ajutorul acestor informații a structurilor mintale de recepție, de prelucrare și de redare personală și originală a informației. Elevul nu este un depozit de cunoștințe ci o persoană vie, concretă, cu un anumit tip de personalitate. la care educația trebuie să se raporteze. De aceea conținuturile educaționale selectate trebuie să aibă un caracter formativ crescut, să fie idei ancoră principii cu un grad mare de constanță, teorii și sisteme informaționale rezistente la uzură. Cele mai noi informații din știință, tehnică și tehnologie, din cultură și artă pot fi selectate și transpuse în conținuturile educaționale dacă îndeplinesc în primul rând un puternic **caracter formativ**, care se adresează întregii personalități.

4. SPORIREA CARACTERULUI PRACTIC-APLICATIV AL CONȚINUTURILOR EDUCAȚIONALE nu înseamnă transmiterea doar acelor cunoștințe care vor fi aplicate în practica imediată sau formarea acelor abilități de o utilitate strict profesională. Sporirea caracterului practic-aplicativ nu trebuie confundată cu utilitarismul îngust sau cu ruperea relației teorie-practică. Caracterul practic-aplicativ al conținutului educației se referă la calitatea cunoștințelor teoretice de a fi aplicabile, la capacitatea conținuturilor teoretice de a fi traduse în comportamente acționale, la **relația intimă între teorie și practică**. Conținuturile educaționale trebuie să fie adaptate practicii în general și a celei profesionale în special, în sensul satisfacerii necesităților de **transformare a acestora de către om**. Filozofia însăși are caracter aplicativ deoarece legile cele mai generale ale naturii, societății și gândirii reflectă realitatea, pentru a fi eficient omul trebuie să le cunoască și să le respecte. Disciplinele tehnice au prin statutul lor un **caracter practic-aplicativ** crescut deoarece scopul lor este transformarea continuă a realității, elaborarea de noi concepte și teorii care să conducă la realizarea de noi mijloace tehnice, de noi mașini și unelte care în ultimă instanță să ajute omul la transformarea benefică a realității.

Din punct de vedere educațional s-au dezvoltat sisteme de învățământ predominant teoretice -de exp. cel românesc în anumite perioade ale evoluției sale și sisteme de învățământ predominant practice, aplicative, pragmatice cum este cel american. Astfel se poate formula următoarea întrebare: care este cel mai eficient sistem de învățământ cel care oferă o largă pregătire tehnică și profesională sau cel care este strict specializat pe un anumit domeniu , sistemul de învățământ practic-utilitarist? Pedagogia modernă a răspuns acestei dileme identificând o **a treia cale**: pregătirea complexă, multilaterală, polificarea , iar **în ultimă instanță specializarea strictă** în așa fel încât educația să răspundă necesităților de modelare a întregii personalități dar și celor de transformare benefică a realității.

5. ASIGURAREA CARACTERULUI PLURIDISCIPLINAR , INTERDISCIPLINAR ȘI TRANSDISCIPLINAR AL CONȚINUTULUI , MODULARIZAREA, INTEGRAREA CONȚINUTURILOR EDUCAȚIONALE care să reflecte interdependența și unitatea dintre cunoștințele teoretice și practice nu fragmentarea lor. Conținuturile educaționale și ale învățământului se pot **selecta și organiza** în mai multe modalități: monodisciplinar, multidisciplinar, interdisciplinar, transdisciplinar, modular, integrat.

MONODISCIPLINARITATEA reprezintă forma tradițională de selecție ,organizare și de realizare a conținuturilor educaționale. Principalul său avantaj este acela că oferă un grad mare **de ordine, de claritate, de certitudine și de securitate dar creează o imagine izolaționistă a** disciplinei respective.

MULTIDISCIPLINARITATEA reprezintă forma cea mai puțin dezvoltată a transferurilor disciplinare realizându-se de cele mai multe ori prin **juxtapunerea** anumitor elemente ale unor domenii diverse în scopul reliefării aspectelor lor **comune**. Multidisciplinaritatea reprezintă astfel una dintre cele mai frecvente căi de **supraîncarcare** a programelor, a manualelor, cu efectele lor negative.

PLURIDISCIPLINARITATEA se referă la **integrarea unor teme, probleme, situații educaționale, cu metodologii specifice**. Pluridisciplinaritatea este larg aplicabilă în fazele de inițiere cognitivă într-un domeniu, sau în învățământul elementar (pedagogia centrelor de interes) dar pentru nivelul specializării este insuficientă conducând la sacrificarea rigorii științifice.

TRANSDISCIPLINARITATEA a fost definită în două sensuri; a. **întrepătrunderea** mai multor discipline și metodologii în una (de exp. cibernetică) b. trecerea de la învățarea centrată pe materii , pe discipline, la învățarea centrată pe **necesitățile subiecților educaționali**.

INTERDISCIPLINARITATEA

În ultimii 20 de ani selecția și organizarea interdisciplinară a conținuturilor educaționale reprezintă o constantă a politicii curriculare, pe plan mondial. Interdisciplinaritatea implică un anumit grad de **integrare între diferite domenii de cunoaștere , între diferite modalități de lucru , care să permită schimburi de ordin conceptual și metodologic**.

Necesitatea organizării interdisciplinare a conținuturilor educaționale a fost explicată prin următoarele argumente:

a. Interdisciplinaritatea este o condiție și o premiză a **pertinenței conținuturilor educaționale**;

- b. Această modalitate de organizare a conținuturilor educaționale **contracarează viziunea liniară și statică asupra lumii;**
- c. **Oferă posibilitatea completărilor și restructurărilor noilor conținuturi educaționale;**
- d. Permite valorificarea **cunoașterii non-formale și informale;**
- e. Este o modalitate de raportare la **revoluția informațională;**
- f. Favorizează transferurile **de la cunoaștere la acțiune** conducând la asumarea unui stil de viață eficient;
- g. Este o măsură de apărare a **caracterului integral și global al intelectului;**
- h. Este o modalitate de **protejare a specificului uman** în fața dominației tehnicii și tehnologiei.

Pertinența conținuturilor educaționale este asigurată în primul rând de calitatea științifică a conținuturilor, de actualitatea cunoștințelor teoretice și practice, de adaptarea acestor conținuturi la noile realități educaționale. Dar în cazul în care conținuturile educaționale sunt de la început organizate într-o modalitate interdisciplinară aceasta prin însăși dificultatea realizării ei asigură un grad mai mare de rezistență la uzură a cunoștințelor.

Dacă **monodisciplinaritatea** impune o **viziune statică și liniară** asupra lumii care nu corespunde realității **-interdisciplinaritatea** este cea care se apropie mai mult de reflectarea **caracterului dinamic , interacționist** al realității. Realitatea este complexă multidimensională , dinamică ea nu este fragmentată pe domenii de activitate și discipline științifice. Știința , tehnologia , cultura și educația , pentru a cunoaște și stăpâni realitatea au fragmentat-o pe compartimente și felii. Dintre modalitățile de organizare a conținuturilor educaționale **interdisciplinaritatea** are capacitatea cea mai mare de a reflecta **interacțiunea** dintre feliile de realitate.

Interdisciplinaritatea ca o concepție nouă dar și ca o modalitate concretă de organizare a conținuturilor educaționale este deschisă completărilor și restructurărilor cunoștințelor teoretice și practice, ceea ce nu se poate obține printr-un sistem închis și monodisciplinar de cunoștințe.

De asemenea cunoașterea nu se realizează numai în școală , la clasă ci și în afara clasei și a școlii , prin activități organizate în cadrul unor cercuri școlare, prin intermediul concursurilor școlare și extra -școlare, prin excursii , vizite, activități culturale și sportive, prin intermediul mass-mediei , pe stradă, în parcuri și cartiere, etc.

INTERDISCIPLINARITATEA ESTE MODALITATEA DE ORGANIZARE A CONȚINUTURILOR EDUCAȚIONALE CARE PERMITE REALIZAREA UNEI LEGĂTURI MAI PUTERNICE ÎNTRE EDUCAȚIA FORMALĂ , EDUCAȚIA NONFORMALĂ ȘI EDUCAȚIA INFORMALĂ.

Interdisciplinaritatea este cea care ajută educatul să coboare în viața de toate zilele, să prelungească influența școlii acasă, în societate în general. Ea favorizează trecerea la acțiune mai ușor, centrarea întregii activități a subiecților educaționali pe criteriile eficienței și ale acțiunii eficiente.

Expertul belgian D'HAINAUT identifică în lucrările sale mai multe **tipuri de transfer** al experienței de învățare, specifice unor modalități diferite de organizare a conținuturilor educaționale. El subliniază transferul de **concepte, de metode, de probleme**, valabil în cazul **multi și pluridisciplinarității** și transferul și **integrarea** între două sau mai multe discipline în cazul interdisciplinarității.

Modularizarea și integrarea propriu-zisă a cunoștințelor teoretice și practice vor constitui obiectul unei discuții aparte.

6.SPORIREA EFICIENȚEI CONȚINUTURILOR ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ÎN PLAN DIDACTIC se poate realiza prin :

a.ilustrarea conținuturilor educaționale care se referă la explicarea cunoștințelor prin exemple, fapte, imagini, desene, aplicații.

b.esențializarea conținuturilor care se referă la selectarea cunoștințelor teoretice și practice fundamentale, valoroase, fiabile și la eliminarea conținuturilor secundare sau uzate moral.

c.actualizarea care constă în aducerea cunoștințelor teoretice și practice la nivelul exigențelor științifice ale prezentului;

d.adaptarea cunoștințelor teoretice și practice unor noi domenii de cercetare, de exemplu termenul de diagnostică din medicină, aplicat unor domenii noi ca economia, psihologia, tehnica.

e.restructurarea care constă în schimbarea structurii conținuturilor educaționale prin sistematizare, sinteza noilor cunoștințe și integrarea lor în sisteme noi de cunoștințe.

f.corelarea cunoștințelor didactice cu cele extradidactice, a cunoștințelor formale cu cele non-formale și informale.

Ilustrarea este condiția solicitată de **principiul didactic al înuiției** care susține eficiența descoperirii cunoștințelor punând de la situațiile concrete, de la fapte, pentru a putea înțelege aspectele abstracte ale realității. Așa cum în cunoașterea realității se porneste în mod **inductiv**, de la concret la abstract, în procesul educațional se repetă drumul descoperirii, prin **explicațiile intuitive**, pentru a se asigura accesibilitatea cunoștințelor.

Esențializarea este o condiție a selecției și organizării cunoștințelor teoretice și practice de natura **logică și didactică** dar și o constrângere a evoluției fără precedent a cunoașterii științifice. Explozia informațională pe care o traversează dezvoltarea științei și tehnicii, a culturii în general determină necesitatea selecției acelor cunoștințe cu adevărat valoroase, importante, cu un grad mare de fiabilitate și rezistență la uzură.

Actualizarea este o condiție care privește **caracterul științific** al cunoștințelor teoretice și practice selectate și organizate în curriculum-ul școlar și universitar. De exemplu la începutul dezvoltării psihologiei conținuturile educaționale reflectau viziunea asociaționistă asupra psihicului, pentru ca treptat ele să fie actualizate într-o nouă viziune structuralistă, sistemică și cibernetică.

Adaptarea cunoștințelor teoretice și practice noilor domenii de cercetare este de asemenea o condiție care subliniază relația intrinsecă între societate și cercetare pe de o parte și educație și școală pe de alta parte. Societatea evoluează, se dezvoltă datorită cercetării în toate domeniile iar educația și școala sunt chemate să răspundă prin noi conținuturi, prin noi metode și mijloace noilor tendințe în evoluția societății omenești.

Restructurarea și corelarea cunoștințelor sunt condiții care reflectă noua revoluție mondială pe plan pedagogic și educațional. Aceasta se referă la creșterea **caracterului interdisciplinar și transdisciplinar** al cunoștințelor, la generalizarea **metodelor activ-participative** la **democratizarea reală** a educației și învățământului.

ORGANIZAREA MODULARĂ ȘI INTEGRAREA CONȚINUTURILOR EDUCAȚIONALE

În deceniul 6 al secolului XX a apărut în legătură directă cu necesitatea perfecționării și reorientării profesionale inițiativa de proiectare a conținutului învățământului în **formă modulară**.

Conceptul de MODUL DIDACTIC semnifică un ansamblu de elemente educaționale specifice alcătuit din : **a.seturi de cunoștințe; b. situații de învățare;c.activități,**

d.mijloace materiale , ansamblu necentrat pe conținut ci pe *necesitățile celui care învață și care se integrează în itinerarii variate ale studiului și profesionalizării.*

În concepția lui D'HAINAUT modulul pedagogic trebuie să îndeplinească următoarele condiții: a. să prezinte un ansamblu de **situații de învățare**, b. să vizeze **obiective** bine determinate .c.să realizeze **materiale de predat-învățat** în sprijinul partenerilor educaționali; d. să se poată integra în **itinerarii diferite** ale studiului.

Prin această modalitate, modulul poate evolua pe trasee diferențiate , având grade de dificultate, volum de cunoștințe, tipuri și stiluri de învățare în acord cu : nevoile, vârsta și nivelul de pregătire a cursanților.

În concepția lui D'HAINAUT un modul didactic poate fi structurat în trei părți :

I.SISTEMUL DE INTRARE ÎN MODUL care este alcătuit din :1.**cataloge** de specificație(cunoștințe anterioare, poziția modulului în diverse itinerarii);2.**obiectivele** vizate;3.**pre-testul**;4.**testul de intrare**.

II.CORPUL MODULULUI alcătuit din :1.**introducerea** (obiective, trasee opționale)2.ansamblul **situațiilor de învățare**(lecții, lecturi, activități de laborator, instruire asistată de calculator)3.**sinteza** ;4.**proba de evaluare** atât pentru trecerea la un nou modul cât și pentru recuperarea cunoștințelor.

III SISTEMUL DE IEȘIRE reprezentat de 1.**sinteza generală**;2.**proba finală**;3.**recuperarea generală**;4.**recomandări** pentru alegerea modulului următor.

Din punct de vedere al conținutului propriu -zis modulul didactic este alcătuit din :

- 1.OBIECTIVELE EDUCAȚIONALE ale domeniului din care face parte modulul respectiv;
- 2.TABLOUL GENERAL al modulelor elaborate și marcarea poziției modulului respectiv;
- 3.REZUMATUL CONȚINUTULUI modulului;
- 4.DURATA MEDIE de parcurgere a modulului;
- 5.CONDIȚIILE DE ACCES în modul;
- 6.Indicarea segmentului POPULAȚIONAL căruia îi este adresat modulul;
- 7.Indicarea MODULELOR ACCESIBILE după terminarea modulului;
- 8.CALIFICAREA ȘI VALIDAREA achizițiilor obținute prin parcurgerea modulului;
- 9.Indicarea MODULELOR ce vor fi parcurse SIMULTAN;
- 10.PRECIZAREA METODELOR ȘI PROCEDEELOR DE INSTRUIRE, EVALUARE ȘI REORIENTARE.
- 11.Prezentarea CONȚINUTURILOR DIDACTICE ale modulului;
- 12.Prezentarea MATERIALULUI DIDACTIC sau de DOCUMENTAR și a SURSELOR de procurare ale acestora.

Organizarea modulară ca și cea interdisciplinară prezintă avantaje comune , specifice dar și anumite dezavantaje.

Cele mai importante **avantaje** ale organizării modulare a conținuturilor educaționale sunt:

- 1.Este adecvată educației și **învățării permanente**;
- 2.Permite articularea **educației formale și nonformale**;
- 3.Facilitează **actualizarea** permanentă a conținuturilor;
- 4.Este o strategie a **reușitei educației**;
- 5.Are un grad mare de **flexibilitate** în articularea cu alte module,
- 6.Elimină sau **reduce redundanța** informațională;
- 7.**Acoperă lacunele** sau omisiunile;
- 8.Asigură **legătura dintre învățare, corecție și specializare**;
- 9.Se pretează transpunerii în limbaj de **programare pe calculator**;
- 10.Deschide posibilități largi a aporturilor **interdisciplinare**;

11. Permite **individualizarea învățării**;

12. Se **integrează** în toate structurile învățământului;

13. Reprezintă un rețut al **democratizării învățământului**.

Organizarea modulară a conținuturilor educaționale presupune anumite condiții cum ar fi : costurile ridicate, timp mai mare pentru elaborare și experimentare, formarea formatorilor, condiții care dacă nu se realizează se transformă în dezavantaje. De asemenea organizarea modulară a conținuturilor educației întâmpină rezistențe de ordin administrativ , opozabilitatea părinților care trebuie depășite pentru a fi realizate avantajele intrinseci ale acesteia.

Ultima noutate cu privire la organizarea conținuturilor educaționale se referă la integrarea acestora. **Abordarea integrată** a conținuturilor reprezintă atât o concepție nouă cât și o nouă modalitate de integrare a disciplinelor de învățământ.

Predarea integrată a disciplinelor este o strategie de organizare nu numai a conținuturilor propriu-zise ci a **întregii experiențe de învățare-educație**. Universul se prezintă ca o unitate intrinsecă iar știința și apoi educația trebuie să reflecte această unitate specifică și nu diversitatea domeniilor sale de studiu.

Știința integrată este cea care oferă obiectivele, conținuturile și demersurile necesare pentru a transcende divergențele de limbaj sau de formă ale altor științe.

Cele mai importante modalități de integrare a conținuturilor educaționale sunt:

1. INTEGRAREA CUNOȘTINTELOR ÎN JURUL UNUI POL:

a. pol științific: scheme conceptuale, metode, natură, știință;

b. pol practic: aplicații comune ;

c. pol personal: formarea conștiinței de sine;

d. pol societal: istorie, tehnologie etc.

2. INTEGRAREA PRIN LECȚIE SAU PRIN UNITATEA DE LECȚIE deoarece acestea au o anumită **structură integratoare** alcătuită din : noțiuni esențiale, metode, probleme permanente, consecințe.

3. RECOMBINAREA ELEMENTELOR UNOR PROGRAME DISTINCTE de exemplu a celor de la matematică, fizică și chimie.

4. INTEGRAREA CONȚINUTURILOR ÎN JURUL UNOR ACTIVITĂȚI FUNDAMENTALE de exemplu realizarea unor **proiecte** , a unor **acțiuni sociale** de natură administrativă sau de asistență socială etc.

5. INTEGRAREA CONȚINUTURILOR ÎN JURUL UNEI SINGURE DISCIPLINE este modalitatea clasică de organizare a conținuturilor educaționale dar care se concentrează pe **educat**.

Un curriculum centrat pe nevoile, posibilitățile, pe ritmul, rolurile, și demersurile celui care învață considerat în unicitatea sa ar putea reprezenta cadrul integrator care poate înlocui curriculum-ul centrat pe disciplinele de învățământ.

BIBLIOGRAFIE

1. Crețu, C., 1999, Teoria curriculum-ului și conținuturile educației, Editura Universității AL.I. Cuza, Iași.
2. d. Hainaut, L., 1981, Elaborarea noilor conținuturi, în Programe de învățământ și educație permanentă, E.D.P., București,
3. Stanciu, M., 2000, Reforma conținuturilor educaționale, Editura Polirom, Iași,
4. Ungureanu, D. 2000, Educația integrată și școala inclusivă, Editura de vest, Timișoara,
5. Tiron, E., 2005, Pedagogie, Curs în format electronic, pentru studenți.

REFORMA CURRICULARĂ

Conceptul de reformă curriculară se referă la procesul *continuu* de transformare *structurală* și *funcțională* a curriculum-ului educațional (obiective, conținuturi, strategii) cu scopul creșterii **adaptabilității** sale ,a **eficienței si integrării** în noile tendințe pedagogice ale educației și școlii ,pe plan mondial. Revoluția politică din decembrie 1989 a generat un lanț de reforme pe toate planurile:economic,social,cultural ,educațional cu efecte mai mult sau mai puțin așteptate,mai mult sau mai puțin benefice.Una dintre caracteristicile acestor reforme este continuitatea lor (unii ar spune nesfârșirea) în strânsă legatură cu caracterul radical al acestora.Reforma curriculară din România are un început cunoscut -decembrie 1989 dar nu și un sfârșit ,ca o revoluție.Transformările radicale de natură structurală sunt cele care vor constitui coloana vertebrală a noului edificiu și care vor avea un grad mai mare de cristalizare.Componentele funcționale si de dinamică ale reformei educaționale se caracterizează printr-o flexibilitate și fluiditate crescută având capacitatea de a se adapta mai ușor la transformările din cadrul sistemului social.

Nucleul reformei curriculare din România este constituit din principiile acesteia.**Principiile** reformei curriculare din România sunt considerate următoarele:
I.INTEGRAREA reformei curriculare în reformele globale ale societății.

II.Reforma curriculară reflectă **OBIECTIVELE GLOBALE** de dezvoltare a societatii.

III.Structurile necesare unei reforme curriculare **depășesc cadrul sistemului educațional**.

IV.Reforma curriculară nu devine realitate socială și pedagogică decât dacă reușește să transforme **practica educațională**.

V.Reforma curriculară trebuie concepută ca o **activitate continuă și perfectibilă**.

VI.Reforma curriculară trebuie concepută și aplicată în interdependență cu realizările **educației permanente**.

I. INTEGRAREA REFORMEI CURRICULARE IN SISTEMUL REFORMELOR GLOBALE ALE SOCIETATII întâmpină mari dificultăți .Acesta se refera atât la **caracterul contradictoriu** al reformelor globale din România cu aspecte pozitive dar și negative, cu progrese dar și cu regrese cât și la **comunicarea** între subsistemul educațional și celelalte subsisteme ale societății: economic, politic, cultural etc.Dacă orice subsistem al societății are o anumită autonomie iar educația și școala au chiar o autonomie mai mare decât alte subsisteme -din punctul de vedere al reformei curriculare **dependențele** se manifestă pe plan **material, financiar în primul rând**.Reforma economica din România este considerată de organisme de evaluare internațională înapoiată, în ceea ce privește indicatorii principali: produsul intern brut, nivelul de trai al populației, tipul economiei care nu atinge cerințele economiei de piață funcțională.Dincolo de aspectele obiective ale dificultăților de reformă economică din România legate de moștenirea economiei comuniste , aspectele subiective ale intervențiilor politice în economie, ale dominației intereselor personale asupra celor de grup și generale, ale corupției de sistem s-au constituit în obstacole ale dezvoltării reformei economice .Reformele politice sunt recunoscute atât pe plan intern cât și internațional ca fiind mai avansate.Ele se referă la organizarea unor noi instituții politice de natură democratică: Parlamentul, Guvernul, Președintia , la dezvoltarea în anumite

limite a societății civile, la libertatea de exprimare, etc. Alte instituții cum ar fi cele juridice sunt puse sub semnul întrebării în ceea ce privește chiar esența lor: justiția și democrația afectate de amestecul politicului în luarea deciziilor juridice. Reformele culturale sunt direct legate de sistemul de valori care este în curs de elaborare în România, de mentalitățile sociale care se schimbă foarte greu ca și de baza lor materială de care nu se poate face abstracție.

Ca urmare se poate afirma că procesul de integrare a reformei curriculare în reformele globale ale societății este dificil, îndelungat, realizându-se cu multe disfuncții și blocaje.

II. REFORMA CURRICULARĂ TREBUIE SĂ REFLECTE OBIECTIVELE GLOBALE DE DEZVOLTARE A SOCIETĂȚII

Noua societate capitalistă se edifică pe noi principii cum ar fi inițiativa, responsabilitatea, creativitatea, acțiunea eficientă, marketing și management modern având nevoie în mod firesc de un nou tip de personalitate umană care să răspundă acestor necesități. Obiectivele globale ale societății capitaliste românești, de dezvoltare a proprietății private și a clasei sociale de mijloc, de dobândire a bunăstării pentru cea mai mare parte din populația țării, de integrare socio-economică și culturală în tendințele europene și mondiale pot fi realizate numai printr-o reformă curriculară care să -și propună dezvoltarea simțului și a respectului pentru proprietatea privată, formarea capacităților antreprenoriale, antrenarea atitudinilor creative, de cultură și civilizație autentică în procesul educațional, pe parcursul întregii vieți. Între reforma curriculară și reformele globale ale societății există o relație sistemică și biunivocă care se manifestă în ambele sensuri.

III. STRUCTURILE NECESARE UNEI REFORME CURRICULARE DEPASESC CADRUL SISTEMULUI EDUCAȚIONAL fiind într-o interdependență puternică cu celelalte subsisteme ale societății.

Structurile reformei curriculare au fost clasificate în : 1. Structuri de **concepție** la nivel politic și al cercetării; 2. Structuri de **decizie** la nivel politic și administrativ; 3. Structuri de **acțiune** la nivel administrativ și operațional -toate aceste tipuri de structuri fiind identificate după criteriul tipului predominant de activitate.

După **caracterul instituțional intern sau extern** al acestora structurile reformei curriculare au fost clasificate în : 1. structuri internaționale (B.I.E. UNESCO, UNICEF, Uniunea europeană); 2. structuri naționale (comisii naționale, parlamentare); 3. sistemul educațional propriu-zis;

În funcție de criteriul comunicării între diferite instituții curriculare au fost diferențiate : 1. structuri de comunicare între **școală și societatea civilă** (asociații, comitete ale părinților, asociații profesionale, culturale); 2. **structuri de pregătire și de aplicare a reformei**.

IV. REFORMA CURRICULARĂ NU DEVINE REALITATE SOCIALĂ ȘI PEDAGOGICĂ DECÂT DACĂ REUȘEȘTE SĂ TRANSFORME PRACTICA EDUCAȚIONALĂ.

Pedagogia actuală a introdus conceptul de curriculum cu semnificațiile sale complexe de: 1. **conținut** al disciplinelor de învățământ; 2. activitate de **proiectare, planificare, desfășurare și evaluare** a procesului educațional; 3. relație dinamică între **obiective, conținuturi și strategii de predare, învățare, evaluare a procesului educațional**.

REFORMA CURRICULARĂ din România are un caracter global, structural și funcțional fiind raportată la întreg sistemul educațional și de învățământ, la toate tipurile de structuri și de activități, la toate componentele procesului de învățământ, obiective,

conținuturi, metodologie, la nivel conceptual și practic-acțional. Între nivelul teoretic și cel aplicativ al reformei curriculare există o relație de interdependență specifică. Astfel organismele de **decizie educațională** în colaborare cu cele de cercetare propriu-zisă : institute , universități, asociații profesionale au **inițiat procesul de cercetare** și de dezvoltare a reformei. Astfel au fost elaborate obiectivele reformei curriculare, s-a declanșat procesul de pregătire a formatorilor, s-au elaborat noi manuale pentru elevi și ghiduri pentru profesori. Dar cea mai dificilă etapă în procesul de reformă curriculară este cea de implementare a cercetării științifice, de generalizare a noii concepții și metodologii educaționale, de **traducere în fapte educaționale**, în rezultate observabile și măsurabile a reformei curriculare. În acest sens practica educațională întâmpină dificultățile pe care le are întreaga economie și societate românească.

V. REFORMA CURRICULARĂ TREBUIE CONCEPUTĂ CA O ACTIVITATE CONTINUĂ ȘI PERFECTIBILĂ este un principiu care ne asigură **optimismul pedagogic**, are rolul de a **mobiliza** factorii responsabili de procesul educational atât la nivel central cât și la nivel local, oferind **deschiderea** necesară transformărilor benefice și **comunicarea** între toate componentele reformei curriculare. **Caracterul interdisciplinar, modular și integrat** al conținuturilor educaționale menține deschiderea permanentă a procesului de reformă curriculară. Conținuturile educaționale trebuie să aibă un caracter din ce în ce mai **flexibil** pentru a putea primi, selecta și prelucra noile informații, cu privire la transformările petrecute pe plan științific, tehnologic, cultural, educațional. Metodologia didactică și educațională trebuie să devină din ce în ce mai activ-participativă, pentru a putea antrena subiecții educaționali la descoperirea cunoștințelor, la prelucrarea personală și la redarea originală a acestora, la dezvoltarea propriei lor personalități.

VI. REFORMA CURRICULARĂ TREBUIE CONCEPUTĂ ȘI APLICATĂ ÎN INTERDEPENDENȚĂ CU REALIZĂRILE EDUCAȚIEI PERMANENTE -reprezintă principiul care realizează cea mai mare deschidere a reformei curriculare către educația continuă, către formarea permanentă, pe parcursul întregii vieți. Educația permanentă implică atât educații cât și educatorii, atât conținuturile educaționale cât și formele de educație, atât factorii de decizie cât și pe cei de realizare a procesului educațional.

FACTORII DETERMINANȚI AI REFORMEI CURRICULARE SUNT :

1. EVOLUȚIA SOCIETĂȚII ȘI A VALORILOR care se caracterizează prin : a. trecerea de la elitism la egalitarism (de la școala pentru elite la școala pentru toți); b. de la recomandare la eficacitate (de la pedagogia filozofică la pedagogia experimentală); c. de la pedagogia statică la pedagogia dinamică (de la metode expozitive la metode activ-participative).
2. EVOLUȚIA ECONOMICĂ ȘI EXIGENȚELE MUNCII marcate de trecerea de la societatea industrială și post-industrială la societatea informatizată.
3. EVOLUȚIA POLITICĂ a societății omenesci de la centralizare spre descentralizare. **Centralizarea** din societatea comunistă s-a reflectat în determinarea directă a educației de către politic, în reproducerea la scară sistemului educațional a concepției autoritariste de conducere, în copierea metodelor de constrângere folosite pe plan politic în relațiile dintre actorii scenei politice etc. Societatea capitalistă formată sau în formare se caracterizează printr-un proces evident de **descentralizare**, care pe plan educațional se manifestă în autonomia relativă a acestui subsistem al societății, în ceea ce privește conducerea, gestionarea resurselor umane, materiale și financiare și traducerea în fapt a reformei curriculare.

4. EVOLUȚIA CUNOȘTINȚELOR ȘI A CULTURII se referă la cantitatea de cunoștințe dar și la calitatea acestora , la dinamica priorităților educaționale și la metodologia transpunerii didactice. CULTURA însăși a cunoscut un proces de trecere de la acumulare la sistematizare și structurare ,de la caracterul predominant cantitativ la cel predominant calitativ. Pentru a se dezvolta curriculum -ul educațional trebuie să reflecte tendințele evolutive ale culturii dar și legitățile specifice disciplinelor de învățământ ,caracteristicile de vârstă și individuale ale subiecților educaționali. Metodologia transpunerii didactice se deplasează spre metodele activ-participative, spre combinația de metode , spre diferențierea și personalizarea strategiilor didactice și educaționale.

5. EVOLUȚIA ȘTIINȚELOR EDUCAȚIONALE de la etapa filozofică ,spre cea experimentală ,de la caracterul predominant static la cel predominant dinamic este calea de urmat și pentru sistemul educațional propriu-zis în ceea ce privește obiectivele, conținuturile și strategiile didactice. **Operaționalizarea obiectivelor** didactice , adaptarea și **flexibilizarea** conținuturilor educaționale , elaborarea unor **strategii didactice eficiente** sunt modalități de transpunere în practica educațională a cercetării științifice ,educaționale și didactice.

DIRECȚIILE DE REFORMĂ ALE ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ROMÂNESC

Cercetarea pedagogică inițiată de organisme specializate de cercetare, de universități ,de organisme cu caracter decizional și desfășurată pe scena educației aplicate în școlile de diferite nivele din România a pus în evidență următoarele direcții de reformă a învățământului românesc:

1. **Reducerea încărcării programelor** de învățământ și **compatibilizarea europeană** de curriculum;
2. Convertirea învățământului românesc dintr-un învățământ reproductiv într-unul în esență **creativ** și reamplasarea cercetării științifice la baza studiilor universitare.
3. Generalizarea **comunicațiilor electronice**;
4. Crearea unui **parteneriat** și în general a unei noi interacțiuni între școală și universitate pe de o parte și mediul economic, administrativ și cultural pe de altă parte.
5. **Management** orientat spre **competitivitate și performanță** distantat de populism și centralism.

1.Reducerea incarcarii programelor de invatamant si compatibilizarea europeana de curriculum

Invatamantul românesc în perioada comunista în special și-a dezvoltat **caracterul predominant cantitativ**, prin incarcarea programelor, a manualelor și cursurilor cu o mare cantitate de cunoștințe redactate în modalități greoaie de prezentare, încalcând de multe ori particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor. Incarcarea programelor de invatamant a fost soluția găsită de organisme politice ale vremii la explozia informațională prezenta și la noi, fiind dependentă în același timp de limitele dotării tehnice a invatamantului .

Reducerea incarcarii programelor de invatamant declansata dupa decembrie 1989 nu înseamnă introducerea unei cantități mai mici de cunoștințe ci **restructurarea curriculum-ului** în așa fel încât să fie selectate cunoștințele esențiale , ideile ancora, cu o capacitate mare de proliferare ,de generare de noi idei și cunoștințe .Modalitățile prin care se pot introduce noi cunoștințe nu sunt cele liniare folosite în mod abuziv până acum ci cele de **organizare interdisciplinara , modulară și de integrare** a conținuturilor învățământului.

Compatibilizarea europeană a curriculum-ului se referă la introducerea disciplinelor de învățământ , a conținuturilor educaționale , a tehnologiei didactice compatibile care să

raspunda unor **cerinte comune ale globalizarii lumii** in care traim.Societatea umana devine din ce in ce mai globala ,atât din punct de vedere a problemelor cât si din punct de vedere a solutiilor la aceste probleme.Saracia tarilor din Africa sau America latina afecteaza cele mai bogate tari ale lumii,iar acestea sunt in situatia de a gasi solutii sa transfere o parte din bogatia lor catre cele mai innapoiate societati.Daca in alte epoci istorice in Africa sau in America latina s-au dezvoltat civilizatii superioare celor din Europa sau din America de nord , in prezent aceste civilizatii datorita jocurilor istoriei au fost dominate,cucerite sau distruse de noile puteri ,de noile religii si civilizatii.

*2.Convertirea invatamântului românesc dintr-un invatamânt **reproductiv** intr-unul in esenta **creativ** si reamplasarea cercetarii stiintifice la baza studiilor universitare*

Invatamântul românesc este inca predominant reproductiv din mai multe considerente:exterioare sistemului de invatamânt sau interne si specifice acestuia.Considerentele exterioare sistemului de invatamânt sunt de natura **politica** in primul rând si implicit de politica a invatamântului.Acestea pornesc de la viziunea generala **constrângatoare si treptat dictatoriala** a comunismului asupra societatii si a educatiei concretizându-se in forme si modalitati de comportament de supunere, subordonare, copiere, **reproducere**, care s-au perpetuat pâna in prezent.In invatamânt stilul de conducere dictatorial de la nivelul societatii s-a reprodus in general automat dar si intentionat in conducerea de tipul DIXIT MAGISTER.Constrângerile de natura economica,culturala, educationala reproduc in lant constrângerile politice.

Dupa decembrie 1989 invatamântul românesc a ramas predominant reproductiv datorita **prelungerii mentalitatilor autoritariste pe de o parte si a celor pasiviste pe de alta parte**, atât la nivelul societatii cât si al sistemului educational.Democratia este considerata cea mai buna dintre toate lumile posibile dar este si cel mai dificil de realizat.Trecerea de la un tip de invatamânt reproductiv la unul creativ se realizeaza pe mai multe planuri:**a.didactic** propriu-zis ;**b educational**;**c.managerial** etc.Din punct de vedere didactic invatamântul de tip creativ se refera la toate componentele procesului de invatamânt :obiective, continuturi, strategii didactice.**Obiectivele creative** sunt cele de formare si dezvoltare a personalitatii autonome, creative si responsabile.**Continuturile didactice** sunt creative in masura in care sunt actualizate pentru a putea reflecta noile descoperiri stiintifice , tehnologice, culturale dar si in functie de capacitatea acestora de a stimula subiectii educationali.**Strategiile didactice** creative sunt cele predominant activ-participative,de activizare a mecanismelor de cautare a informatiei de catre elevi,de selectie a acesteia in mod critic,de redare a celor mai eficiente mesaje educationale.Pe **plan educational** invatamântul de tip creativ se refera la imbinarea educatiei formale cu educatia non-formala si informala,la iesirea din spatiile educationale clasice si valorificarea la maxim a spatiilor educationale non-conventionale.

Din punct de vedere managerial invatamântul poate fi creativ daca este in mod real descentralizat, pentru a raspunde solicitarilor reale ale zonei administrativ-teritoriale respective si daca aplica in mod consecvent si autentic principiile si mecanismele conducerii democratice.

3.Generalizarea comunicatiilor electronice este o directie de reforma cu caracter predominant tehnologic dar care antreneaza intreg procesul educational conducând in final la schimbarea culturii de tip verbal-discursiv intr-o cultura imagistic-digitala.

Rolul comunicatiilor electronice si al generalizarii lor in invatamânt este de a reduce distantele intre momentul descoperirilor stiintifico-tehnice si culturale si momentul aplicarii lor in invatamânt,de a strânge legaturile intre beneficiarii sistemului educational din intreaga lume ,de a creste caracterul creativ-activ al procesului educational.Dar pentru a se realiza in practica generalizarea comunicatiilor electronice

sunt necesare conditii cum ar fi :dotarea tuturor claselor, a scolilor a satelor si oraselor cu calculatoare , cu programe informatice moderne,cu internet ,pregatirea formatorilor pentru a utiliza mijloacele informatice , adaptarea lectiilor la tehnologia electronica.Comunicatiile electronice deschid calea catre o noua societate mai dinamica si mai flexibila ,catre o noua lume a interdependentelor ,a schimburilor permanente a edificarii unui nou tip de om :omul electronic.Dar generalizarea comunicatilor electronice nu trebuie sa conduca la anulara celorlalte mijoace de comunicare deoarece in acest fel își manifesta propriile limite .

4.Crearea unui **parteneriat** si in general a unei **noi interactiuni** intre scoala si universitate pe de o parte si mediul economic ,administrativ si cultural pe de alta parte.

Parteneriatul educational este conceptul care reflecta o noua relatie atât exterioara scolii cu mediul socio-economic ,cât si interna intre profesori,elevi.alti factori educativi antrenati in procesul educational.**Pedagogia moderna actuala** sustine necesitatea scoaterii scolii din izolare ,a coborârii ei din turnul de fildes din ce in ce mai aproape de oameni ,de societate ,de comunitatea locala economica, administrativa, culturala.Misiunea educatiei si a scolii a fost dintotdeauna sa raspunda necesitatilor de dezvoltare economica si cuturala a societatii respective .Cu atât mai mult pe masura ce societatea umana a evoluat ,**a crescut viteza de productie a schimbarilor** ,s-a accentuat interactiunea intre factorii dezvoltarii ,scoala dobândind un rol din ce in ce mai important.Societatea moderna a democratizarii a solicitat o **educatie si o scoala din ce in ce mai democratica**, din ce in ce mai aproape de actiunea concreta si eficienta.Caderea comunismului in tarile din estul Europei a antrenat procesul de **descentralizare** politica, economica si implicit culturala si educationala.Realizarea efectiva a descentralizarii se poate obtine prin **cresterea rolului agentilor economice, administrative si educationale locale** dar si a interactiunii intre ele.Elaborarea proiectului curricular de catre scolile de diferite nivele ,dezbateri si negocierea acestuia cu societatile economice,cu institutiile administrative ,cu forurile de cutura locale sunt modalitati de infaptuire a parteneriatului educational in beneficiul comunitatii locale respective .

5.*Management orientat spre **competitivitate si performanta** distantat de populism si de centralism.*

In istoria societatii omenesti conducerea a coborât- putem spune- de la zei si regi catre oameni cunoscând tendinte de trecere de la puterea absoluta la puterea relativa de la centralizare la descentralizare ,de la forta la ratiune si eficienta.Societatea moderna a introdus conceptul de management ,el insusi traversând etape diferite :

a.managementul clasic -in care managerul era considerat **creierul** organizatiei, responsabilitatea individuala era crescuta , iar organizatia se caracteriza prin **ordine si disciplina**;

b.managementul stiintific -caracterizat prin **rationalizarea si eficienta fortei de munca** dar si prin perceperea angajatilor ca unelte ;

c.birocratia -caracterizata prin reguli stricte, abilitati tehnice impersonale,**centralizarea puterii** la vârful organizatiei;

d.miscarea resurselor umane -care sustine **stiluri manageriale participative** si orientate spre nevoile angajatilor;

e.scoala calitatilor -care explica eficienta organizationala prin **calitatile personale** ale managerilor;

f.abordarile si teoriile sistemice -care analizeaza organizatia ca un sistem deschis cu **intrari** (personal,energie,materii prime,informatie,bani) **prelucrari** si **iesiri**(produse,servicii,informatie).

g.abordarea contextuala s-a dezvoltat de la teoriile sistemice sustinând ca cel mai bun stil de conducere depinde de cerintele situatiei concrete.Aceasta conceptie se caracterizeaza prin urmatoarele:**designul organizational** (tipul, forma, stilul concret de management) depinde de **factorii interni si externi**;cei mai importanti parametri situationali sunt **mediul extern, tehnologia, competentele si motivatia personalului**; activitatea manageriala trebuie sa raspunda nu numai cerintelor impuse de **realizarea sarcinilor ci si nevoilor persoanelor si grupurilor din organizatie.**

MANAGEMNTUL este o activitate complexa de organizare , motivare , conducere si control al unui proces cu scopul obtinerii unor rezultate competitive si performante.Aplicat procesului educational management inseamna **adaptarea** conceptiei moderne de management la mediul educational concret ,folosirea celor mai **eficiente metode si mijloace didactice si educationale** ,dezvoltarea **motivatiei intrinseci a partenerilor educationali** ,dezvoltarea **competentelor si integrarea cu succes in mediul socio-economic** .

Conceputa in acest fel reforma curriculara poate fi atins idealul educational prevazut in LEGEA INVATAMÂNTULUI din 1995,titlul I art.3(2).

IDEALUL EDUCATIONAL al scolii românești consta în dezvoltarea **libera,integrala** si **armonioasa** a individualitatii umane in **formarea personalitatii autonome,si creative**.Invatamântul are ca finalitate formarea personalitatii umane prin:

a.insusirea cunostintelor stiintifice,a valorilor culturale nationale si universale;

b.formarea capacitatilor intelectuale a disponibilitatilor afective si a abilitatilor practice prin asimilarea de cunostinte umaniste stiintifice,tehnice si estetice;

c.asimilarea tehnicilor de munca intelectuala necesare instruirii si autoinstruirii pe termen lung;

d.educarea spiritului ,respectarea drepturilor si libertatilor fundamentale ale omului al demnitatii si tolerantei,al schimbului liber de opinii.

e.educarea sensibilitatii fata de problematica umana,fata de valorile moral-civice a respectului pentru natura si mediul inconjurator.

f.dezvoltarea armonioasa a individului prin educatie fizica,educatie igienico-sanitara si practicarea sportului;

g.profesionalizarea tinerei generatii pentru desfasurarea unor activitati utile,producatoare de bunuri materiale si spirituale.

BIBLIOGRAFIE

- 1.Cucoș, C.2002, Pedagogie, Polirom, Iași
- 2.Crețu, C., 2000, Curriculum diferențiat și personalizat, Ed.Universitatii AL.I.Cuza
- 3.Stanciu, M.2001, Reforma conținuturilor curriculare, Polirom Iași,
- 4.Tiron, E. 2005, Pedagogie,curs pentru studenți-în format electronic.

REFORMA CURRICULARA II

Noul curriculum care redă în mod plenar reforma curriculară din România se elaborează după următoarele condiții cu caracter de *principii*:

- 1.să reflecte **idealul educational al școlii românești**;
- 2.să reflecte **caracteristicile de vârstă** ale subiecților educaționali corelate cu principiile de **psihologie a învățării**;
- 3.să reflecte **dinamica valorilor socio-umane** specifice unei **societăți deschise și democratice**;
- 4.să stimuleze dezvoltarea unei **gândiri critice și creative**;
- 5.să-i ajute pe elevi să-și descopere **disponibilitățile** și să le **valorifice** la maxim în folosul lor și al societății.

1.Idealul educational al școlii românești este **dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a personalității umane autonome și creative** și se realizează prin intermediul a șapte componente **informative și formative** în care pot fi identificate obiectivele cognitive, afective, psiho-motorii și volitiv-caracteriale ale noului curriculum.

Din punct de vedere **cognitiv** noul curriculum își propune transmiterea acelor **cunoștințe** științifice, acelor valori naționale și universale capabile să dezvolte **capacitățile** intelectuale, disponibilitățile afective și abilitățile practice superioare.

Din punct de vedere **afectiv** noul curriculum are misiunea de a conduce la cultivarea **sensibilității** față de problematica umană, față de **valorile moral-civice**, față de respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Din punct de vedere **psiho-motor** curriculum-ul reformei are rolul de a dezvolta acele **deprinderi, priceperi și abilități** necesare instruirii și auto-instruirii pe termen lung, **calificării și profesionalizării** corespunzătoare aptitudinilor și capacităților, intereselor și aspirațiilor elevilor.

Din punct de vedere **volitiv-caracterial** reforma curriculară subliniază necesitatea dezvoltării acelor **structuri caracteriale echilibrate, voluntare, puternice puse în slujba adevărului, binelui și dreptății**.

2. *Noul curriculum pentru a fi eficient trebuie să respecte particularitățile de vârstă ale subiecților educaționali corelate cu principiile de psihologie a învățării.*

Particularitățile de vârstă reprezintă **trăsăturile cognitive, afective și volitiv-atitudinale comune** unei categorii de vârstă dezvoltate ca urmare a interacțiunii între condițiile genetice, de mediu și educaționale ale reprezentanților acelei vârste. Psihologia dezvoltării și a vârstelor a pus în evidență existența stadiilor de vârstă, a etapelor de dezvoltare ontogenetică a persoanei pe parcursul vieții sale. Aceste etape de vârstă se caracterizează atât prin aspecte comune fiecărei vârste cât și prin aspecte diferite în cadrul fiecărei vârste. Dacă aspectele comune unei categorii de vârstă formează particularitățile de vârstă aspectele diferite din cadrul aceleiași vârste reprezintă particularitățile individuale ale membrilor vârstei respective.

În acest fel s-au diferențiat vârsta de 1an, etapa între 1 și 3 ani , etapa între 3 și 6 ani în perioada preșcolară. În perioada școlarității s-au diferențiat școlaritatea mică, între 6(7) ani și 10(11) ani , școlaritatea mijlocie între 10(11)ani și 14(15) ani și școlaritatea mare între 14(15) ani și 18(19) ani.

Elaborarea noului curriculum trebuie să respecte tipul de **gândire concretă** specifică școlarității mici, să se adapteze **gândirii concret-abstracte** specifică școlarității mijlocii și tipului de **gândire abstractă** specifică școlarității mari. Din punct de vedere afectiv noul curriculum are rolul de a **dezvolta sensibilitatea** specifică fiecărei vârste de a

contribui la creșterea **stabilității afective** în perioada preadolescenței, de a stimula **configurarea propriei identități** în perioada adolescenței.

Deprinderile, priceperile și abilitățile specifice fiecărei vârste sunt rezultatul selecției și organizării celui mai eficient curriculum, cu caracter practic-aplicativ, fără ca acesta să fie rupt de aspectele sale teoretice.

Formarea și dezvoltarea trăsăturilor de voință și caracter reprezintă o categorie de obiective neglijate de școala românească actuală, considerate realizate în mod implicit, prin intermediul celorlalte obiective. Această concepție a condus la efectele pe care le-am constatat: **lipsa de inițiativă, de rezistență la efort și stress, dificultățile de adaptare la schimbare a subiecților educaționali și a absolvenților școlii românești**. Pentru a contracara aceste efecte negative este absolut necesar ca școala românească să-și propună în mod explicit obiective volitiv-caracteriale, să le dimensioneze corespunzător vârstei și posibilităților subiecților educaționali, să le urmărească în mod sistematic și să le evalueze corespunzător.

3. Reflectarea dinamicii valorilor socio-culturale specifice unei societăți deschise și democratice.

O societate deschisă este o societate de tip capitalist în care au loc **schimburi** pe toate planurile: economic, politic, social, cultural și educațional potrivit legităților **comunicării libere**, după mecanismele **autoreglării**, ca un adevărat **sistem deschis**. Dar pentru ca o societate să devină cu adevărat deschisă este necesar ca ea să funcționeze normal în așa fel încât subsistemele sale să intre în interacțiune unele cu altele și să se armonizeze în întregul sistemului.

Societatea românească de tip **comunist** a fost una dintre cele mai **închise** societăți posibile: dictatorială, dirijată de la centru în care **mecanismele autoreglării erau puternic dereglate**. Ca urmare răsturnarea societății comuniste a avut un caracter stringent fiind realizată printr-o **revoluție violentă**. Dar dacă revoluția are menirea de a schimba brusc orânduirea de stat, o altă organizare societală nu se produce printr-o mișcare de tip revoluționar ci printr-un **proces de reformă de lungă durată**. Această reformă are drept coloană vertebrală un nou sistem de valori, specific noii societăți. O SOCIETATE DESCHISĂ ȘI DEMOCRATICĂ are în centrul atenției sale valorile participării individuale și creative la edificarea sa, a majorității membrilor societății, valorile inițiativei economice, ale pietii de capital, ale eficienței și competitivității, ale bunăstării și performanței, ale schimbului eficient între subsistemele sale. Rolul educației și școlii este de a răspunde cerințelor sociale, de a pregăti, califica și profesionaliza personalul pentru o nouă economie, pentru o nouă societate.

4. Noul curriculum trebuie să stimuleze dezvoltarea unei gândiri critice și creative.

Dacă societatea **comunistă** și implicit școala comunistă au stimulat și chiar au impus dezvoltarea unei **gândiri pasiviste, de supunere și subordonare** societatea nouă de tip **capitalist** trebuie să stimuleze dezvoltarea unei **gândiri critice și creative** capabilă să transforme și să perfecționeze continuu într-o circularitate permanentă societatea. Gândirea critică și creativa se realizează cu ajutorul tuturor componentelor curriculum-ului: obiective, conținuturi, strategii didactice și educaționale. Conținuturile educaționale **interdisciplinare și transdisciplinare** sunt cele care stimulează dezvoltarea operațiilor mintale necesare comparării cunoștințelor, selectării aspectelor esențiale de cele neesențiale, înțelegerii legităților specifice unui domeniu sau comune unor domenii diferite de cunoaștere și acțiune. **Strategiile didactice de tip democratic, activ-participative** bazate pe conversația euristica, pe dezbateri, problematizare, ludice sunt capabile să dezvolte structurile mintale cognitive de transformare, prelucrare și redare originală a informației. **Gândirea critică și creativa** reprezintă un obiectiv complex al

noului curriculum care este în strânsă legatură cu formarea unei **personalități puternice, creative, deschise** către nou și performantă.

5. Noul curriculum trebuie să-i ajute pe elevi să-și descopere disponibilitățile și să le valorifice la maximum în folosul lor și al societății.

Atunci când cunoștințele nu sunt date gata prelucrate de către profesor, când educații sunt considerați subiecți ai educației, fiind implicați în descoperirea cunoștințelor împreună cu profesorul, când sunt orientați, susținuți și monitorizați permanent de către acesta își pot descoperi mai ușor propriile disponibilități, pe care să le valorifice la maximum. Pentru aceasta elevul trebuie să fie în centrul atenției, **scoala trebuie să fie centrată pe elev**, să nu fie ruptă de viața și de realitate. **Diferențierea rolurilor profesorului** se face în strânsă legatură cu diferențierea metodelor de lucru, a mijloacelor folosite, dar și cu participarea din ce în ce mai activă a elevilor la **autocunoașterea lor, la descoperirea aptitudinilor și capacităților proprii la dezvoltarea intereselor și aspirațiilor.**

II DIMENSIUNILE DE NOUȚATE ALE CURRICULUM-ULUI NATIONAL

Consiliul National pentru curriculum a identificat și elaborat 7 dimensiuni de noutate ale curriculum-ului national. Acestea sunt :

- 1. Plasarea învățării ca proces în centrul demersului școlar;*
- 2. Orientarea învățării spre formarea de capacități și atitudini prin folosirea strategiilor participative în activitatea didactică;*
- 3. Diferențierea ofertei de învățare pentru fiecare elev;*
- 4. Adaptarea conținuturilor învățării la realitatea contemporană, la preocupările, interesele și aptitudinile elevului;*
- 5. Introducerea unor noi modalități de selecție și organizare a conținuturilor care să asigure învățarea potrivit principiului **NU MULT CI BINE**.*
- 6. Realizarea unor cursuri școlare individualizate, motivante pentru elevi, orientate spre noutate și spre împlinire personală.*
- 7. Responsabilizarea agenților educaționali.*

1. PLASAREA ÎNVĂȚĂRII ÎN CENTRUL DEMERSULUI ȘCOLAR

Reforma curriculară este centrată pe elev și pe învățare nu pe profesor și pe predare. Aceasta nu înseamnă ruperea predării de învățare ci **deplasarea accentului de pe acțiunea profesorului de predare pe cea a elevului de asimilare a cunoștințelor, de înțelegere a acestora, de formare a priceperilor și abilităților, de dezvoltare a capacităților și a atitudinilor superioare.** Conceptul de învățare trebuie repus în drepturile sale și valorificat la maxim. Învățarea nu înseamnă memorarea de cunoștințe prin repetare mecanică și reproducerea lor în aceeași formă, învățarea implică procesul de **transformare a informațiilor în cunoștințe**, prin interiorizarea lor, prin **trecerea de pe plan extern pe plan intern** devenind din cunoștințe pentru alții cunoștințe pentru sine.

De asemenea învățarea nu se desfășoară doar pe plan **cognitiv** ci pe toate celelalte planuri: **afectiv, volitiv, caracterial, comportamental.** Aceste semnificații diverse ale învățării pot fi aplicate în procesul educațional prin determinarea clară a obiectivelor afective, volitiv-caracteriale, și comportamentale ale educației. Obiectivele afective se referă la **modelarea** afectivității subiecților educaționali, la stăpânirea emoțiilor, la dezvoltarea sentimentelor superioare, la dezvoltarea pasiunilor pentru știință, tehnică, cultură în general. Obiectivele volitiv-caracteriale se referă la formarea și dezvoltarea acestor structuri volitive care să-l ajute pe subiectul educațional **să depășească**

dificultatile, sa-l ajute sa faca effort, sa-i dezvolte trasaturile de caracter puternice, echilibrate, umaniste.

Obiectivele comportamentale se refera la formarea si dezvoltarea **deprinderilor, a priceperilor, a abilitatilor, a comportamentului in general, eficient, matur si echilibrat**. Toate aceste tipuri de învățare se realizeaza prin tehnici, metode si procedee diferite, aplicate în situatii diferite de învățare, in mod diferentiat in functie de subiectii educationali carora li se adreseaza. Daca învățarea cognitiva a fost predominanta până in prezent atât ca obiectiv, cât si ca tip de învățare, celelalte tipuri de învățare au fost neglijate. Învățarea afectiva, volitiv-caracteriala, comportamentala reprezinta tipuri de **învățare pe baza de model**, dezvoltate cu ajutorul conversatiei, a dezbaterii, a convingerii, a problematizării, a jocului de rol in general a metodelor activ-participative.

2. ORIENTAREA ÎNVĂȚĂRII SPRE FORMAREA DE CAPACITATI SI ATITUDINI, PRIN FOLOSIREA STRATEGILOR PARTICIPATIVE IN ACTIVITATEA DIDACTICA.

Învățământul modern își pierde treptat caracterul reproductiv, orientat spre însușirea de cunostinte, devenind din ce in ce mai creativ si active, centrându-se pe **dezvoltarea capacitatilor** care sunt **structuri complexe de cunostinte, aptitudini si abilitati** dar si pe dezvoltarea **atitudinilor superioare** de receptivitate, de prelucrare personala si de redare originala a cunostintelor asimilate. Daca până in clasa a X-a reforma curriculara din învățământul românesc sublinuaza necesitatea formulării clare a **obiectivelor educationale** si **dezvoltarea capacitatilor** subiectilor educationali, clasele mari de liceu sunt menite de a dezvolta **competentele si performantele acestora adica structurile active, ale personalitatii, caracterizate prin eficienta si rezultate superioare**.

Teoria inteligentelor multiple elaborata de GARDNER sustine existenta unui mare numar de tipuri de inteligenta, in domenii noi cum ar fi : inteligenta muzicala, interpersonală, intrapersonală, naturista, deschizând calea spre alte noi tipuri de inteligenta in functie de domeniul de activitate respectiv. Teoriile actuale ale personalitatii arata ca **omul fara calitati nu exista**, fiecare persoana având anumite calitati in functie de interactiunea specifica dintre mostenirea sa genetica, mediul in care s-a dezvoltat si educatia sa. Ca urmare rolul educatiei si al scolii este de a identifica inclinatiile aptitudinale ale subiectilor educationali, de a stimula formarea structurilor complexe de personalitate bazate pe aceste aptitudini, de a orienta subiectii educationali catre acele domenii de activitate unde acestia pot obtine rezultate superioare si succese, potrivit intereselor si aspiratiilor proprii.

Pedagogia moderna a demonstrat eficienta tehnologiei educationale activ-participative pentru atingerea noilor obiective ale scolii moderne. Formarea capacitatilor, dezvoltarea competentelor si obtinerea de performante se pot realiza prin aplicarea metodelor cum ar fi conversatia euristica, problematizarea, demonstratia, jocul de rol, dezbaterile, prin tehnici complexe de stimulare a creativitatii individuale si de grup a subiectilor educationali. Orientarile pedagogice intuitioniste, pragmatiste, scolile pedagogice unite sub denumirea generica SA PORNIM DE LA COPIL au sustinut necesitatea aplicării in învățământ in principiului de descoperire a cunostintelor pornind de la actiunea concreta, traversând etapele reprezentării, ale gândirii concrete si in final ajungând la gândirea abstracta in unitate cu limbajul abstract. Relatia intre concret si abstract in cunoastere se deplaseaza catre una sau alta dintre componente in functie de nivelul de vârsta si particularitatile individuale ale subiectilor educationali. Circularitatea actiune-gândire-

actiune este cea care explica in mod eficient formarea capacitatilor, a abilitatilor si a atitudinilor complexe in procesul educational.

3.DIFERNTIEREA OFETEI DE INVATARE PENTRU FIECARE ELEV nu inseamna fragmentarea continuturilor educationale ci adaptarea acestora la particularitatile de vârsta si mai ales individuale ale subiectilor educationali.Din punct de vedere **psihologic** aceasta cerinta este sustinuta de dezvoltarea relativ inegala a subiectilor educationali de aceiasi vârsta, in functie de **interactiunea concreta dintre ereditatea genetica, mediul de dezvoltare si educatia acestora**.Aceasta configuratie particulara a personalitatii fiecarui elev trebuie sa fie in centrul procesului educational, prin cunoastere si actiune in asa fel încât structurile psihice ale copilului sa primeasca cele mai adecvate cunostinte pentru a se dezvolta, cele mai eficiente stimulări pentru a se orienta catre domeniul de activitate unde poate obtine cele mai bune rezultate.

Diferentierea ofertei de invatare se poate realiza din punct de vedere **pedagogic** prin curriculum la decizia scolii, prin disciplinele optionale, prin intermediul manualelor alternative, cu ajutorul sarcinilor de lucru individualizate, a fiselor de lucru, a lucrului individual si pe grupe etc.Regunile diferite de dezvoltare socio-economica, scoli diferite in ceea ce priveste profilul si specializarea lor, clase diferite in cadrul aceleiasi scoli asigura oferte diferite din punct de vedere educational.

4.ADAPTAREA CONTINUTURILOR INVATarii LA REALITATEA COTIDIANA, LA PREOCUPARILE, INTERESELE SI APTITUDINILE ELEVULUI.

Educatia si scoala moderna trebuie sa coboare in realitatea concreta si imediata ,sa participe in agora sau piata publica la transformarea benefica a lumii si a societatii.Cercetarile psiho-pedagogice contemporane au aratat ca cea mai eficienta investitie a unei societati este **investitia in educatie**, in asa fel încât aceasta sa poata raspunde solicitarilor crescând ale societatii,Daca societatea contemporana este o **societate a cunoasterii si a actiunii eficiente** scoala este chemata sa pregateasca viitorii profesionisti pentru cunoastere si actiune eficienta.Deoarece societatea ca sistem se dezvolta cu un oarecare avans fata de educatie si scoala este necesar ca **subsistemul educational sa raspunda permanent solicitarilor societatii dar in acelasi timp sa si stimuleze dezvoltarea societatii ca intreg**.In relatia societate -sistem educational trebuie sa avem permanent in vedere *circularitatea dintre ele* Interesele si aptitudinile elevilor trebuie dezvoltate in directia in care societatea are nevoie iar aceasta trebuie sa investeasca tot mai mult in dezvoltarea capacitatilor si atitudinilor superioare ale subiectilor educationali.

5.INTRODUCEREA UNOR NOI MODALITATI DE SELECTIE SI DE ORGANIZARE A CONTINUTURILOR EDUCATIONALE POTRIVIT PRINCIPIULUI NU MULT CI BINE.

Planurile de învățământ si programele analitice din învățământul românesc sunt considerate din punct de vedere **cantitativ supraîncărcate** având un exces de cunostinte, care de multe ori se repeta depasind nivelul admis al redundantei didactice.Excesul cantitativ al continuturilor educationale se explica prin **caracterul monodisciplinar** al acestora, prin **dotarea tehnica deficitara a procesului educational** care nu permite sustinerea cu tehnici, metode si procedee adecvate si moderne organizarea si desfasurarea eficienta a învățarii si educatiei.Ca urmare aspectele cantitative deficitare ale continuturilor educationale se reflecta in calitatea deficitara a acestor continuturi potrivit relatiei legice intre cantitatea si calitatea continutului învățământului.Cresterea eficientei cantitative si calitative a continuturilor

învățământului se realizează nu prin reducerea volumului de cunoștințe transmise ci prin aplicarea de noi metode de selecție, de organizare și desfășurare a procesului educațional.

Conținuturile educaționale pentru a fi eficiente trebuie să parcurgă mai multe etape în elaborarea lor: a. **evaluarea conținuturilor existente** care constă în eliminarea conținuturilor îmbatrânite, depășite, inadecvate atunci când apar dezacorduri evidente, între vechile cunoștințe și noile achiziții ale științei, tehnicii, culturii; b. **inventarierea surselor generatoare de noi conținuturi** educaționale cum ar fi evoluția științelor exacte, a tehnicii și tehnologiei, a științelor socio-umane, a culturii, aspirațiile tineretului, dezvoltarea sportului și turismului, cercetarea pedagogică, problematica lumii contemporane; c. **stabilirea criteriilor pentru selecționarea și organizarea conținuturilor** în lumina finalităților și obiectivelor educaționale în acord cu principiile didactice și științifice; d. **selecția și organizarea conținuturilor** în funcție de obiectivele și de criteriile acceptate, de structurile învățământului și de achizițiile științei educaționale în forme modularizate, interdisciplinare, transdisciplinare.

Toate etapele elaborării conținuturilor educaționale trebuie să se supună principiului îmbinării eficiente între cantitatea de cunoștințe selectate și calitatea acestor cunoștințe.

6. REALIZAREA DE PARCURSURI INDIVIDUALIZATE, MOTIVANTE PENTRU ELEVII, ORIENTATE SPRE INOVAȚIE ȘI SPRE ÎMPLINIRE PERSONALĂ.

Această dimensiune de noutate a curriculum-ului se poate realiza prin **curriculum la decizia școlii, prin modularizarea conținuturilor, prin noi obiective afectiv-atitudinale și volitiv-caracteriale** ale procesului educațional. Ea este imperios necesară datorită descentralizării învățământului, datorită creșterii rolului regiunii de dezvoltare, al școlii, al managerilor locali a partenerilor educaționali. Elevul cu adevărat în centrul procesului educațional este un subiect educațional care în relație cu partenerii săi educaționali: profesori, părinți, colegi, agenții economice este **devotat educației** capabil să **decida asupra celui mai bun parcurs individual** de calificare și profesionalizare asumându-și **efortul dar și riscul**. ÎMBINAREA INOVAȚIEI ȘI A ÎMPLINIRII INDIVIDUALE se poate realiza prin colaborarea între metodologia creativă și obiectivele afectiv-atitudinale ale procesului educațional. A învăța pentru sine, pentru propria persoană și personalitate, pentru a obține o calificare și profesionalizare superioare și generatoare de satisfacții reprezintă coloana vertebrală a unui parcurs școlar motivant și individualizat.

6. RESPONSABILIZAREA AGENȚILOR EDUCATIONALI

Într-o nouă societate de tip capitalist și într-o nouă reformă curriculară vorbim nu numai despre agenți economici ci și despre **agenți educaționali**. Acest nou concept semnifică **managementul propriu și gestiunea eficientă a tuturor resurselor: umane, financiare, materiale, de timp** etc. de la nivelul unităților educaționale locale: formale, non-formale și informale care se pot numi agenți educaționali. Agenții educaționali cum ar fi școli de diferite nivele și profile, cluburi literare, case ale copiilor și tinerilor, mass-media au rolul de a interacționa mai mult între ele, de a-și unifica acțiunile sub direcția unor finalități educaționale comune, bazate pe *principii economice moderne ca inițiativa, inovația, performanța* în unitate cu principiile morale ca **responsabilitatea, corectitudinea, încrederea** în puterea de transformare a educației. Societatea românească are mai multă nevoie decât de orice de **o nouă ierarhie de valori** clădită pe adevăr, bine și frumos dar care să nu repete triada antică ci să fie aplicată realității actuale.

DIMENSIUNILE DE NOUȚATE ALE CURRICULUM-ULUI NATIONAL se refera la toate componentele procesului educational: a. predarea, b. învățarea, c. evaluarea. **PREDAREA IN VIZIUNEA NOULUI CURRICULUM** trebuie sa se orienteze si sa dezvolte urmatoarele elemente de nouitate:

1. Predarea trebuie sa genereze si sa sustina motivatia elevilor pentru învățarea continua. Învățarea continua incepe odata cu inceperea procesului educational si nu la terminarea studiilor ea nefiind o învățare continuata. Aceasta intelegere a educatiei continue schimba conceptia clasica despre educatie, situând **elevul in centrul actiunilor modelatoare ale educatiei si motivatia sa**. Daca pâna în acest moment personajul principal al procesului educational era profesorul reforma curriculara din România **deplaseaza accentul de pe profesor pe elev, de pe predare pe învățare, de pe motivatia extrinseca pe cea intrinseca**. Motivatia subiectilor educationali are un parcurs obiectiv de dezvoltare de la dimensiunea sa extrinseca spre cea intrinseca, elevul invata la inceput pentru parinti, pentru profesori, pentru a se integra intr-un alt tip de activitate decât cea familiala iar treptat învățata pentru sine, pentru a se forma si dezvolta pentru a se califica si profesionaliza. Rolul educatiei si al scolii este de a sustine **dezvoltarea motivatiei intrinsece** cât mai repede, de a o considera **principalul motor al modelarii personalitatii**, de a deplasa accentul de pe învățare pe auto-învățare. Cercetarile cu privire la educatie si motivatie au demonstrat necesitatea **cresterii rolului motivatiei intrinsece** in procesul educational. Dar pentru aceasta este necesar ca intregul proces educational sa fie reorientat catre învățarea continua sustinuta de motivatia intrinseca.

2. Oportunitati de învățare diverse .

Procesul educational in viziunea noului curriculum trebuie sa ofere **situatii de învățare diferite**, sa provoace subiectul educational pentru a raspunde eficient unor **stimuli educationali diferiti**, sa devina beneficiarul unor **tehnici, metode si procedee diverse de lucru** . In acest fel elevul trebuie sa poata lucra **individual, in grup sau cu toata clasa**. Subiectul educational eficient este cel care poate sa receptioneze si sa prelucreze peronal **stimulii cognitivi, afectivi si psiho-motori sau comportamentali** . Noul curriculum îmbina in structura sa **educatia formala, educatia non-formala si educatia informala** din punct de vedere a **cunostintelor** teoretice si practice asimilate (in scoala, in afara scolii) , din punct de vedere a **situatiilor** propriu-zise de învățare (in clasa, in excursie, la biblioteca, la muzeu, la o conferinta, la televizor, in familie) , din punct de vedere a **strategiei didactice si educationale**: clasice si moderne, expozitive si participative , verbale si non-verbale.

3. Descoperirea si dezvoltarea aptitudinilor si intereselor elevilor

Noul curriculum nu mai este orientat spre transmiterea si însusirea cunostintelor in primul rând ci spre **descoperirea si dezvoltarea aptitudinilor, capacitatilor, competentelor** in unitate cu **interesele, aspiratiile si idealul de viata al subiectilor educationali**. Pentru ca acest obiectiv sa fie realizat este necesara **perfectiunea pregatirii psihologice** a profesorilor, **dezvoltarea cercetarii psiho-pedagogice aplicative, cresterea caracterului interdisciplinar al pedagogiei**. Psihologul scolar trebuie sa fie o prezenta mai activa in scoala , sa colaboreze mai eficient cu pedagogul scolar, cu profesorii de toate specialitatile, sa ia decizii comune in consiliul curricular cu privire la dezvoltarea si orientarea elevilor. Aplicarea metodologiei psihologice adecvate in diferite etape de dezvoltare ontogenetica a personalitatii, aplicarea tehnologiei de consiliere sustinuta pe toata perioada dezvoltarii subiectilor educationali sunt modalitati de realizare a acestui principiu al modelarii personalitatii prin intermediul noului curriculum.

4. *Formarea de comportamente si atitudini superioare*

Predarea noului curriculum se concentreaza mai mult pe **obiectivele atitudinale si comportamentale** decât vechiul curriculum .Aceasta înseamna formarea si dezvoltarea atitudinilor **deschise , de receptivitate , de creativitate , de intelegere si toleranta fata de altul , antrenarea trasaturilor de caracter umaniste si echilibrate**.Lumea mileniului III în care am intrat va fi o lume a relatiilor inter-umane armonioase sau nu va fi de loc putem parafraza o afirmatie înțeleapta a lui Malraux.Dupa intreaga sa evolutie societatea umana trebuie sa înțeleaga ca **cel mai de pret capital este omul** si nu masina iar **relatiile inter-umane sunt cele care pot asigura evolutia sau disparitia omenirii**. Dar aceste atitudini si comportamente superioare și firesti trebuie formate de la cele mai mici vârste în procesul educational complex, edificat pe principiile unei morale sanatoase si echilibrate.Educatia are o misiune cu adevarat salvatoare a omului si a umanitatii , de a **reface relatiile inter-umane**, in functie de un nucleu mereu actual al moralitatii reprezentat de valorile general umane (adevar, bine, frumos).

5. *Transferul de informatii si de competenta de la o disciplina la alta*

Noul curriculum valorifica notiunea de transfer din mai multe puncte de vedere:a.transferul de **informatii** de la stiinta, tehnologie, cultura la învățământ ;b.**transferul de cunostinte** de la o disciplina la alta, c.**transferul de capacitati, abilitati, competente** de la o disciplina la alta; d.transferul de **metode, tehnici, procedee** de la o disciplina la alta; e.transferul de **teme curriculare** de la o disciplina de învățământ la alta , f.**transferul de obiective** de la o disciplina la alta etc.

Transferul de informatii reprezinta principala modalitate de constituire a curriculum-ului educational prin transformarea continutului informational al stiintei, tehnologiei ,culturii in cunostinte cuprinse în corpul disciplinelor de învățământ.Daca informatiile din stiinta, tehnologie, cultura se caracterizeaza prin criterii specifice domeniilor respective de activitate , cunostintele sunt definite de criterii psiho-pedagogice în primul rând.

6.CONTEXTUL EDUCATIONAL SCOALA-VIATA

Subiectul educational elev, student, adult face parte integranta dintr-un **context educational** mai larg decât scoala -context conturat de familie, cartier, oras, regiune de dezvoltare care își pune amprenta mai mult sau mai putin asupra dezvoltarii acestuia.Ca urmare scoala trebuie sa **cunoasca** prin reprezentantii ei contextul educational al elevilor, sa stabileasca **pareneriatul educational** cu factorii educativi semnificativi, pastrându-si rolul coordonator al acestei relatii.In procesul de învățământ propriu-zis continuturile educationale transmise la lectie subiectilor educationali pentru a fi mai usor asimilate trebuie sa faca apel la **experienta de viata** a acestora , trebuie sa stimuleze **adaptarea** elevilor la mediul lor de viata si **integrarea eficienta** la viata profesionala si la viata in general.Scoala nu mai poate continua sa fie rupta de viata, ea trebuie sa devina mediul cel mai propice de pregatire pentru viata , locul unde elevul sa se simta confortabil , pentru a -si putea dezvolta potentialul la maxim .

Principiile privind **predarea** care au fost prezentate pâna in prezent sunt în strânsa legatura cu pricipiile privind **învatarea** in noua reforma curriculara a învățământului românesc.

Cele mai importante principii privind invatarea sunt:

- 1.Elevii invata in **stiluri si ritmuri diferite**,
- 2.Învatarea presupune **investigatii continue, efort si auto-disciplina**;
- 3.Învatarea dezvolta **atitudini, capacitati** si contribuie la însusirea de cunostinte,
- 4.Învatarea se produce prin **studiul individual** in relatie cu cel de la scoala,
- 5.Învatarea trebuie sa porneasca de la **aspectele relevante** pentru dezvoltarea elevului si pentru insertia sa socio-profesionala.

1. ELEVII INVATA IN STILURI SI RITMURI DIFERITE

Stilul de invatare se formeaza in timp reprezentând sinteza unor factori diferiti cu privire la adaptarea capacitatilor subiectului educational la modalitatile diferite de actiune a stimulilor educationali..Acesta depinde de particularitatile individuale ale elevului ,de viteza sa de reactie, de ritmul sau de insusire a cunostintelor ,de specificul prelucrării informatiilor ,de modalitatea proprie de redare a acestora.Ca urmare unii elevi invata mai bine in clasa, altii acasa,unii retin mai usor informatiile vizuale, altii pe cele auditive, sau psiho-motorii, actionale, unii elevi invata mai eficient individual, altii in grup etc.De aceea invatarea eficienta este cea care se adreseaza stilului propriu de invatare al elevului ,mai mult decât atât contribuie la formarea si dezvoltarea acestui stil ca un element al modelarii personalitatii acestuia.

2.ÎNVATAREA PRESUPUNE INVESTIGATII CONTINUE, EFORT SI AUTODISCIPLINA

Învatarea eficienta si temeinica nu este un proces facil, care se realizeaza de la sine si in scurt timp -asa cum mai tind sa creada unii elevi.**Timpul** in care se produce invatarea nu este criteriul unic al invatarii inteligente.În scoala inca mai circula prejudecata potrivit careia cu cât un elev invata intr-un timp mai redus cu atât este mai inteligent.Criteriul timp trebuie corelat cu criteriile care se refera la **produsele invatarii, la temeinicia si profunzimea invatarii**.Învatarea eficienta, inteligenta si temeinica este un proces cu etape specifice, care presupune **efort de receptare, de intelegere, de prelucrare , de memorare si redare personala** a cunostintelor asimilate.Cu cât invastigatiile in procesul invatarii sunt mai personale, acasa sau la scoala cu atit invatarea este mai eficienta.Efortul in invatare nu se refera la dificultatea intelegerii unui material de invatat ci la profunzimea invatarii, la **stabilirea de legaturi intre cunostinte, la realizarea de transferuri de invatare, la edificarea unor sisteme de cunostinte**.Autodisciplina in invatare se formeaza tocmai prin depasirea dificultatilor intalnite, prin rezistenta intr-un proces indelungat de invatare, cu tipuri si forme diferite de invatare: cognitiva, afectiva, psiho-motorie, volitiv-caracteriala.

3.ÎNVATAREA DEZVOLTA ATITUDINI, CAPACITATI SI CONTRIBUIE LA INSUSIREA DE CUNOSTINTE.

Asa cum s-a aratat pâna acum in pedagogia moderna s-a rasturnat piramida invatarii clasice care situa in virful ei insusirea de cunostinte, la nivel mediu formarea de capacitati si la baza piramidei dezvoltarea de atitudini.**Pedagogia moderna situeaza in virful piramidei atitudinile, la mijlocul acesteia capacitatile iar la baza piramidei cunostintele**.Daca subiectul educational isi va forma atitudinile corecte de receptivitate fata de nou, de prelucrare personala a cunostintelor, de auto-disciplina ,acesta isi va putea dezvolta aptitudinile si capacitatile necesare isi va putea insusi cunostintele necesare.Atitudinile au trecut pe primul plan in procesul invatarii deoarece ele sunt structuri psiho-comportamentale complexe, cu un puternic **caracter volitiv, mobilizator, energetic, actional**.Atitudinile fata de sine ,fata de altii, fata de activitate cele mai eficiente în procesul educational au elemente comune cum ar fi:**deschiderea, intelegerea, generozitatea, altruismul, echilibrul, initiativa, responsabilitatea** etc.Toate acestea contribuie la edificarea unui **nou tip de caracter** la subiectii educationali ,care va constitui baza dezvoltarii personalitatii sale, a calificarii si profesionalizarii ,a integrarii in activitatea social-utila.

4.INVATAREA SE PRODUCE PRIN STUDIU INDIVIDUAL

Pedagogia moderna repune studiul individual la locul sau, fara a-l substitui studiului in clasa, la scoala sau universitate.Studiul individual are **avantajele initiativei subiectului educational, al efortului personal facut de acesta pentru gasirea materialului,**

pentru citirea, intelegrea si evaluarea acestui material. Studiul individual trebuie corelat cu invatarea in clasa, sub coordonarea profesorului, dar el nu se confunda cu rezolvarea temelor pentru acasa. Studiul individual are diferite grade de libertate: de la **lucrul individual in clasa, pâna la creatia originala sau chiar inventia.** Toate acestea se pot realiza in procesul educational, prin folosirea in mod predominant a **metodelor activ-participative de catre profesor, prin dezvoltarea metodologiei didactice creative, prin antrenarea stilurilor de conducere educationala autentic-democratice.**

5. INVATAREA TREBUIE SA PORNEASCA DE LA ASPECTELE RELEVANTE PENTRU DEZVOLTAREA ELEVULUI SI PENTRU INSERTIA SA PROFESIONALA.

Dezvoltarea ontogenetica a personalitatii este asa cum a demonstrat **psihologia dezvoltarii** – stadiala, fiecare etapa având specificul ei. Procesul educational nu poate fi eficient decât daca respecta particularitatile de vârstă si individuale ale subiectilor educationali, daca stimuleaza acele trasaturi specifice fiecarei perioade de vîrstă, daca se adapteaza nivelului si profilului scolar respectiv. **Pedagogia moderna** subliniaza necesitatea cunoasterii psiho-pedagogice a subiectilor educationali, a sustinerii lor permanente pentru descoperirea, dezvoltarea si maturizarea aptitudinilor proprii, a capacitatilor, a intereselor si aspiratiilor. In acest sens **consilierea educationala** are un rol deosebit pentru dezvoltarea personalitatii elevilor, pentru orientarea lor scolara si profesionala, pentru insertia lor profesionala.

Reforma educationala nu poate fi completa daca nu se refera si la procesul evaluarii. Cele mai importante principii ale EVALUARII MODERNE sunt:

1. EVALUAREA IN CLASA;
2. VARIETATEA DE METODE;
3. EVALUAREA CA PROCES REGLATOR;
4. AUTOAPRECIEREA CORECTA SI IMBUNATATIREA PERFORMANTELOR.

1. Procesul de invatamânt modern se caracterizeaza prin **cresterea interdependentelor** intre predare invatare si evaluare. Pedagogia actuala subliniaza **rolul stimulativ al evaluarii**, realizata in clasa nu atît ca un proces de control al cunostintelor teoretice si practice ci ca unul diagnostic, de constatare a acumularilor realizate si mai mult decât atît **prognostic** de orientare a noilor achizitii. Evaluarea in clasa este parte integranta a procesului de predare-invatare-evaluare. Aceasta poate sa se realizeze la sfîrsitul fiecarei lectii, la finalul studierii fiecarui capitol, teme sau unitati de invatare. Rolul evaluarii in clasa este de a realiza feed-back-ul imediat, de a intari legaturile cu noile lectii, de a de a pregati subiectii educationali pentru intelegerea sistemica a procesului educational.

2. Cercetarea pedagogica a demonstrat in problematica tehnologiei didactice ca cea mai eficienta modalitate de aplicare a metodelor didactice si educationale este **varietatea de metode, mijloace si tehnici** in functie de vîrstă subiectilor educationali, de nivelul scolar, de filiera si profilul scolar si universitar. In acest fel este recomandata **imbinarea** metodelor clasice cu cele moderne, a celor expositive cu cele activ-participative, a mijloacelor verbale cu cele imagistice, a lucrului frontal cu cel pe grupe si individual. In ceea ce priveste momentul realizarii evaluarii este recomandata evaluarea **la inceputul anului scolar/universitar** pentru stabilirea nivelului de pregatire a subiectilor educationali, pentru elaborarea obiectivelor educationale adaptate acestui nivel. De asemenea este necesara evaluarea **pe parcursul procesului educational** pentru a se constata progresul realizat de subiectii educationali si pentru a se corecta obiectivele initiale, pentru a se adapta permanent continuturile, metodele, mijloacele si formele de organizare si evaluare la noile situatii educationale. **Evaluarea finala** este

necesara,deoarece ea subliniaza caracterul sintetic al predarii-invataarii, evidentiaza anumite deficiente fundamentale care vor trebui corectate in urmatorul an sau semestru.Dupa criteriul formelor de evaluare pedagogia moderna recomanda imbinarea intre **evaluarea orala, evaluarea scrisa si cea actionala**, a priceperilor si deprinderilor formate de subiectii educationali.

3.Reforma educationala in procesul evaluarii subliniaza functia evaluarii ca **proces reglator** al intregului proces educational.Procesul educational si didactic nu are ca scop controlul achizitiilor teoretice si practice realizate, ci **modelarea personalitatii** prin intermediul acestor achizitii ,cresterea calitatii cunostintelor predate si assimilate,,trecerea treptata a educatiei in autoeducatie.Pentru realizarea permanenta a acestor obiective rolul reglator al evaluarii creste prin extinderea evaluarii la intregul proces educational: **evaluarea predarii, a invataarii a evaluarii** insesi. Privita sistemic evaluarea cea mai eficienta se realizeaza la toate componentele procesului educational : **evaluarea obiectivelor, a continuturilor, a strategiei didactice** intr-un proces permanent de reforma educationala.

4.La nivelul subiectului educational- care potrivit noii reforme educationale se afla in centrul procesului educational -scopul evaluarii moderne este formarea si dezvoltarea capacitatii subiectilor educationali de **auto-apreciere corecta** pentru sa se putea perfectiona mereu, pentru a -si dezvolta competentele si a ajunge la performante in domeniile in care sunt interesati.Imaginea de sine care reprezinta unul dintre motoarele modelarii personalitatii se formeaza si se dezvolta permanent prin intermediul **evaluarii, interevaluarii si autoevaluarii corecte.**

In concluzia dezbaterii problematii cu privire la reforma curriculara a procesului educational din România au fost identificate urmatoarele criterii de coerenta a curriculum-ului national:

- 1.Centrarea pe obiective ce urmaresc formarea de **capacitati,competente si atituduni**,
- 2.Statuirea explicita a unei **paradigme didactice relevante** la nivelul fiecarei discipline,
- 3.Asigurarea unui **nivel mediu de generalitate** si complexitate a obiectivelor si a standardelor de performanta;
- 4.Activitati de **invatare centrate pe elev**,
- 5.Selectarea unor **continuturi semnificative din perspectiva psiho-pedagogica.**

BIBLIOGRAFIE

- 1.Cartea albă a Reformei învățământului din România ,1995, M.I., București,
- 2.Ionescu, Miron, 2000, Demersuri creative în predare și învățare, Ed.Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca,
- 3.Stanciu, Mihai, 2002, Reforma conținuturilor educaționale, Polirom, Iași
- 4.Tiron, Elena, 2005, Pedagogie-curs pentru studenți în format electronic, Iași

